

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

[ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ, ΣΧΕΔΙΑ
ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ]

ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, Α.Μ:16326

ΑΝΔΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ, Α.Μ:16327

Επιβλέπων καθηγητής

[Θ.Μαυριδάκης]

Μεσολόγγι[2020-2021]

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

[ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ,
ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ]

Ανδρέοπουλος Βασίλης, Α.Μ:16326

Ανδριακοπούλου Μαρία, Α.Μ:16327

Επιβλέπων καθηγητής

[Θ.Μαυριδάκης]

Μεσολόγγι[2020-2021]

UNIVERSITY OF PATRAS

SCHOOL OF ECONOMICS & BUSINESS

DEPARTMENT OF MANAGEMENT SCIENCE AND TECHNOLOG

Y

FORMER DEPARTMENT OF BUSINESS

ADMINISTRATION AT MESSOLONGHI

THESIS

[GREEK BUSINESSES AND FINANCIAL CRISIS,
ARRANGEMENTS AND MEANS OF ACCESS]

Andreopoulos Vasilis, IN:16326

Andriakopoulou Maria, IN:16327

Messolonghi [2020-2021]

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να κατανοήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο την οικονομική κρίση στις επιχειρήσεις της Ελλάδας, ποιες ήταν οι επιπτώσεις της, και πώς κατάφεραν αρκετές από αυτές τις επιχειρήσεις να σχεδιάσουν και να τροποποιήσουν την αντιμετώπισή της κρίσης, ώστε να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες που τους προέκυψαν λόγω αυτής.

Περίληπτικά , για αρχή αποδείχθηκε ότι η ελληνική οικονομία λόγω της έλλειψης ευελιξίας της νομισματικής πολιτικής της, φάνηκε αδύναμη έναντι στις παγκόσμιες προκλήσεις της οικονομικής ύφεσης και αντίστοιχα, παρουσίασε αισθητή μείωση στην οικονομική της δραστηριότητα, σοβαρές επιπτώσεις όπως μείωση ρευστότητας, υψηλά επιτόκια δανεισμού, αύξηση ποσοστών ανεργίας, μείωση λαϊκής εμπιστοσύνης έναντι των τραπεζών και άλλα. Το ότι η ελληνική οικονομία κατέρρευσε με ραγδαίο βαθμό, αυτό βασίστηκε στην πετρελαϊκή κρίση, η οποία αργότερα και χειροτέρευσε.

Στη συνέχεια μετά από χρόνια, εμφανίζονται στην Ελληνική οικονομία προβλήματα, έχοντας το δεύτερο ετήσιο έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού, και δεύτερο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνέχισε με το να προσπαθεί να καλύψει το δημόσιο έλλειμμα της στην παγκόσμια οικονομική κρίση . Παραδειγματικά διατέθηκαν αρκετά μεγάλο ποσό νομισμάτων για την άμεση στήριξη του συστήματος των τραπεζών και των εγγυήσεων, και το ιδιωτικό χρέος μετατράπηκε σε δημόσιο μέσω κάποιων αντιμετώπισεων των παραγόντων. Εμφανίστηκαν δυσμενείς εξελίξεις, οι οποίες χαρακτήρισαν τον εκτροχιασμό των δημοσιονομικών μεγεθών στην Ελλάδα, το τραπεζικό σύστημα αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, υπήρχαν υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας, οι οποίες περιόρισαν την πρόσβαση των τραπεζών στη Διεθνή διατραπεζική αγορά, και το δημοσιονομικό έλλειμμα κατέληξε να είναι υπερδιπλάσιο του προβλεπόμενου, σύμφωνα με εκτιμήσεις.

Με περιεκτικά πακέτα οικονομικής στήριξης, και με τα μνημόνια τα οποία προκάλεσαν και αρκετές αντιδράσεις στον πληθυσμό της Ελλάδας, και με ένα τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων, επειδή ήρθαν οι αλλαγές και ο ελληνικός πληθυσμός επέζησε αρκετές διαταραχές, και κυρίως ανεργία σε μεγάλο ποσοστό αριθμού του πληθυσμού, μέσα από όλα αυτά, όμως, τα δυσμενή γεγονότα που συνέβησαν λόγω της κρίσης ο ελληνικός λαός έπρεπε να καταφέρει να επιβιώσει και να εξελίξει τον επιχειρηματικό τομέα, όσο ήταν

δυνατόν εφικτό. Για να γίνει αυτό, μέσα από τις μεθόδους που δημιουργήθηκαν συντέλεσε θετικά, το ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι έπρεπε να έχουν κοινά στοιχεία, κοινή πορεία, κοινά προβλήματα και κοινές ανάγκες πάνω από όλα. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνει μία επιχείρηση. Τα πράγματα δηλαδή, στην Ελληνική επιχειρηματικότητα θα πρέπει να είναι αρκετά καλά, ο ρόλος του επιχειρηματία μέσα στην επιχείρηση φαίνεται ότι πρέπει να είναι σημαντικός, να υπάρχει μία υγιή σχέση ανάμεσα στον επιχειρηματία και τα στελέχη του και να εμφανίζονται ως αποτέλεσμα της τελικής ανάπτυξης και εξέλιξης της επιχείρησης νέοι μέθοδοι και τεχνικές που θα βοηθούν την επιχείρηση, όχι μόνο στο παρόν αλλά και στο μέλλον.

ABSTRACT

The purpose of this work is to understand as much as possible the financial crisis in Greek companies, about its consequences, and how many of these companies managed to plan and modify the response to the crisis, in order to cope with the difficulties that arose because of this.

In summary, for the first time it turned out that the Greek economy due to the lack of flexibility of its monetary policy, seemed weak in the face of the global challenges of the economic downturn and, respectively, showed a significant decline in economic activity, serious effects, such as reduced liquidity, high interest rates unemployment, declining public confidence in banks and more. The fact that the Greek economy collapsed rapidly was based on the oil crisis, which later worsened.

Then, problems appeared in the Greek economy, having the second annual state budget deficit, and the second largest public debt in the European Union. It concluded to try to cover its public deficit in the global financial crisis. For example, quite a large amount of currency was allocated for the direct support of the banking system and guarantees, and the private debt was converted into public debt through some factors. Adverse developments took place, which characterized the derailment of fiscal figures in Greece, the banking system was facing serious liquidity problems, there were downgrades of the country's credit, which restricted the banks' access to the International interbank market, and the fiscal more than double what is projected, according to estimates.

With comprehensive packages of financial support, and with the memoranda which provoked several reactions in the population of Greece, and with a third package of economic measures, because the changes came and the Greek population survived several disturbances, and mainly unemployment in a large percentage of the population through all this. However, because of the adverse events that occurred due to the crisis, the Greek people had to manage to survive and develop the business sector, as far as possible. To do this, through the methods that were created, it contributed positively that all these people had to have common elements, common path, common problems and common needs above all. This is how a business succeeds. Things in Greek entrepreneurship should be quite good, the role of the entrepreneur in the company seems to be important, to have a healthy relationship between the entrepreneur and his executives and as a result of the final growth and development appeared new methods and techniques that would help the business, not only for the present but also for their future.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	xi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	xii
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ	xiii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	xiv
1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	1
1.1 Ο ορισμός της οικονομικής κρίσης και τα χαρακτηριστικά της	2
1.2 Η γενική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.....	4
1.3 Η εξέλιξη της οικονομικής κρίσης στον Ελλαδικό χώρο.....	6
1.3.1 Η κατάσταση πριν την κρίση, τη χρονική περίοδο 2000-2007	7
1.3.2 Η περίοδος της κρίσης του 2008	8
1.3.3 Η περίοδος 2008-2010.....	11
1.4 Πακέτα οικονομικής στήριξης και μνημόνια	18
1.4.1 Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων	18
1.4.2 Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων.....	19
1.4.3 Μνημόνιο και τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων	19
1.4.4 Συνταγματικότητα Μνημονίου.....	20
1.4.5 Η πορεία προς το δεύτερο Μνημόνιο.....	21
1.5 Οικονομικοί Δείκτες.....	24
1.5.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και Δημόσιο Χρέος.....	24
1.5.2 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	26
1.5.3 Μακροοικονομικές εξελίξεις στην περίοδο της κρίσης	29
1.5.4 Ανεργία.....	30

1.5.4.1	Η ανεργία στην Ελλάδα πριν την κρίση του 2008.....	32
1.5.4.2	Η ανεργία κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης.....	32
1.5.4.3	Σύγκριση του επιπέδου ανεργίας πριν και μετά την κρίση.....	33
1.5.4.4	Η ανεργία μέχρι σήμερα.....	34
2	ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	35
2.1	Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών.....	36
2.1.1	Μεταβολές βραχυχρόνιων δεικτών στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών	43
2.1.2	Εξωτερικό Εμπόριο Τροφίμων και Ποτών.....	45
2.2	Κλάδος Εμπορίου	46
2.2.1	Το λιανικό εμπόριο.....	47
2.2.1.1	Δείκτες Λιανικού Εμπορίου	48
2.2.1.2	Δείκτης Απασχολουμένων Ατόμων στο Λιανικό Εμπόριο	50
2.2.2	Το χονδρικό εμπόριο	52
2.3	Υπηρεσίες Υγείας και Φαρμάκων	55
2.3.1	Δαπάνες Υγείας την περίοδο της Κρίσης.....	56
2.3.2	Εξωτερικό Εμπόριο	62
2.3.3	Πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων	64
2.3.4	Διαρθρωτικά στοιχεία εγχώριας φαρμακοβιομηχανίας	65
2.4	Κλάδος Μεταφορών	67
2.4.1	Οδικές εμπορευματικές Μεταφορές.....	69
2.4.2	Επιβατικές Μεταφορές (ΚΤΕΛ, ΤΡΑΜ Α.Ε., ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, ΗΣΑΠ-ΗΛΠΑΠ, Ο.Α.Σ.Α).....	72
2.4.3	Αεροπορικές Μεταφορές.....	74
2.5	Κλάδος Γεωργίας-Κτηνοτροφίας	75
2.5.1	Δείκτες τιμών εισροών και εκροών στην Γεωργία-Κτηνοτροφία.....	76

2.5.2	Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας.....	80
2.5.3	Απασχόληση στην Γεωργία-Κτηνοτροφία.....	82
3	ΚΕΦΆΛΑΙΟ: ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΚΛΆΔΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΙΒΪΩΣΑΝ ΚΑΙ ΕΡΓΆΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ Σ ΑΥΤΕΣ	84
3.1	Ενδιαφέρον εργασίας από άτομα διαφορετικής εμβέλειας.....	87
3.2	Σύμβουλος οργάνωσης, πόσο χρήσιμος μπορεί να είναι για μία Ελληνική επιχείρηση	91
3.3	Απασχόληση του επιχειρηματία με λεπτομέρειες.....	93
3.4	Μέλη της επιχείρησης	95
3.5	Μέθοδοι και τεχνικές για την συνέχιση των επιχειρήσεων από την κρίση.....	101
3.6	Μια «διαφορετική» μέθοδος	104
3.7	Διάκριση επιχειρήσεων	113
3.7.1	Μικρές και Μεγάλες επιχειρήσεις.....	113
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ/ ΕΠΪΛΟΓΟΣ.....	124
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ.....	127

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: ΑΕΠ,Χρέος, Έλλειμμα, Δαπάνες, Έσοδα	25
Πίνακας 2: Ισοζύγιο πληρωμών 2005-2011	26
Πίνακας 3: Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών-Εθνικοί Λογαριασμοι(σταθερές τιμές 2010).....	30
Πίνακας 4: Απασχολούμενοι και Άνεργοι ανά τρίμηνα.....	31
Πίνακας 5: Απασχολούμενοι, άνεργοι, οικονομικά μη ενεργοί και ποσοστό (%) ανεργίας, Ιούλιος (2015-2020).....	34
Πίνακας 6: Ποσοστό (%) ανεργίας, κατά φύλο, Ιούλιος(2015-2020).....	35
Πίνακας 7: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία μεταποίησης, κατανομή σε Ελλάδα και ΕΕ.....	39
Πίνακας 8: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία και αντίστοιχα ποσοστά στον κλάδο των τροφίμων, με βάση το μέγεθος της επιχείρησης.....	41
Πίνακας 9: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία και αντίστοιχα ποσοστά στον κλάδο των ποτών, με βάση το μέγεθος της επιχείρησης.....	42
Πίνακας 10: Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στο δείκτη όγκου παραγωγής στη μεταποίηση και στο σύνολο των τροφίμων.....	43
Πίνακας 11: Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στο δείκτη τιμών παραγωγού στη μεταποίηση και στο σύνολο τροφίμων.....	44
Πίνακας 12: Εμπορικό ισοζύγιο τροφίμων και ποτών.....	46
Πίνακας 13: Ετήσια μεταβολή Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο.....	48
Πίνακας 14: Ετήσιες μεταβολές Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο.....	49
Πίνακας 15: Ετήσιες μεταβολές Δείκτη Απασχόλησης Ατόμων στο Λιανικό Εμπόριο, Έτος βάσης:2005=100,0.....	52
Πίνακας 16: Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο.....	54
Πίνακας 17: Βασικά στοιχεία αγοράς φαρμάκου.....	58

Πίνακας 18: Απασχολούμενοι στον τομέα Υγείας.....	61
Πίνακας 19: Δαπάνη Υγείας και Φαρμάκου στην Ελλάδα (σε εκατ. €).....	63
Πίνακας 20: Διαρθρωτικοί δείκτες εγχώριας φαρμακοβιομηχανίας, 2009.....	66
Πίνακας 21: Δείκτης κύκλου εργασιών στις Χερσαίες Μεταφορές και Μεταφορές Μέσω Αγωγών.....	68
Πίνακας 22: Αριθμός φορτηγών οδικών εμπορευματικών μεταφορών, εθνικών και διεθνών, ταξινομημένων στην Ελλάδα, κατά είδος ιδιοκτησίας, και μεταφορικό έργο(1) σε τόνους και τονοχιλιόμετρα, έτους 2013.....	70
Πίνακας 23: Μεταφορές προϊόντων/εμπορευμάτων με φορτηγά οδικών εμπορευματικών μεταφορών, βάρος σε τόνους και τονοχιλιόμετρα, κατά τύπο φορτίου (συσκευασία μεταφοράς), έτους 2013.....	71
Πίνακας 24: Επιβατικές Μεταφορές.....	73
Πίνακας 25: Αεροπορικές Μεταφορές.....	75
Πίνακας 26: Δείκτης κύκλου εργασιών στις Αεροπορικές Μεταφορές.....	75
Πίνακας 27: Ετήσιες συγκρίσεις των Δείκτων Τιμών Εκροών στην Γεωργία-Κτηνοτροφία..	78
Πίνακας 28: Ετήσιες συγκρίσεις των Δείκτων Τιμών Εισροών στην Γεωργία-Κτηνοτροφία	79
Πίνακας 29: Λογαριασμοί Γεωργίας.....	81
Πίνακας 30: Ετήσιες Μεταβολές στην Γεωργία.....	82
Πίνακας 31: Απασχολούμενοι στην γεωργία-κτηνοτροφία κατά κατηγορία και περιφέρεια..	83

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο.....	53
Διάγραμμα 2: ΑΕΠ, Τρέχουσα Συνολική Δαπάνη Υγείας (ΣΔΥ) και Τρέχουσα Δημόσια Δαπάνη Υγείας (ΔΔΥ) (σε δισεκ. Ευρώ).....	59
Διάγραμμα 3: Απασχολούμενοι στον τομέα Υγείας.....	61
Διάγραμμα 4: Εξέλιξη Εμπορικού Ισοζυγίου Φαρμάκων (εκ. ευρώ)	62
Διάγραμμα 5: Πωλήσεις φαρμάκων στην Ελλάδα, 2003-2012 σε δις. €.....	65
Διάγραμμα 6: Βάρος μεταφερθέντων εμπορευμάτων κατά είδος φορτηγού.....	71
Διάγραμμα 7: Μεταφορές προϊόντων/εμπορευμάτων με φορτηγά οδικών εμπορευματικών μεταφορών κατά τύπο φορτίου.....	72
Διάγραμμα 8: Ποσοστά απασχολούμενων στη γεωργία-κτηνοτροφία κατά κατηγορία.....	84

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Παρουσιάζονται συνοπτικά όλες οι σημαντικές συντομογραφίες που έχουν χρησιμοποιηθεί στο κείμενο της πτυχιακής:

ΑΕΠ:	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΦΠΑ:	Φόρος προστιθέμενης Αξίας
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΔΝΤ:	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΝΕ:	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΕΚΤ:	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
ECOFIN:	Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων
EUROSTAT:	Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία
ΝΔ:	Νέα Δημοκρατία
ΠΑΣΟΚ:	Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα
ΔΕΚΟ:	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
ΟΤΑ:	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΝΠΙΔ:	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
ΛΑΟΣ:	Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός
ΔΗΜΑΡ:	Δημοκρατική Αριστερά
ΣΤΕ:	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΕΛΣΤΑΤ:	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΙΟΒΕ:	Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών
ΚΠΣ:	Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης
ΟΑΕΔ:	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΣΛΥ:	Σύστημα Λογαριασμού Υγείας
ΕΟΠΥΥ:	Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
ΜΗΣΥΦΑ:	Μη συνταγογραφούμενα φάρμακα
ΕΟΦ:	Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων
ΚΤΕΛ:	Κοινά Ταμεία Εισπράξεων Λεωφορείων
ΟΑΣΑ:	Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών
ΚΕΔΕ :	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
Α.Ε. :	Ανώνυμη Εταιρία

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ

Prodromalcrisisstage	Στάδιο πρόδρομων συμπτωμάτων
Acutecrisisstage	Στάδιο κορύφωσης κρίσης
Chroniccrisisstage	Στάδιο των επιπτώσεων
Crisisresolutionstage	Στάδιο επίλυσης-ομαλοποίησης
Bank of America	Τράπεζα της Αμερικής
spreads	Διαφορά των τιμών αποδόσεων δύο ομολόγων
PSI	Συμμετοχή Ιδιωτικού Τομέα
CACs	Ρήτρες συλλογικής δράσης
On-patent	Με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας
Off-patent	Χωρίς δίπλωμα ευρεσιτεχνίας
Structural Business Statistics	Διαρθρωτικές στατιστικές επιχειρήσεων
Short term Business Statistics	Βραχυπρόθεσμες στατιστικές επιχειρήσεων
Clawback	Επιστροφή χρηματικού ποσού από φαρμακευτικές εταιρίες προς το δημόσιο
Rebate	Θεσμοθετημένη έκπτωση την οποία δίνουν ιδιώτες πάροχοι στον ΕΟΠΥΥ, είτε οι φαρμακοποιοί είτε οι γιατροί κλπ
MBA	Master of Business Administration (Μεταπτυχιακό)
Boss	Αφεντικό
Leader	Ηγέτης
Business plan	Επιχειρηματικό πλάνο
ATM	Αυτόματη ταμειακή μηχανή
Meetings	Συνεδριάσεις
Marketing	Αγοραλογία
Συστήματα MIS Management Information	Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης
CSR Greece	Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
L.T.D	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης
Chief economist	Διευθύνων Σύμβουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο σημερινό περίπλοκο κόσμο που ζούμε, η ικανότητα να διευθύνει κάνεις και να οδηγεί τους άλλους, είναι μία από τις βασικότερες δεξιότητες που έχει να επιδείξει ο άνθρωπος, η ικανότητα επίσης το να διαφεύγει σημαντικά προβλήματα και καταστάσεις, όπως και να εξελίσσει και να αναπτύσσει ένας άνθρωπος μία επιχείρηση, είναι επίσης βασική δεξιότητα.

Το να υπάρχει πρόοδος σε μία επιχείρηση στο παρόν της και στο μέλλον της, είναι όχι μόνο σημαντικής αλλά και ζωτικής σημασίας. Μετά από την κρίση, όπως προσπαθούμε να αναδείξουμε και στην εργασία μας, και τις επιπλοκές που προκάλεσε στον ελληνικό πληθυσμό, προσπαθούμε να βρούμε άτομα, επιχειρηματίες, που κατάφεραν με δικές τους μεθόδους ή και με μεθόδους που έμαθαν από άλλους ή σύμφωνα με την εμπειρία τους να κρατήσουν τις επιχειρήσεις τους, όχι μόνο για τους ίδιους, αλλά και για τον κόσμο που έχει θέληση από εργασία, σε αυτό το κομμάτι αναδεικνύεται η ζωτική σημασία. Και κυρίως να συμβάλλουν στη σταθερότητα της οικονομίας της χώρας μας.

Αυτά που προσπαθούμε να αναφέρουμε, βασίζονται σε θεωρίες, απόψεις, κείμενα που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς σχετικά με την οικονομική κρίση της Ελλάδος, πώς προέκυψε, πώς αναπτύχθηκε, πώς συνεχίστηκε, πώς κατέληξε και πώς αντιμετωπίστηκε στο τέλος.

Καταβλήθηκε προσπάθεια, ώστε αυτή η εργασία να είναι χρήσιμη να αποτελεί ένα πολύτιμο βοήθημα για αρκετό κόσμο που θέλει να μάθει και να βρει πληροφορίες για την ιστορία της ελληνικής οικονομικής κρίσης, κυρίως στον επιχειρηματικό τομέα και την αντιμετώπιση της στη συνέχεια.

Έχουμε προσπαθήσει μέσω του κειμένου μας να βρούμε την πορεία της οικονομικής κρίσης, τις επιπτώσεις της στην οικονομία της Ελλάδας, από τι χαρακτηριζόταν, πώς ήταν η περίοδος αυτή για τον πληθυσμό της Ελλάδας, αν υπήρχε οικονομική στήριξη από άλλες χώρες του εξωτερικού και πώς έδειχνε να είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της χώρας, όπως και το χρέος της, όπως και ποια ήταν η αντίδραση των κλάδων των επιχειρήσεων,

αντίστοιχα και του κάθε τομέα της χώρας χωριστά, μέσω κειμένων, αλλά και πινάκων επιπλέον.

Τέλος, έχουμε προσπαθήσει να παρουσιάσουμε ποιο ήταν το ενδιαφέρον της εργασίας στους κλάδους στους οποίους επιβίωσαν από αυτή την οικονομική κρίση, πώς δηλαδή αντέδρασε ο ελληνικός πληθυσμός, και πόσο θετική ήταν στην τότε εργασία, ποια άτομα κατάφεραν και έδειξαν θάρρος στο να κρατήσουν και να εξελίξουν τις επιχειρήσεις τους, ποια άτομα φάνηκαν πιο χρήσιμα σύμφωνα με τις ειδικότητες τους για αυτές τις επιχειρήσεις, πώς αντέδρασαν οι επιχειρηματίες που είχαν ήδη επιχειρήσεις στον εαυτό τους, αλλά και στα στελέχη τους, και τους εργαζόμενους τους αντίστοιχα, και παρουσιάζουμε κάποια ονόματα επιχειρήσεων που έχουν καταφέρει και υπάρχουν μέχρι και σήμερα και μάλιστα με ενθαρρυντικό και αποδοτικό τρόπο.

1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Με τον όρο ελληνική οικονομική κρίση ή αλλιώς ελληνική κρίση χρέους, αναφερόμαστε στην αδυναμία του Ελληνικού δημοσίου να δανειστεί με χαμηλά επιτόκια από τις διεθνείς αγορές, με συνέπεια την αδυναμία του να σταθεί αντάξιο στις υποχρεώσεις του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία στο να αποπληρώσει το χρέος του, όπως τα ομόλογα που έληγαν στις αρχές του 2010, με το έλλειμμα του προϋπολογισμού να έχει ανέλθει στο -15.4%. Η κρίση είχε και κοινωνικές επιπτώσεις με την ανεργία, τις τιμές και τη φτώχεια να αυξάνονται, εν αντιθέσει με το βιωτικό επίπεδο και τα εισοδήματα τα οποία μειώθηκαν. Ο συνδυασμός των προαναφερθέντων προκάλεσε ένα κύμα μετανάστευσης (συνολικά 610.037 Έλληνες έφυγαν μέσα σε επτά χρόνια), κοινωνικές αναταραχές και αλλαγές στον τρόπο ζωής των Ελλήνων. Χρονικά μπορεί να τοποθετηθεί από το Δ' τρίμηνο του 2008, λόγω της ταυτόχρονης αύξησης της ανεργίας αλλά και της συρρίκνωσης του ΑΕΠ, μέχρι και τη λήξη του Τρίτου Μνημονίου.

Η ελληνική οικονομία λόγω της έλλειψη ευελιξίας της νομισματικής πολιτικής, ως μέλος της Ευρωζώνης, στάθηκε αδύναμη απέναντι στις προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης. Η αδυναμία απόκρισης του δημοσίου στις απαιτήσεις, αλλά και οι αναθεωρήσεις στατιστικών, όπως ότι το έλλειμμα του προϋπολογισμού ήταν 15,4% και όχι 6% και ότι το δημόσιο χρέος ανήλθε τελικά από 269,3 δισ. ευρώ σε 299,7 δισ. ευρώ (δηλαδή περίπου 11% υψηλότερα από ό,τι είχε αναφέρει η προηγούμενη κυβέρνηση), οδήγησε σε απώλεια εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία με την απότομη άνοδο των spreads και την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας. Η κυβέρνηση θέσπισε 12 εγκυκλίους φορολογικών μεταρρυθμίσεων, περικοπών δαπανών, μεταρρυθμίσεων αλλά και την εφαρμογή τριών μέτρων διάσωσης, τα λεγόμενα "μνημόνια".

1.1 Ο ορισμός της οικονομικής κρίσης και τα χαρακτηριστικά της

Οικονομική κρίση ορίζεται το φαινόμενο κατά τη διάρκεια του οποίου μια οικονομία παρουσιάζει διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Ως οικονομική δραστηριότητα, ορίζεται το σύνολο των μακροοικονομικών μεγεθών, με χαρακτηριστικά παράδειγμα τις επενδύσεις και τις τιμές. Επιπλέον, η οικονομική κρίση συνιστά μία φάση κατά την οποία η οικονομική δραστηριότητα σημειώνει διακυμάνσεις, ενώ παρουσιάζει και μια διαρκή συρρίκνωση.

Ως οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται οι συχνές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας στα πλαίσια μιας οικονομίας, ώστε να δοθεί έμφαση στις επενδύσεις αλλά και στην εξέλιξη της οικονομικής κρίσης.

Όσο αφορά τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, αυτές είναι πλείστες. Ωστόσο, δεν είναι οι ίδιες σε όλες τις χώρες ούτε εκδηλώνονται με την ίδια ένταση. Οι κυριότερες επιπτώσεις είναι οι εξής:

- Η μείωση ρευστότητας. Σε περίοδο οικονομικής κρίσης, υφίσταται μειωμένη ρευστότητα και μειωμένα κέρδη επιχειρήσεων. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν χορηγούν μεγάλα δάνεια, ενώ τα κριτήρια της δανειοδότησης είναι αρκετά αυστηρότερα.
- Υψηλά επιτόκια δανεισμού. Όταν μια χώρα λόγω κρίσης γίνεται οικονομικά αναξιόπιστη και επιθυμεί να προχωρήσει σε δανεισμό, με σκοπό να φέρει εις πέρας τις ανάγκες της, αντιμετωπίζεται με καχυποψία και για αυτό το λόγο αυξάνονται σημαντικά και οι τόκοι του δανείου.
- Μείωση επενδυτικής δραστηριότητας. Σε περίοδο κρίσης δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στη χώρα που τη βιώνει και οι επενδυτές είναι αρνητικοί στο να επενδύσουν σε αυτή.
- Αύξηση αβεβαιότητας για το μέλλον. Η υφιστάμενη κατάσταση οδηγεί στην ανάπτυξη αρνητικού κλίματος για κάθε κλάδο της οικονομία καθώς επίσης και δυσάρεστες μελλοντικές προβλέψεις. Ενώ, επικρατεί σε μεγάλο βαθμό και ο φόβος της χρεοκοπίας.
- Αύξηση ποσοστών ανεργίας. Οι επιχειρήσεις που έχουν πληγεί δεν μπορούν να φέρουν εις πέρας τις οικονομικές υποχρεώσεις τους και αρκετές εξ αυτών κλείνουν. Επομένως, μεγάλος αριθμός ατόμων μένουν χωρίς εργασία.
- Μείωση της λαϊκής εμπιστοσύνης έναντι των τραπεζών. Οι πολίτες μιας χώρας που πλήττεται από την οικονομική κρίση, δεν δείχνουν εμπιστοσύνη απέναντι στα

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία περιορίζουν την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τις επιχειρήσεις, μέσα από χρηματοδοτήσεις.

- Σημαντική αύξηση της φορολογίας και μείωση μισθών και συντάξεων. Το κράτος στην προσπάθεια του να αυξήσει τα έσοδα και να μπορέσει να αποπληρώσει τα δάνειά του, αυξάνει τους φόρους, επιφέροντας μια δυσάρεστη κατάσταση και παράλληλα μειώνει τους μισθούς δημοσίου και συντάξεων.

- Περιορισμός κρατικών δαπανών. Περιορίζεται το σύνολο των κρατικών δαπανών, ενώ παράλληλα εφαρμόζονται πιο «σκληρές» οικονομικές πολιτικές, με σκοπό οι κυβερνήσεις να ανταπεξέλθουν στην δύσκολη οικονομική κατάσταση με την οποία ήλθαν αντιμέτωποι.

- Ρευστό οικονομικό περιβάλλον. Οι επικρατούσες συγκυρίες συμβάλουν σε ένα αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον.

- Μείωση των εξαγωγών αλλά και της ανταγωνιστικότητας. Οι ρυθμοί της οικονομικής ανάπτυξης μειώνονται και μαζί τους μειώνεται η παραγωγική δραστηριότητα, δηλαδή οι εξαγωγές και η ανταγωνιστικότητα.

- Περιορισμός της καταναλωτικής συμπεριφοράς. Οι καταναλωτές λόγω της υψηλής φορολογίας δε μπορούν να ανταποκριθούν σε περισσότερες αγορές. Η μείωση τόσο των μισθών όσο και των συντάξεων συντελεί σε αυτό. Τέλος, καταλήγουμε πως η κρίση οδηγεί σε μειωμένη εγχώρια ζήτηση, περιορισμό των κερδών και φυσικά και μείωση των πωλήσεων.

Οι οικονομικές διακυμάνσεις λέγονται αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. Οι Άγγλοι αποδίδουν το φαινόμενο με τον όρο «businesscycles», ακριβώς για να τονίσουν την ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδύσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου. Από πολύχρονες στατιστικές παρατηρήσεις διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν περίπου από 7 έως 11 χρόνια.

Κύκλος ζωής μιας οικονομικής κρίσης σύμφωνα με τη θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων, οι οικονομικοί κύκλοι είναι το φαινόμενο των επαναλαμβανόμενων διακυμάνσεων της γενικής οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρούνται για μια περίοδο ετών. Μία κρίση μπορεί να αποτελείται από τέσσερα διαφορετικά στάδια. Ο συνήθης κύκλος ζωής μιας κρίσης ακολουθεί τα παρακάτω στάδια:

- Στάδιο διαμόρφωσης της κατάστασης ή Πρόδρομων συμπτωμάτων(Prodromalcrisisstage): Συνήθως, πριν οδηγηθεί μια χώρα στην κρίση, κάποιες καταστάσεις ή επισημάνσεις, για τις οποίες δεν ληφθούν μέτρα, ενέργειες/πράξεις ή παραλείψεις και μια ασυνήθης δραστηριότητα μπορεί να συμβαίνουν. Το στάδιο αυτό τελειώνει με έκδοση εκτίμησης κατάστασης από το Κέντρο Χειρισμού Κρίσεων. Όλα τα παραπάνω ενδεχόμενα τα οποία οδηγούν σε εκδήλωση

κρίσης, καλούνται Πρόδρομα συμπτώματα. Κάθε δραστηριότητα έχει τα δικά της πρόδρομα συμπτώματα, ενώ κάθε στιγμή που δεν υπάρχει κρίση, διανύεται μια κατάσταση προ- κρίσης.

- Στάδιο εκδήλωσης-κορύφωσης της κρίσης (acutecrisisstage): Η περίοδος αυτή είναι η περίοδος όπου εκδηλώνεται και κορυφώνεται μια κρίση. Διαρκεί όσο χρόνο τα χαρακτηριστικά της κρίσης εκδηλώνονται.
- Στάδιο των επιπτώσεων (Chroniccrisisstage): Η περίοδος κατά την οποία οι επιπτώσεις από την κρίση εκδηλώνονται και οι συνέπειες είναι αντιληπτές.
- Στάδιο επίλυσης-ομαλοποίησης (Crisisresolutionstage): Η τελευταία φάση της κρίσης κατά την οποία το «σύστημα» αρχίζει να ανακτά τους κανονικούς προ της κρίσης ρυθμούς.

1.2 Η γενική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας

Η οικονομία της Ελλάδας κατατάσσεται στην κατηγορία των αναπτυγμένων του κόσμου. Με χαρακτηριστικά μιας μικρής αλλά ανοικτής οικονομίας, με σχετικά χαμηλή βιομηχανική βάση παρουσιάζει εντυπωσιακούς ρυθμούς ανόδου μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και τον εμφύλιο, κυρίως επειδή ξεκινούσε από πολύ χαμηλή βάση. Η συνεχής σύγκλιση με τις αναπτυγμένες δυτικές χώρες διακόπηκε απότομα το 1973 λόγω της πρώτης πετρελαιοκρίσης όπου χειροτέρευσε το 1979 με το ξέσπασμα της δεύτερης πετρελαιοκρίσης.

Πιο συγκεκριμένα η περίοδος 1975–1979, χαρακτηρίζεται από χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο 1962 – 1973. Παράλληλα είναι εμφανή τα αποτελέσματα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης (υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού, ανεργία, κλπ.), η οποία προσλαμβάνει τον χαρακτήρα μιας κρίσης της υπερσυσσώρευσης του κεφαλαίου. Το επενδυμένο κεφάλαιο στην οικονομία «πλεονάζει» με την έννοια ότι τα κέρδη που παράγονται μετά την χρήση του δεν επαρκούν για να εξασφαλίσουν ικανοποιητικούς ρυθμούς κερδοφορίας, επένδυσης και μεγέθυνσης. (Κουφάρης Γεώργιος, 2010). Καθώς όμως οι ρυθμοί της οικονομικής μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας εξακολουθούν να είναι σαφώς υψηλότεροι από τους αντίστοιχους ρυθμούς των άλλων ευρωπαϊκών χωρών (4,7% έναντι 3%), η περίοδος 1975 – 1979 αποτελεί μάλλον μεταβατική φάση στην διαδικασία εκδήλωσης της κρίσης. Νομιμοποιείται δηλαδή να θεωρηθεί ότι και η περίοδος αυτή να

εντάσσεται στην μακρά μεταπολεμική φάση πραγματικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας προς τις περισσότερο αναπτυγμένες οικονομίες της δυτικής Ευρώπης.

Στην συνέχεια θα αναφερθούν τα οικονομικά γεγονότα της δεκαετίας του 2000. Την 1η Ιανουαρίου του 2002 η Ελλάδα και οι άλλες 11 χώρες της ευρωζώνης απέκτησαν κοινό νόμισμα το Ευρώ. Η ένταξη της Ελλάδας στην ζώνη του Ευρώ έγινε το 2001 μετά την επιτυχή πορεία σύγκλισης των δημοσιονομικών μεγεθών και την ικανοποίηση κατά την διάρκεια του 1990 των (τεσσάρων από τα πέντε) κριτηρίων της συνθήκης του Μάαστριχτ (πληθωρισμός, έλλειμμα γενικής κυβέρνησης, μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών, μακροπρόθεσμο επιτόκιο δανεισμού). Το ακαθάριστο προϊόν συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς άνω του ευρωπαϊκού μέσου, εν μέρει λόγω των επενδύσεων σε υποδομές σχετιζόμενες με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, αλλά και λόγω της ευκολίας πρόσβασης σε πιστώσεις για καταναλωτικές δαπάνες. (Κουφάρης Γεώργιος, 2010).

Ωστόσο, η Ελλάδα από το 2001 έως και το 2005 βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για το έλλειμμα κάτω από το 3% του Συμφώνου, (το οποίο έχει σκοπό να διασφαλίζει ότι τα κράτη μετά την ένταξη στην ευρωζώνη και την ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχτ συνεχίζουν να την τηρούν). Από τα τέλη του 2009 και αρχές του 2010 εξαιτίας του συνδυασμού διεθνών (οικονομική κρίση) και τοπικών (ανεξέλεγκτες δαπάνες κατά την περίοδο μέχρι τις εκλογές του 2009) παραγόντων, η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα καθώς έχει το δεύτερο ετήσιο έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού και το δεύτερο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ελλάδα είναι γενικά μια ανεπτυγμένη χώρα με ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης και πολύ υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης με αποτέλεσμα να κατατάσσεται στην εικοστή δεύτερη θέση στον κόσμο για το έτος 2010 και στην εικοστή δεύτερη θέση σύμφωνα με τον δείκτη του the economist του 2005 για την ποιότητα ζωής παγκοσμίως.

Με βάση τα στοιχεία της Eurostat το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδος ήταν ίσο με το 94% του μέσου όρου της Ε.Ε το 2008. Οι κύριοι μεγάλοι κλάδοι της ελληνικής οικονομίας είναι : ο τουρισμός, η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων και η επεξεργασία καπνού, η υφαντουργία, τα χημικά, τα προϊόντα μετάλλου, μεταλλευτική και οι μονάδες διύλισης του πετρελαίου. Η μεγέθυνση του ΑΕΠ της Ελλάδας είναι επίσης, κατά μέσον όρο από το 1990 υψηλότερη από αυτόν του μέσου όρου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρόλα αυτά η Ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα, περιλαμβανομένων και της αύξησης των επιπέδων της ανεργίας, την γραφειοκρατία και την διαφθορά. Το 2009 η Ελλάδα είχε την δεύτερη χαμηλότερη κατάταξη στην Ε.Ε σύμφωνα με τον δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας (μετά την Πολωνία), ενώ κατατάσσεται στην ογδοηκοστή πρώτη θέση παγκοσμίως. Η χώρα υποφέρει από τα υψηλά επίπεδα πολιτικής και οικονομικής διαφθοράς και της χαμηλής ανταγωνιστικότητας συγκριτικά με τους Ευρωπαίους εταίρους της. Λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης ο ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας, γύρισε σε αρνητικό πρόσημο το 2008 για πρώτη φορά από το 1993. (Κουφάρης Γεώργιος, 2010)

Μια ένδειξη της τάσης υπερχρέωσης τα περασμένα χρόνια είναι το γεγονός, ότι η αναλογία ιδιωτικών δανείων προς καταθέσεις ξεπέρασε τις 100 μονάδες (αναλογία δηλαδή μεγαλύτερη του 1 προς 1) κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2007. Μέχρι το τέλος του 2009, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού της διεθνούς οικονομικής κρίσης και εσωτερικών παραγόντων (ανεξέλεγκτης σπατάλης λίγο πριν τις εκλογές του Οκτωβρίου του 2009), η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε την πιο σοβαρή της κρίση από το 1993, με το υψηλότερο δημόσιο έλλειμμα (αν και κοντά με αυτό της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου) καθώς και το δεύτερο υψηλότερο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ε.Ε. Το δημόσιο έλλειμμα του 2009 έφτασε στο 15,4% του ΑΕΠ. Το έλλειμμα και τα αυξανόμενα επίπεδα χρέους (στο 127,1% του ΑΕΠ του 2009) οδήγησαν σε υψηλό κόστος δανεισμού, που προκάλεσε μια σοβαρή οικονομική κρίση. (Κουφάρης Γεώργιος, 2010)

Η Ελλάδα προσπαθεί να καλύψει το υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα της στα ίχνη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσεως. Το εργατικό δυναμικό της Ελλάδας φτάνει τα 4,9 εκατομμύρια και είναι το δεύτερο πιο σκληρά εργαζόμενο ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, μετά την Νότιο Κορέα. Το κέντρο ανάπτυξης του Γκρόντγκεν δημοσίευσε μια έρευνα που αποκάλυπτε ότι μεταξύ του 1995 και 2005, η Ελλάδα ήταν η χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο ανάμεσα στα ευρωπαϊκά έθνη. Οι έλληνες εργάστηκαν κατά μέσο όρο 1.900 ώρες ανά έτος ακολουθούμενοι από τους Ισπανούς (με μέσο όρο 1.800 ώρες ανά έτος).

1.3 Η εξέλιξη της οικονομικής κρίσης στον Ελλαδικό χώρο

1.3.1 Η κατάσταση πριν την κρίση, τη χρονική περίοδο 2000-2007

Κατά την χρονική περίοδο 2000-2007 όλες σχεδόν οι οικονομίες όπως και η ελληνική παρουσιάζουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η ελληνική οικονομία σημείωσε τον τέταρτο καλύτερο ρυθμό ανάπτυξης (3,42%), λόγω του αυξημένου συντελεστή παραγωγικότητας της (1,69%), καθώς και λόγω της ενίσχυσης του συντελεστή της εργασίας, με θετική επίδραση έπειτα από 35 χρόνια με ποσοστό που άγγιξε το 0,54%. Επομένως παρατηρήθηκε αύξηση των ωρών εργασίας, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε αρκετές άλλες οικονομίες.

Από το 2001 έως το 2007 η ελληνική οικονομία σημείωσε ανάπτυξη με μέσο ετήσιο ρυθμό που άγγιξε το 4,2%. Η ανάπτυξη αυτή στηρίχτηκε στην εγχώρια ζήτηση που αυξανόταν με ρυθμό 4,5% εξαιτίας της ιδιωτικής κατανάλωσης, που οφειλόταν τόσο στην αύξηση των εισοδημάτων όσο και στην αύξηση της καταναλωτικής πίστης. Επιπλέον αύξηση παρουσιάζουν και οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου με ετήσιο ρυθμό 7,9% , από τις οποίες μεγάλο τμήμα τους αφορούσε κατοικίες, που λόγω των χαμηλών τόκων, των στεγαστικών δανείων αλλά και των προσδοκειών αύξησης των εισοδημάτων, σημείωσαν αύξηση με ετήσιο ρυθμό 9,7%. Σε χαμηλά επίπεδα διατηρήθηκε ο πληθωρισμός καθώς διαμορφώθηκε στο 3,3% ανά έτος κατά μέσο όρο.

Εξαιτίας της ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ το 2007, η διεθνής ανταγωνιστικότητα μειώθηκε κατά 14% βάση των σχετικών τιμών του καταναλωτή και κατά 19,3% βάση του σχετικού κόστους της εργασίας. Επιπλέον παρατηρήθηκε αύξηση των εξαγωγών των προϊόντων αλλά και των υπηρεσιών, με ετήσιο ρυθμό 3,4% την περίοδο 2001-2007.

Η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις σε κατοικίες αποτελούν την κινητήρια δύναμη για την ραγδαία άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας της Ελλάδος την περίοδο 2000-2007. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι η εγχώρια παραγωγή δεν είχε την δυνατότητα να ανταπεξέλθει ούτε ποιοτικά αλλά ούτε ποσοτικά στην εγχώρια ζήτηση για αυτό τον λόγο οι ανάγκες καλύφθηκαν μέσω εισαγωγών, οι οποίες σταδιακά αύξησαν το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε 8,5% από 3%. Όσον αφορά τις εισαγωγές χρηματοδοτήθηκαν με χαμηλότοκο εξωτερικό δανεισμό του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα της οικονομίας.

1.3.2 Η περίοδος της κρίσης του 2008

Η ελληνική οικονομία παρουσίασε ύφεση κατά το 2009. Από τους τελευταίους μήνες του 2009 η κρίση εκδηλώθηκε κυρίως ως δημοσιονομική κρίση (εκτίναξη του δημοσιονομικού ελλείμματος στα 13,6% του ΑΕΠ και του δημόσιου χρέους στα 120% του ΑΕΠ). Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης ήταν ορατά ήδη το 2008 και οι καθαρές συνολικές επενδύσεις υποχώρησαν στο 8% περίπου του ΑΕΠ, δηλαδή κατά 4,5 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2007. Αυτό σηματοδοτεί αφενός την συρρίκνωση των εισοδημάτων και αφετέρου την αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα εν όψει της μείωσης της ζήτησης που χαρακτηρίζει τις δυσκολίες πρόσβασης στον δανεισμό που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις «χρηματοπιστωτική ασφυξία». (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010)

Κατά την πρώτη περίοδο της κρίσης, μέχρι τα μέσα του 2009 γινόταν πιο έντονη η κρίση των τραπεζών, όλες οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών χρηματοδότησαν την διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με αποτέλεσμα την μεγάλη διόγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους.

Στην Ελλάδα διατέθηκαν συνολικά 28 δισεκατομμύρια ευρώ για την άμεση στήριξη του τραπεζικού συστήματος και για τις εγγυήσεις. Με άλλα λόγια λόγω της κρίσης ένα μέρος του ιδιωτικού χρέους μετατράπηκε σε δημόσιο. Για αυτό οι αιτίες της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης πρέπει να εντοπιστούν σε τρεις επιπλέον παράγοντες: α) Στις πολιτικές δραστικής μείωσης των φορολογικών εσόδων που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση. Την δεκαετία πριν την κρίση το ΑΕΠ αυξήθηκε στην Ελλάδα κατά 44% αλλά ο λόγος χρέος/ΑΕΠ παρέμεινε σταθερός γύρω στο 100% παρά την μεγάλη αύξηση του παρανομαστή, διότι οι κυβερνήσεις αύξαναν παράλληλα και τον αριθμητή (το χρέος), καθώς μείωναν τους συντελεστές φορολόγησης του κεφαλαίου και της μεγάλης περιουσίας άρα και τα δημόσια έσοδα. β) Στην νεοφιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκλειε την στήριξη των δημοσίων Οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από τις εμπορικές τράπεζες και γενικότερα τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με

αποτέλεσμα την εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στην συγκυρία της κρίσης. (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010) Στην εμμονή παράλληλα της ελληνικής κυβέρνησης στις νεοφιλελεύθερες συνταγές διαχείρισης της οικονομίας. Όταν οι χρηματαγορές απέσυραν την εμπιστοσύνη τους προς την ελληνική οικονομία τα επιτόκια δανεισμού του δημοσίου εκτινάχθηκαν σε δυσβάστακτα ύψη. Τον Φεβρουάριο του 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η διαμόρφωση ενός πακέτου δανειακής στήριξης του ελληνικού δημοσίου, με την εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) υπό τον όρο ότι η χώρα θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα περιστολής των δημοσίων δαπανών. Η κυβέρνηση προσανατολίστηκε στον περιορισμό των μισθολογικών δαπανών του δημοσίου (περικοπή μισθών δημοσίων υπαλλήλων) και στην περιστολή του κοινωνικού κράτους με παράλληλη αύξηση των εσόδων κυρίως από έμμεσους φόρους (αύξηση ΦΠΑ). Αφησε αμετάβλητες τις συνθήκες αναφορικά με άλλες πηγές εσόδων (π.χ. φορολογικοί συντελεστές των επιχειρήσεων, φοροαπαλλαγές εφοπλιστών και άλλων επιχειρηματικών κατηγοριών κλπ) ή δαπανών (π.χ. διατήρηση των υπέρογκων στρατιωτικών δαπανών.) Στις 23 Απριλίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε την ενεργοποίηση του μηχανισμού δανειακής στήριξης εκ μέρους της Ε.Ε και του ΔΝΤ, εγκαινιάζοντας παράλληλα πολιτικές «συρρίκνωσης του κράτους» αναφορικά με το ασφαλιστικό σύστημα, τις συντάξεις και την τοπική αυτοδιοίκηση. γ) Στην ίδια την ύπαρξη του Ευρώ που πριν την κρίση διευκόλυνε την μεταφορά πόρων (αυτόνομων κεφαλαιακών επενδύσεων, χαρτοφυλακίου αλλά και δανειακών κεφαλαίων) προς τις χώρες που αναπτύσσονται ταχύτερα (και οι οποίες κατά τεκμήριο επιτύγχαναν υψηλότερα επίπεδα κερδοφορίας του κεφαλαίου). Οι κεφαλαιακές αυτές εισροές ισοσκελίζουν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, δηλαδή επέτρεπαν πριν την κρίση στην Ελλάδα και άλλες χώρες της λεγόμενης «Ευρωπαϊκής περιφέρειας» να διατηρούν ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Με το ξέσπασμα της κρίσης η δυνατότητα εξανεμίστηκε, καθώς συρρικνώθηκαν οι (αυτόνομες) κεφαλαιακές εισροές. Στο διάστημα 1996 - 2008 η Ελλάδα σημείωσε πραγματική υψηλή αύξηση του ΑΕΠ κατά 61% η Ισπανία κατά 56% και η Ιρλανδία κατά 124,1% σε αντίθεση με τις περισσότερο αναπτυγμένες χώρες. Το αντίστοιχο ποσοστό για Γερμανία ήταν 19,5%, την Ιταλία 17,8% και για την Γαλλία 30,8%. Οι χώρες που σημείωσαν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης κατά βάση, κατέληξαν με σημαντικά ελλείμματα στις τρέχουσες συναλλαγές. Η έκθεση στον διεθνή ανταγωνισμό που υπηρετήθηκε με την εισαγωγή στο ενιαίο νόμισμα, επέβαλε σημαντικές αναδιαρθρώσεις και επέτρεψε στις χώρες της «Ευρωπαϊκής Περιφέρειας» να μειώσουν την ψαλίδα ή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ που τις χώριζε από πιο

προηγμένες χώρες του Ευρωπαϊκού κέντρου (το μέγεθος αυτό σε καμία περίπτωση δεν μεταφράζεται σε κοινωνική ευημερία), ενώ σημείωσαν υψηλότερα μέσα ποσοστά κέρδους, τα οποία συνοδεύτηκαν από αντίστοιχα υψηλότερους ρυθμούς κεφαλαιακής συσσώρευσης. (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010)

Τα υψηλότερα ποσοστά κέρδους στην «περιφέρεια», συμπαρέσυραν προς τα πάνω και το σύνολο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Οι επενδυτικές ευκαιρίες διαφόρων μορφών στις χώρες αυτές, τις έκαναν ελκυστικές για τα κεφάλαια του «κέντρου» με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί ένας δίαυλος μεταφοράς πόρων, υπό την μορφή ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών επενδύσεων σε αυτές. Σαν αποτέλεσμα για την Ελλάδα και των άλλων χώρων της ευρωπαϊκής περιφέρειας, δημιουργήθηκε πριν την κρίση η δυνατότητα να εισάγουν περισσότερα από όσα εξήγαγαν. Καθώς η κρίση κατέστησε αμφίβολη αυτή την δυνατότητα, η ελληνική οικονομία εισήλθε στην δυσκολότερη φάση της μεταπολεμικής ιστορίας της. Κάποιες ευρωπαϊκές δεξαμενές σκέψης (think - tanks) στο οικονομικό συμβούλιο Καναδά - Ευρώπης, ισχυρίστηκαν ότι η δυσχερής θέση μερικών χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην οποία περιήλθαν σήμερα, είναι το αποτέλεσμα μιας δεκαετίας Κεϋνσιανών πολιτικών δανεισμού, που επιδίωξαν τοπικοί διαμορφωτές της πολιτικής από κοινού με αυτάρεσκους κεντρικούς τραπεζίτες της Ε.Ε.

Πολλοί οικονομολόγοι έχουν προτείνει την επιβολή μιας δέσμης από διορθωτικές πολιτικές για να ελέγξουν το δημόσιο χρέος. Όπως την επιβολή δραστικών περιοριστικών μέτρων και ουσιαστικά υψηλότερους φόρους. Μερικοί υψηλόβαθμοί Γερμανοί πολιτικοί αξιωματούχοι, έφτασαν έως το σημείο να πουν ότι τα επείγοντα μέτρα θα έπρεπε να επιφέρουν σκληρές ποινές στις χώρες που λαμβάνουν την κοινοτική βοήθεια όπως, η Ελλάδα και η Ιρλανδία. Εν τούτοις τέτοια σχέδια έχουν περιγραφεί ως απαράδεκτη παραβίαση της εθνικής κυριαρχίας των κρατών μελών της Ευρωζώνης και απορρίφθηκαν από χώρες στυλοβάτες της Ε.Ε όπως η Γαλλία. Επίσης ασκήθηκε σκληρή κριτική ενάντια στους κερδοσκόπους για χειραγώγηση των αγορών. Η Άνγκελα Μέρκελ έχει δηλώσει ότι οι οργανισμοί που στηρίχθηκαν με δημόσια κεφάλαια, εκμεταλλεύονται την δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα και αλλού.

1.3.3 Η περίοδος 2008-2010

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση ξεκίνησε να επηρεάζει αρνητικά την ελληνική οικονομία, από τον Οκτώβριο του 2008 και μετά, καθώς η κρίση επιδεινώθηκε δραματικά, προκαλώντας σημαντική εξασθένηση των προσδοκιών. Στον τομέα των δημόσιων οικονομικών, το 2008 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης υπερέβη το 4% του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα την υπαγωγή της Ελλάδος στη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος τον Απρίλιο του 2009, ενώ το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε, προσεγγίζοντας το 97%. Τελικά το έλλειμμα του έτους εκείνου αναθεωρήθηκε σε 9,8% του ΑΕΠ και το χρέος σε 112,9% του ΑΕΠ. (Ρομπόλης Σ.,2010)

Οι εξελίξεις του 2008 έδειχναν καθαρά ότι η οικονομία παρουσίαζε σοβαρή επιδείνωση, γεγονός που επιβεβαιώθηκε δραματικά τον επόμενο χρόνο. Εξάλλου, σε όλη τη διάρκεια του 2008 υπήρχαν συνεχείς “προειδοποιήσεις” από το εξωτερικό. Η μακρά περίοδος ταχείας ανάπτυξης που είχε προηγηθεί στήριζε την “αφελή πρόβλεψη” ότι το ίδιο θα συνεχιζόταν και τα επόμενα χρόνια, ενώ υπήρχαν και συγκεκριμένοι λόγοι για τους οποίους οι επιπτώσεις της παγκόσμιας κρίσης καθυστερούσαν να εκδηλωθούν πλήρως.

Το κλίμα των γενικότερων εκτιμήσεων για την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας στο τέλος του 2008 και τις αρχές του 2009 αποτυπώνεται στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2008-2011, που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 30.1.2009, με εξαιρετικά αισιόδοξες (για την τότε κατάσταση) προβλέψεις. Το πρόγραμμα αναφέρονταν στα ακόλουθα: Το 2009 η ανάπτυξη θα συνεχιζόταν με ρυθμό 1,1%, ο οποίος θα επιταχυνόταν στο 1,6% το 2010 και στο 1,9% το 2011. Το δημόσιο έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ, το οποίο είχε διαμορφωθεί στο 3,7% το 2008, θα παρέμενε στο ίδιο επίπεδο το 2009. Το έλλειμμα θα μειωνόταν στο 3,6% του ΑΕΠ το 2010 και ακόμη περισσότερο το 2011 (2,6%). (Ρομπόλης Σ.,2010)

Αυτό που προκύπτει από τα παραπάνω είναι ότι την περίοδο εκείνη δεν είχε συνειδητοποιηθεί η σοβαρότητα της κατάστασης και ο κίνδυνος να μετατραπεί η διεθνής τραπεζική κρίση, σε κρίση χρέους σε χώρες με υψηλά ελλείμματα και χρέη, όπως η Ελλάδα. Αντίθετα, η διεθνής κρίση, που εξελισσόταν με ταχείς ρυθμούς σε όλο τον κόσμο, αντιμετωπίστηκε ως ένα φαινόμενο που δεν αφορούσε τη χώρα μας. Το 2009 ήταν ένα

ιδιαίτερα κρίσιμο έτος, καθώς αναδύθηκαν προβλήματα που, ενώ προϋπήρχαν, παραβλέπονταν μέσα στο κλίμα εφησυχασμού που επικρατούσε στη προηγούμενη ανάπτυξη. Με την έλευση, όμως, της παγκόσμιας κρίσης τα προβλήματα δεν ήταν δυνατόν πλέον να ελεγχθούν και η αντιμετώπισή τους απαιτούσε άμεσα έκτακτα μέτρα και συντονισμένες μακρόπνοες προσπάθειες, οι οποίες φαίνεται ότι ήταν δύσκολο, πολιτικά και κοινωνικά, να καταβληθούν.

Χρονολόγιο — Κυριότερες οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα και την Ευρώπη και ενέργειες της Τράπεζας της Ελλάδος, 2008-2009	
2008	
20.2.2008	Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική. Συστάσεις για δημοσιονομική εξυγίανση, συμβολή των κοινωνικών εταίρων για την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών και τη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, καθώς και αποφασιστικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε ευρύ φάσμα τομέων της οικονομίας.
22.4.2008	Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Στα όριά του το πρότυπο ανάπτυξης. Απαιτείται συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.
20.6.2008	Ορκίζονται ενώπιον του Προέδρου της Δημοκρατίας Κάρολου Παπούλια και παρουσία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών Γεωργίου Αλογοσκούφη ο Γεώργιος Α. Προβόπουλος ως Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και η Ελένη Δενδρινού-Λουρή ως Υποδιοικητής της
15.9.2008	Καταρρέει, η LehmanBrothers. Συμφωνία εξαγοράς της MerrillLynch από τη Bank of America έναντι 50 δισεκ. δολαρίων. Μία ημέρα μετά ανακοινώνεται σχέδιο διάσωσης και της ασφαλιστικής εταιρίας AIG
22.9.2008	Επίσκεψη του Πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών Γ. Αλογοσκούφη στην Τράπεζα της Ελλάδος.
30.9.2008	Για δεύτερη φορά μέσα σε διάστημα ενός μηνός, ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος συναντά τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης Γ. Παπανδρέου.
3.10.2008	Η Ελλάδα είναι η δεύτερη χώρα της ευρωζώνης που δηλώνει ότι εγγυάται τις καταθέσεις
8.10.2008	Ενδιάμεση Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2008 : “Η οικονομία παρουσιάζει σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες και χρόνιες ανισορροπίες που δεν αντιμετωπίστηκαν επαρκώς για μια μακρά περίοδο. Όσο χειροτερεύει η διεθνής συγκυρία, οι μακροοικονομικές ανισορροπίες και τα διαρθρωτικά προβλήματα θα διογκώνονται και η αντιμετώπισή τους θα γίνεται δυσχερέστερη”
9.10.2008	Συντονισμένη μείωση επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), τη FED και πέντε ακόμη κεντρικές τράπεζες. Κατά 50 μονάδες βάσης μειώνει τα επιτόκια η ΕΚΤ
25.11.2008	Ψηφίζεται ο νόμος για την ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης.

6.12.2008	Ξεσπούν εκτεταμένα και πολυήμερα επεισόδια στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της χώρας μετά το φόνο μαθητή από αστυνομικό.
2009	
8.1.2009	Ανασχηματισμός της Κυβέρνησης. Νέος Υπουργός Οικονομίας & Οικονομικών ο Γιάννης Παπαθανασίου.
16.2.2009	Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2008-2009. Η διεύρυνση της διαφοράς αποδόσεων συνεπάγεται υψηλότερη μελλοντική επιβάρυνση των φορολογουμένων. Ανάγκη για πολυετές σχέδιο, το οποίο θα περιλαμβάνει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που δεν υλοποιήθηκαν τα τελευταία 15 χρόνια, με άμεση προτεραιότητα τη δημοσιονομική εξυγίανση και την εφαρμογή πλέγματος μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα και στις αγορές προϊόντων, υπηρεσιών και παραγωγικών συντελεστών.
3.3.2009	Ορκίζεται ο Ιωάννης Μ. Παπαδάκης ως Υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.
15.4.2009	Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος: “Πρέπει πρώτα απ’ όλα να απορρίψουμε το αδιέξοδο μοντέλο ανάπτυξης του παρελθόντος, αυτό της υπερκατανάλωσης, των αθρόων εισαγωγών, των αέναων ελλειμμάτων, εσωτερικών και εξωτερικών, και των χρεών”.
23.6.2009	Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα.
28.7.2009	Δημοσιεύεται το Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας Ιουνίου-Ιουλίου: Το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης στο εξάμηνο ξεπερνά το σύνολο του ελλείμματος που προβλέπεται για όλο το 2008, φθάνοντας το 7,2% του ΑΕΠ (17,9 δισεκατομμύρια)
2.9.2009	Συνάντηση του Πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή με τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γ. Προβόπουλο
2.9.2009	Ο Πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής, με έκτακτο διάγγελμα του προς τον ελληνικό λαό, προκηρύσσει εθνικές εκλογές για τις 4 Οκτωβρίου. Η χώρα μπαίνει σε προεκλογική περίοδο.
8.9.2009	Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος ενημερώνει τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ Γ. Παπανδρέου και τους Γ. Παπακωνσταντίνου και Λ. Κατσέλη για την κατάσταση της οικονομίας
4.10.2009	Εκλογές. Πρώτο κόμμα το ΠΑΣΟΚ, που σχηματίζει αυτοδύναμη κυβέρνηση
9.10.2009	Συνάντηση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με το νέο Υπουργό Οικονομίας Γ. Παπακωνσταντίνου. Σε δηλώσεις του μετά τη συνάντηση, ο Γ. Προβόπουλος αναφέρει ότι το έλλειμμα για το πρώτο εννεάμηνο είναι της τάξεως του 10%, έχοντας μάλιστα τη δυναμική να αγγίξει, αν όχι να ξεπεράσει, το 12% στο τέλος του έτους
19.10.2009	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκινά έρευνα για την αξιοπιστία των ελληνικών στοιχείων.
20.10.2009	Ενδιάμεση Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2009. Φρένο στα διδύμα ελλείμματα – επιτάχυνση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Πρέπει να μεταδοθεί με σαφήνεια στις αγορές το μήνυμα ότι η Ελλάδα είναι αποφασισμένη να εφαρμόσει ένα πολυετές σχέδιο δημοσιονομικής εξυγίανσης και διαρθρωτικών αλλαγών.

22.10.2009	Ανακοινώνεται από τις Ελληνικές Αρχές ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 είναι υπερδιπλάσιο του προβλεπομένου. Το έλλειμμα του 2008 ήταν επίσης σημαντικά αυξημένο σε σχέση με τις έως τότε εκτιμήσεις
22.10.2009	Υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας από τον οίκο FITCH σε A- από A.
1.12.2009	Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής της Τράπεζας της Ελλάδος, στο οποίο μετέχουν ο Διοικητής και οι Υποδιοικητές, αποφασίζει να περικόψει τις αποδοχές των μελών του κατά 20%, δίνοντας το παράδειγμα για τις προσπάθειες μείωσης των δαπανών που πρέπει να καταβάλει η χώρα.
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος	

Ένα δεύτερο καθοριστικό φαινόμενο ήταν οι σοβαρές επιπτώσεις του πολιτικού κύκλου στην προσπάθεια της έγκαιρης αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων. Το 2009 ήταν έτος δύο εκλογικών αναμετρήσεων, για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την άνοιξη και για την Ελληνική Βουλή τον Οκτώβριο. Το γεγονός αυτό όχι μόνο παρήγαγε το πιο συνηθισμένο δημοσιονομικό αποτέλεσμα του πολιτικού κύκλου, δηλαδή την άνοδο των δημόσιων δαπανών και χαλάρωση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, αλλά εμπόδισε και το πολιτικό σύστημα στο σύνολό του να συγκλίνει σε μια ελάχιστη βάση συνεννόησης για την αντιμετώπιση των έκτακτων συνθηκών που θα διαμορφώνονταν.

Οι δυσμενείς εξελίξεις του 2009 χαρακτηρίστηκαν από τον εκτροχιασμό των δημοσιονομικών μεγεθών, όπου το έλλειμμα έφθασε το 15,7% του ΑΕΠ και το δημόσιο χρέος το 129,7% του ΑΕΠ. Το ΑΕΠ, μετά από μία δεκαπενταετία (1994-2008) συνεχούς ανόδου, υποχώρησε το 2009 κατά 3,2%, παρά την τεράστια δημοσιονομική επέκταση. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης έφθασε στο 15,7% του ΑΕΠ και το πρωτογενές έλλειμμα στο 10,5% του ΑΕΠ. Συγκριτικά με το 2008, το έλλειμμα διευρύνθηκε κατά 5,8 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και το πρωτογενές έλλειμμα κατά 5,5 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Η διεύρυνση αυτή οφειλόταν τόσο στην κακή πορεία των εσόδων (2008: 40,7% του ΑΕΠ, 2009: 38,3% του ΑΕΠ) όσο και στην αύξηση των δαπανών της γενικής κυβέρνησης (2008: 50,6% του ΑΕΠ, 2009: 54,0% του ΑΕΠ). Εντούτοις, το ΑΕΠ, επηρεαζόμενο από την πτώση των επενδύσεων και της ιδιωτικής κατανάλωσης, μειώθηκε και η οικονομία εισήλθε και επίσημα σε φάση ύφεσης. Επιπλέον, την περίοδο 2001-2008 η σωρευτική υποχώρηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας έφθασε το 16,9% βάσει των σχετικών τιμών καταναλωτή και το 27,7%

βάσει του σχετικού κόστους εργασίας. Οι εξελίξεις αυτές αύξησαν δραματικά την αβεβαιότητα για το μέλλον της οικονομίας, επηρέασαν πολύ τις προσδοκίες και δημιούργησαν έλλειμμα εμπιστοσύνης, το οποίο με τη σειρά του οδήγησε σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της οικονομίας και σε αισθητή διεύρυνση της διαφοράς αποδόσεων μεταξύ ελληνικών και γερμανικών ομολόγων.

Το τραπεζικό σύστημα άρχισε να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, καθώς οι υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας περιόρισαν την πρόσβαση των τραπεζών στη διεθνή διατραπεζική αγορά και, αργότερα, και σε άλλες πηγές άντλησης ρευστότητας. Ήδη τον Ιανουάριο του 2009, η Standard & Poor's προχώρησε σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας από Α σε Α-, λόγω της “επιδεινούμενης απώλειας ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας”, διατηρώντας την ωστόσο στην κατηγορία επενδυτικής διαβάθμισης. Εξαιτίας της υποβάθμισης αυτής, οι διαφορές αποδόσεων (spreads) μεταξύ των ελληνικών και των γερμανικών κρατικών ομολόγων αυξήθηκαν στις 300 μονάδες βάσης τον Ιανουάριο του 2009 και παρέμειναν στο επίπεδο αυτό μέχρι το Μάρτιο. Τους επόμενους μήνες τα spreads κυμάνθηκαν χαμηλότερα, μεταξύ 150 και 200 μονάδων βάσης, ενώ κινήθηκαν εκ νέου ανοδικά τους τελευταίους μήνες του 2009.

Σημείο καμπής για την περαιτέρω επιδείνωση του κλίματος ήταν η ανακοίνωση των ελληνικών αρχών στις 22 Οκτωβρίου 2009 ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009 ήταν υπερδιπλάσιο του προβλεπομένου και ότι και το έλλειμμα του 2008 ήταν σημαντικά αυξημένο σε σχέση με τις έως τότε εκτιμήσεις. Αυτή η μεγάλη επίσημη αναθεώρηση του ελλείματος επιβεβαίωσε τις εκτιμήσεις των αγορών, των οίκων αξιολόγησης και των διεθνών μέσων ενημέρωσης ότι το δημοσιονομικό πρόβλημα της Ελλάδος ήταν πολύ σοβαρότερο από ό,τι υποδήλωναν τα μέχρι τότε στοιχεία.

Το γεγονός αυτό έθετε στο επίκεντρο της προσοχής των αγορών δύο κρίσιμα ερωτήματα: Πρώτον, αν οι ελληνικές αρχές έχουν τη βούληση και την αποφασιστικότητα να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα προσαρμογής ικανό να αντιμετωπίσει ελλείμματα αυτού του μεγέθους και, δεύτερον, αν τα στατιστικά δεδομένα καταγράφουν αξιόπιστα τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας.

Η αξιολόγηση των αγορών στα τέλη του 2009 ήταν αρνητική και για τα δύο ζητήματα και ενισχύθηκε από την απόφαση του ECOFIN στις 2 Δεκεμβρίου, σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα ανταποκρίθηκε ανεπαρκώς στη σύσταση του Συμβουλίου, τον Απρίλιο του 2009, όταν είχε κινηθεί η Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος. Συγκεκριμένα, έως τις 27 Οκτωβρίου,

που έληγε η προθεσμία, δεν είχαν ληφθεί μέτρα. Επιπλέον, η απόφαση ανέφερε ότι τα “νέα μέτρα για τον προϋπολογισμό του 2009” συνίσταντο κυρίως σε, εν μέρει προσωρινά, μέτρα ενίσχυσης των δημόσιων εσόδων, ενώ το Συμβούλιο είχε ζητήσει μόνιμα μέτρα περικοπής δημόσιων δαπανών. Είναι ενδεικτικό ότι οι μεγαλύτερες υποβαθμίσεις, και από τους τρεις κυριότερους οίκους αξιολόγησης, της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδος στη διάρκεια του 2009 σημειώθηκαν το Δεκέμβριο, μετά την ανωτέρω απόφαση του ECOFIN. (Ρομπόλης Σ.,2010)

Δημοσιεύματα στα διεθνή μέσα ενημέρωσης, τα οποία αμφισβητούσαν την ικανότητα της Ελλάδος να επιτύχει την απαραίτητη δημοσιονομική προσαρμογή και να συμπορευθεί με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ, επιβάρυναν το ήδη δυσμενές κλίμα. Τους πρώτους μήνες του 2010 τα δημοσιεύματα αυτά πλήθυναν και εστιάστηκαν στο δημόσιο χρέος και στην πιθανότητα χρεοκοπίας και εξόδου της χώρας από τη ζώνη του ευρώ. Επίσης, καθώς καθυστερούσε η λήψη αποτελεσματικών μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής στην Ελλάδα και η υιοθέτηση αποφάσεων της ΕΕ για ένα πλαίσιο στήριξης υπό όρους που συνδέονταν με την εφαρμογή μιας πολιτικής οικονομικής προσαρμογής, πολλαπλασιάζονταν τα δημοσιεύματα που επισήμαιναν τον κίνδυνο επέκτασης της κρίσης σε άλλες χώρες-μέλη, ακόμη και αποδόμησης της ίδιας της ευρωζώνης. Η ελληνική κρίση αποτελούσε πλέον το δυνάμει καταλυτικό στοιχείο για την πορεία της διεθνούς οικονομίας.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που συνέβαλαν στην απώλεια εμπιστοσύνης ήταν η αμφισβήτηση της εγκυρότητας των ελληνικών στατιστικών στοιχείων. Η αμφισβήτηση αυτή είχε μακρά ιστορία και αποτυπωνόταν σε εκθέσεις της EUROSTAT. Όμως, στο τέλος του 2009 το ζήτημα πήρε μεγάλες διαστάσεις στο εσωτερικό και, κυρίως, στο εξωτερικό. Η εμμονή σε σχετικά αισιόδοξες προβλέψεις για το έλλειμμα, ενώ τα στοιχεία κατά το μεγαλύτερο μέρος του έτους έδειχναν προς την αντίθετη κατεύθυνση, και οι αλληπάλληλες αναθεωρήσεις μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα έπληξαν καίρια την αξιοπιστία των ελληνικών στατιστικών δεδομένων και συνέβαλαν στη συνολική αμφισβήτηση της αξιοπιστίας της χώρας. Τον Οκτώβριο του 2009 η EUROSTAT εξέφρασε ρητά τις επιφυλάξεις της για την αξιοπιστία των δημοσιονομικών στοιχείων και δεν επικύρωσε το αναθεωρημένο από την Ελλάδα έλλειμμα ύψους 12,5% του ΑΕΠ. Εξάλλου, τον Ιανουάριο του 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποδοκίμασε και επέκρινε δημοσία την Ελλάδα για την παροχή αναξιόπιστων δημοσιονομικών στοιχείων. Αυτό αφορούσε τόσο στοιχεία που είχαν γνωστοποιηθεί στο παρελθόν (την περίοδο 1997-2003, η οποία είχε εξεταστεί σε έκθεση της

Eurostat το 2004, καθώς και τη διατύπωση επιφυλάξεων από την Eurostat πέντε φορές μετά το 2004), όσο και, κυρίως, τα στοιχεία που είχαν γνωστοποιηθεί τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο του 2009.

Μόλις τον Απρίλιο του 2010 η EUROSTAT ανακοίνωσε τα αναθεωρημένα στοιχεία για το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδος για το 2009, το οποίο υπολογιζόταν πλέον σε 13,6%, ποσοστό που αργότερα αναθεωρήθηκε πάλι προς τα πάνω (15,4%). Έτσι, για πολλούς μήνες και σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο διατηρήθηκε η αβεβαιότητα για το τελικό ύψος του ελλείμματος, γεγονός που τροφοδοτούσε κάθε είδους εικασίες για το μέλλον της χώρας και επιδείνωνε τις σχέσεις με τους Ευρωπαίους εταίρους.

Η οικονομική πολιτική που υιοθετήθηκε πριν από τις εκλογές της 4ης Οκτωβρίου 2009, αλλά και τους πρώτους μήνες μετά από αυτές, ήταν άτολμη και τα μέτρα που αποφασίστηκαν αποδείχθηκαν ανεπαρκή για να ανακόψουν την πορεία προς την επιδείνωση. Είναι χαρακτηριστικό ότι η νέα κυβέρνηση, ενώ λίγες ημέρες μετά τις εκλογές ανακοίνωσε την εκτίμησή της για το έλλειμμα του 2009 (12,5% του ΑΕΠ, έναντι αρχικής πρόβλεψης 3,7%), δήλωσε παράλληλα ότι θα εφαρμόσει τις προεκλογικές της εξαγγελίες, που είχαν σαφώς επεκτατικό χαρακτήρα.

Στις αρχές του 2009 οι σχεδιασμοί της οικονομικής πολιτικής είχαν στηριχθεί στις προβλέψεις του Επικαιροποιημένου Προγράμματος για έλλειμμα της τάξεως του 3,7% του ΑΕΠ το 2009. Σύντομα ωστόσο κατέστη σαφές ότι η πρόβλεψη εκείνη δεν ανταποκρινόταν στα πραγματικά δεδομένα και ότι τελικά το έλλειμμα θα την υπερέβαινε κατά πολύ. Όπως προαναφέρθηκε, η πρόβλεψη για το έλλειμμα του 2009 τοποθετήθηκε αρχικά (22.10.2009) στο 12,5% και μετά στο 12,7% και η εκτίμηση για το 2008 στο 7,7%. Παρά τη δραστική αναθεώρηση του Προϋπολογισμού για το 2010, που ψηφίστηκε το Δεκέμβριο του 2009, εξακολουθούσε να κυριαρχεί η εντύπωση ότι η κρίση μπορούσε να ξεπεραστεί με ένα σχετικά ήπιο (για το μέγεθος του προβλήματος) πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής.

Έτσι, στα τέλη του 2009 και τις αρχές του 2010 τα θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας βρίσκονταν σε αντίθεση από την ενδεικνύομενη κατεύθυνση, με τεράστια υστέρηση των δημόσιων εσόδων και έξαρση των δημόσιων δαπανών, του ελλείμματος και του χρέους, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών παρέμενε σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, παρότι η οικονομία βρισκόταν πλέον σε ύφεση.

1.4 Πακέτα οικονομικής στήριξης και μνημόνια

Η Ελλάδα στις 3 Μαΐου του 2010 ζήτησε 10δισ ευρώ από τις υπόλοιπες 15 χώρες του ευρώ, καθώς και 30 δισ ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Μαζί με αυτή την αίτηση περιλαμβάνονταν και 3 συνημμένα Μνημόνια:

1. Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής
2. Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης
3. Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής

Ο Υπουργός Οικονομικών Γεώργιος Παπακωνσταντίνου και ο Πρόεδρος της Τράπεζας της Ελλάδος Γεώργιος Προβόπουλος υπέγραψαν από την ελληνική πλευρά. Στις 8 Μαΐου εγκρίθηκε “Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης” με τις χώρες του ευρώ και Διακανονισμός Χρηματοδότησης Άμεσου Ετοιμότητας με το ΔΝΤ. Το σύνολο αυτών των συμφωνιών εν συντομία ονομάζεται «Μνημόνιο». (Κούζης, Γ. ,2016)

Έπειτα δημιουργήθηκε μία ομάδα εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), γνωστή και ως «Τρόικα» η οποία έχει ως ρόλο κάθε τρίμηνο να αξιολογεί την πρόοδο της εφαρμογής του προγράμματος των όρων του Μνημονίου και να αποφασίζει για την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

1.4.1 Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων

Προς το τέλος του Ιανουαρίου του 2010 ο Πρωθυπουργός της χώρας βρισκόταν στο Νταβός της Ελβετίας για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Κατά την διάρκεια του δέχτηκε αρκετές πιέσεις από ξένους ηγέτες για την άμεση λήψη μέτρων. Πριν την επιστροφή του από το Νταβός στις 9 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10%, περικοπές υπερωριών και οδοιορικών. Τα μέτρα αυτά προκάλεσαν αντιδράσεις και μία πανελλαδική απεργία της ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου. (Κούζης, Γ. ,2016)

1.4.2 Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων

Στο επόμενο διάστημα άρχισε να αναφέρεται έντονα το ενδεχόμενο της χρεοκοπίας. Η κυβέρνηση για να αποφύγει αυτό το ενδεχόμενο έλαβε νέα πιο σκληρά μέτρα. Τα οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν ήταν τα παρακάτω:

- Μείωση 30% στα δώρα των Χριστουγέννων, Πάσχα, αδείας
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα το Δημοσίου
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5% στο 5%, από 9% στο 10%, από 19% στο 21%
- Αύξηση 15% στο φόρο της βενζίνης
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
- Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.

Τα μέτρα αυτά προκάλεσαν αντιδράσεις και έγιναν μεγάλες απεργίες και πορείες στις 5 και 11 Μαρτίου. (Κούζης, Γ. ,2016)

1.4.3 Μνημόνιο και τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων

Παρά τα νέα σκληρά μέτρα η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα μετά να καταφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στις 23 Απριλίου έγινε η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης από τον Πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν τότε στο Καστελόριζο. Η Ελλάδα προχώρησε στην υπογραφή του Μνημονίου με το ΔΝΤ και την ΕΕ, για τα μέτρα που επρόκειτο να ληφθούν για την ενεργοποίηση του μηχανισμού στήριξης. Τα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον Πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου και περιλάμβαναν:

- Αντικατάσταση του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού των υπαλλήλων με επίδομα 500 ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3000 ευρώ και πλήρης κατάργηση των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές.
- Αντικατάσταση 13^{ης} και 14^{ης} σύνταξης με επίδομα 800 ευρώ για συντάξεις έως 2500 ευρώ.
- Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημόσιων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν έπαιρναν επιδόματα

- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1^η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1^η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (1^η Ιανουαρίου 2011)
- Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%+
- Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων.
- Προώθηση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Επιπλέον το νομοσχέδιο περιλάμβανε αλλαγές και στα εργασιακά αυξάνοντας το όριο απολύσεων και μειώνοντας τον κατώτερο μισθό. Επίσης στο ασφαλιστικό προέβλεπε αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα στα 65 χρόνια με έναρξη το 2011 έως το τέλος του 2013. (Κούζης, Γ. ,2016)

Μετά την ανακοίνωση αυτών των μέτρων ο ελληνικός λαός κατέφυγε σε Πανελλαδική απεργία και τεράστια διαδήλωση στις 5 Μαΐου στην οποία σημειώθηκαν σοβαρά επεισόδια και υπήρξε άγρια καταστολή από τις αστυνομικές δυνάμεις. Η μεγάλη διαδήλωση επισκιάστηκε από τον θάνατο τριών ανθρώπων εξαιτίας πυρκαγιάς που ξέσπασε στην τράπεζα Marfinεπί της οδού Σταδίου. Το μνημόνιο παρόλα αυτά υπερψηφίστηκε επί της αρχής από την Βουλή την επόμενη μέρα (6 Μαΐου). Ψήφισαν υπέρ 172 βουλευτές από τον χώρο του ΠΑΣΟΚ και του ΛΑΟΣ όπως και από το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας.

1.4.4 Συνταγματικότητα Μνημονίου

Σύμφωνα με τον συνταγματολόγο καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεώργιο Κασσιμάτης, το Μνημόνιο περιλάμβανε μια σειρά αντισυνταγματικών διατάξεων όπως:

- Η εξουσιοδότηση του υπουργού οικονομικών να υπογράφει εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας χωρίς την έγκριση της Βουλής
- Η παραίτηση της Ελλάδας από κάθε ασυλία σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής αυτού του δανείου ή προηγούμενων δανείων

Ουσιαστικά αυτό που κρίνει ο κύριος Κασσιμάτης ως αντισυνταγματικό είναι η δανειακή σύμβαση και όχι το Μνημόνιο κυρίως γιατί υπογράφηκε έμμεσα χωρίς την έγκριση των 3/5 της ελληνικής Βουλής σε συνδυασμό με τους όρους που εισάγει εις βάρος της Ελλάδας. Το

ίδιο Μνημόνιο, ακριβώς επειδή δεν αποτελεί διεθνής σύμβαση, κρίθηκε από το ΣΤΕ αντισυνταγματικό.

1.4.5 Η πορεία προς το δεύτερο Μνημόνιο

Στις 23 Οκτωβρίου 2011 συγκλήθηκε έκτακτη σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο τον σχηματισμό ενός οριστικού σχεδίου αντιμετώπισης της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη. Η σύνοδος κατέληξε σε συμφωνία που ανακοινώθηκε τα ξημερώματα της 27ης Οκτωβρίου και απέβλεπε στο «κούρεμα» κατά 50% του ελληνικού χρέους και πρόσθετο πακέτο βοήθειας προς την Ελλάδα ύψους 130 δισ. ευρώ. Με βάση την συμφωνία οι ιδιώτες θα αποδεχθούν σε εθελοντική βάση την μείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων που διαθέτουν κατά 50%. Η συμφωνία θα συνοδεύεται από το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής με διάρκεια μέχρι το 2021 και δημιουργία μηχανισμού μόνιμης εποπτείας της Ελλάδας, για την συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων. Παράλληλα αποφασίστηκε η ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών με ποσό ύψους 30 δισ. ευρώ και αύξηση κατά 1 τρις ευρώ των κεφαλαίων του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. (Κούζης, Γ. ,2016)

Την Δευτέρα 31 Οκτωβρίου ο πρωθυπουργός Γεώργιος Α. Παπανδρέου ανακοίνωσε την απόφασή του για διεξαγωγή δημοψηφίσματος με θέμα την νέα δανειακή σύμβαση. Η απόφαση αυτή προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, αλλά και στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος. Την επόμενη μέρα ανεξαρτητοποιήθηκε η βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Μιλένα Αποστολάκη εκφράζοντας την διαφωνία της στην απόφαση του πρωθυπουργού για το δημοψήφισμα.

Οι εξελίξεις στην Ελλάδα υπήρξαν κύριο θέμα συζήτησης της συνόδου των G-20 στην οποία κλήθηκε και ο Έλληνας πρωθυπουργός. Στο περιθώριο της συνόδου υπήρξε συνάντηση της καγκελαρίου της Γερμανίας Άνγκελα Μέρκελ και του προέδρου της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας. Μετά το τέλος της συνάντησης οι Μέρκελ και Σαρκοζί, ανακοίνωσαν πως από το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος θα κριθεί στην ουσία η παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Ανακοινώθηκε επίσης πως παγώνει η εκταμίευση της έκτης δόσης του παλαιότερου πακέτου διάσωσης μέχρι την διενέργεια του δημοψηφίσματος.

Την Πέμπτη 3 Νοεμβρίου ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός οικονομικών Ευάγγελος Βενιζέλος τάχθηκε κατά την διεξαγωγή του δημοψηφίσματος θεωρώντας ότι η θέση της Ελλάδος μέσα στο ευρώ είναι μια ιστορική κατάκτηση της χώρας που δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση. Το κεκτημένο αυτό του ελληνικού λαού δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την διεξαγωγή δημοψηφίσματος. Έχοντας παραιτηθεί από την ιδέα του δημοψηφίσματος ο πρωθυπουργός κατάφερε στην ψηφοφορία της 4ης Νοεμβρίου να λάβει ψήφο εμπιστοσύνης από την βουλή με 153 ψήφους υπέρ και 145 κατά.

Την Κυριακή 6 Νοεμβρίου συναντήθηκε στο προεδρικό μέγαρο με τον πρόεδρο της αξιωματικής αντιπολίτευσης Αντώνη Σαμαρά, ενώπιον τον προέδρου της Δημοκρατίας. Στην συνάντηση υπήρξε συμφωνία μεταξύ δύο πολιτικών αρχηγών για σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας. Ακολούθησαν τετραήμερες διαβουλεύσεις με συμμετοχή των κομματικών επιτελείων του ΠΑΣΟΚ, της Νέας Δημοκρατίας και του ΛΑΟΣ, για την επιλογή του προσώπου που θα ηγηθεί στο νέο κυβερνητικό σχήμα. Οι διεργασίες ολοκληρώθηκαν την Πέμπτη 10 Νοεμβρίου, οπότε και επιλέχθηκε ο Λουκάς Παπαδήμος ως νέος πρωθυπουργός.

Η νέα κυβέρνηση που ορκίστηκε την επόμενη ημέρα και περιλάμβανε έξι στελέχη από την ΝΔ, τέσσερα από το ΛΑΟΣ, ενώ παρέμειναν σχεδόν όλα τα στελέχη της κυβέρνησης Παπανδρέου. Την ίδια περίοδο η πραγματική οικονομία συνέχιζε να επιδεινώνεται με την ανεργία να καταγράφει νέο ρεκόρ κατά τον μήνα Αύγουστο, φτάνοντας το 18,4% και ακόμα υψηλότερα κατά τον μήνα Νοέμβριο που έφτασε σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ στο 20,9%. Η επιδείνωση της οικονομίας αποτυπώνεται στα όλο και συχνότερα περιστατικά υποσιτισμού μαθητών που παρουσιάζονται στα σχολεία.

Στα τέλη Ιανουαρίου του 2012 το υπουργείο Παιδείας ανακοίνωσε πρόγραμμα συσσιτίων για μαθητές, για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Τα νέα μέτρα που συνοδεύουν το μνημόνιο εγκρίθηκαν από την κυβέρνηση στις 10 Φεβρουαρίου του 2012 και περιλαμβάνουν τα εξής : 1) Μείωση κατά 22% του κατώτατου μισθού σε όλα τα κλιμάκια του βασικού μισθού (από 751€ σε 586€) και 32% στους νεοεισερχόμενους μέχρι 25 ετών. 2) Κατάργηση 150.000 θέσεων εργασίας από τον δημόσιο τομέα έως το 2015 εκ των οποίων 15.000 μέσα στο 2012. 3) Ατομικές ή επιχειρησιακές συμβάσεις εργασίας αντί για κλαδικές. Άρση μονιμότητας σε ΔΕΚΟ και υπό κρατικό έλεγχο τράπεζες. 4) Περικοπές συντάξεων, επιδομάτων, δαπανών υγείας, άμυνας, λειτουργιών του κράτους και των εκλογών. 5) Κατάργηση των οργανισμών Εργατικής Κατοικίας και Εστίας. 6) Αύξηση των αντικειμενικών αξιών και ενοποίηση φόρων στα ακίνητα. 7) Πλήρες άνοιγμα 20 επαγγελμάτων. 8) Αύξηση

των εισιτηρίων στις Αστικές Συγκοινωνίες και στον ΟΣΕ κατά 25%. 9) Κλείσιμο εφοριών, κατάργηση φοροαπαλλαγών και χαμηλό ΦΠΑ στα νησιά.

Τα μέτρα που συνόδευαν το δεύτερο ΜΝΗΜΟΝΙΟ 2 συζητήθηκε στην βουλή στις 12 Φεβρουαρίου του 2012 (Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ), της ελληνικής δημοκρατίας και της τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της ελληνικής δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις, για την μείωση του δημοσίου χρέους και την δάσωση της εθνικής οικονομίας) και ψηφίστηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 13ης Φεβρουαρίου. Υπέρ ψήφισαν 199 βουλευτές κατά 74 και 5 ψήφισαν παρών. Στις 9 Μαρτίου ολοκληρώθηκε με επιτυχία το PSI. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα έφτασε στο 95,7%. Για τα υπόλοιπα ομόλογα ύψους 8,5 δισ. δόθηκε παράταση μέχρι τις 20 Απριλίου. Η απόφαση της κυβέρνησης να συμπεριληφθούν ρήτρες συλλογικής δράσης (CACs) θεωρήθηκε πιστωτικό γεγονός από την ISDA και οδήγησε στην ενεργοποίηση των CDs ύψους 3,2 δισ. ευρώ.

Στις 11 Απριλίου ο πρωθυπουργός Λουκάς Παπαδήμος ανακοίνωσε την ημερομηνία των εκλογών. Ημερομηνία διεξαγωγής τους ορίστηκε η 6η Μαΐου. Το αποτέλεσμα των εκλογών της 6ης Μαΐου οδήγησε σε ριζική αλλαγή του πολιτικού τοπίου. Τα ποσοστά των κομμάτων της συγκυβέρνησης συρρικνώθηκαν σημαντικά, ενώ εντυπωσιακή υπήρξε η αύξηση των ποσοστών, των κομμάτων που εξέφραζαν την εναντίωσή τους στην κυβερνητική πολιτική. Από το κατακερματισμένο πολιτικό σκηνικό δεν προέκυψε τελικά κυβέρνηση.

Στις 16 Μαΐου ορίστηκε υπηρεσιακή κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Παναγιώτη Πικραμμένο και προκηρύχθηκαν νέες εκλογές για τις 17 Ιουνίου. Οι εκλογές της 17ης Ιουνίου ανέδειξαν την Νέα Δημοκρατία πρώτο κόμμα χωρίς αυτοδυναμία. Με την συνεργασία του ΠΑΣΟΚ και της ΔΗΜΑΡ, επιτεύχθηκε σχηματισμός κυβέρνησης και συνεργασίας με πρωθυπουργό τον Αντώνη Σαμαρά. Οι διαπραγματεύσεις διάρκειας της κυβέρνησης με την τρόικα, κατέληξαν στην κατάρτιση του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013 – 2016. Το πολυνομοσχέδιο κατατέθηκε στην βουλή 5 Νοεμβρίου σε ένα άρθρο 216 σελίδων με την διαδικασία του κατεπείγοντος. Προέβλεπε μέτρα ύψους 18,9 δισ. ευρώ, από τα οποία τα 9,4 δισ. αφορούν το έτος 2013. Υπερψηφίστηκε στις 7 Νοεμβρίου με 153 ψήφους, από τις κοινοβουλευτικές ομάδες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ στις οποίες υπήρξαν βουλευτές που διαφοροποιήθηκαν. Στο πακέτο μέτρων περιλαμβανόταν μεταξύ άλλων :

- 1) Αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 1 έτος από 1/1/2013.

- 2) Μείωση στις συντάξεις από 5% έως και 15% από τα 1.000 ευρώ και άνω.
- 3) Μειώσεις στο εφάπαξ έως 83%.
- 4) Κατάργηση της καθολικότητας της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Συμβάσεως Εργασίας.
- 5) Κατάργηση των δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, όπως και των επιδομάτων αδείας για τους δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους.
- 6) Μείωση χρόνου προειδοποίησης για τις απολύσεις σε 4 αντί 6 μήνες.
- 7) Περικοπές στα ειδικά μισθολόγια.
- 8) Ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο των εργαζομένων στις ΔΕΚΟ.
- 9) Εφαρμογή διαθεσιμότητας ενός έτους με μειωμένο μισθό σε μόνιμους υπαλλήλους του δημοσίου, οι θέσεις των οποίων καταργούνται.
- 10) Κατάργηση των πολυάριθμων οικογενειακών επιδομάτων και αντικατάστασής τους από το ενιαίο επίδομα στήριξη των τέκνων.
- 11) Αύξηση φόρου στο υγραέριο κίνησης κατά 23 λεπτά.
- 12) Εισαγωγή έκτακτης εισφοράς στα φωτοβολταϊκά.
- 13) Αντίτιμο 25 ευρώ για εισαγωγή σε νοσοκομείο.

1.5 Οικονομικοί Δείκτες

1.5.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και Δημόσιο Χρέος

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αποτελεί ένα βασικό εργαλείο, με το οποίο είναι εφικτό να μετρηθεί η οικονομία μιας χώρας. Επιπρόσθετα, το ΑΕΠ μετρά τη συνολική δαπάνη της χώρας σε αγαθά και υπηρεσίες σε όλες τις αγορές της οικονομίας. Ωστόσο, ορισμένοι

μελετητές υπολογίζουν τις μεταβολές στην οικονομία διαχρονικά. Από την άλλη πλευρά, για τους οικονομολόγους αποτελεί ένα μέσο, με το οποίο μπορούν να μετρήσουν τα παραγόμενα αγαθά και υπηρεσίες μιας χώρας. Το συγκεκριμένο μέτρο δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές του παράγοντα της τιμής των αγαθών και των υπηρεσιών, αλλά επηρεάζει τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα της παραγωγής καθώς και τις δαπάνες.

Κάθε χρόνο η κυβέρνηση έχει έσοδα τα οποία προέρχονται π.χ. από φόρους και δαπάνες, όπως π.χ. την καταβολή μισθών στους δημοσίους λειτουργούς. Αν οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα, η κυβέρνηση σημειώνει έλλειμμα και πρέπει να προχωρήσει σε δανεισμό. Έτσι δημιουργείτε χρέος. Επιπλέον, αν η κυβέρνηση έχει συσσωρεύσει χρέος από προηγούμενα έτη, κατά τα οποία λειτουργούσε σημειώνοντας έλλειμμα, το έλλειμμα κατά το τρέχον έτος αυξάνει περαιτέρω το χρέος. (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010). Πρέπει να τονίσουμε ότι η σχέση μεταξύ χρέους και ελλείμματος είναι αμφίδρομη: το έλλειμμα σε ένα δεδομένο έτος αυξάνει το χρέος που έχει συσσωρευτεί από τα προηγούμενα έτη αλλά και το συσσωρευμένο χρέος των προηγούμενων ετών αυξάνει το έλλειμμα στο τρέχον έτος. Το δεύτερο συμβαίνει επειδή οι πληρωμές τόκων που αφορούν το χρέος, το οποίο έχει συσσωρευτεί από προηγούμενα έτη, αποτελούν δαπάνη κατά το τρέχον έτος και προστίθενται στο έλλειμμα αυτού του έτους.

Ο πίνακας 1 παρουσιάζει την εξέλιξη του ΑΕΠ, το Χρέος της γενικής κυβέρνησης της χώρας μας, το Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης(Έλλειμμα), τις Δαπάνες της χώρας μας και τα Έσοδα γενικής κυβέρνησης κατά τις χρονολογίες 2005-2015 σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή(ELSTAT).

Πίνακας 1: ΑΕΠ, Χρέος, Έλλειμμα, Δαπάνες, Έσοδα

	ΑΕΠ	Χρέος (%ΑΕΠ)	Έλλειμμα (%ΑΕΠ)	Δαπάνες (%ΑΕΠ)	Έσοδα (%ΑΕΠ)
2005	0,60%	116,70%	-6,19%	49,1%	41,4%
2006	5,65%	115,40%	-5,95%	47,3%	41,2%
2007	3,27%	112,80%	-6,70%	47,6%	40,8%
2008	-0,34%	112,90%	-9,8%	50,6%	40,7%

2009	-4,30%	129,70%	-15,6%	54,0%	38,3%
2010	-5,5%	148,30%	-10,7%	51,5%	40,6%
2011	-10,1%	170,60%	-9,4%	51,8%	42,3%
2012	-7,1%	159,60%	-8,8%	55,42%	46,58%
2013	-2,7%	177,40%	-13,2%	62,29%	49,14%
2014	0,7%	179,70%	-3,6%	50,59%	46,98%
2015	-0,4%	177,4%	-7,5%	55,41%	47,87%

Πηγή: Οικονομικοί Δείκτες, ΕΛΣΤΑΤ 2005-2015

1.5.2 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών

Πίνακας 2: Ισοζύγιο πληρωμών 2005-2011

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ 2005-2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΝΑΛΛΑΓΩΝ	-14.637,50	-23.668,10	-32.393,40	-34.797,60	-25.818,70	-24.060,50	-21.096,10
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-27.558,90	-35.286,30	-41.499,20	-44.048,80	-30.767,30	-28.279,60	-27.221,20
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	15.497,10	15.337,10	16.591,70	17.135,60	12.640,20	13.248,50	14.630,80

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	-5.676,10	-7.118,80	-9.077,00	-10.643,00	-8.984,30	-9.228,30	-9.066,50
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	3.100,40	3.399,90	1.591,10	2.758,60	1.292,60	198,90	560,80
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	2.048,40	3.041,30	4.332,30	4.090,80	2.017,40	2.071,50	2.671,80
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧ. ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ &ΚΕΦ. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ	-12.588,90	-20.626,80	-28.061,10	-30.706,80	-23.801,30	-21.989,00	-18.424,30
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟ ΜΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	12.606,60	20.363,70	27.361,40	29.914,20	24.395,40	22.068,40	17887,00

Πηγή: Ισοζύγιο πληρωμών ΕΛΣΤΑΤ, 2005-2011

Σύμφωνα με την μελέτη του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το διαμορφώθηκε σε 14.637,50 εκ. ευρώ. Το συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε σε 12.588,90 εκ. ευρώ. (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010)

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2006 διαμορφώθηκε σε 23.668,1 εκ. ευρώ παρουσιάζοντας μια μεγάλη αύξηση σε σύγκριση με το 2005 η οποία ανήλθε περίπου σε 9.022 εκ. ευρώ. Ο συνολικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε σε 20.626,8 εκ ευρώ έναντι 12.588,9 εκ ευρώ.

Η χρηματοδότηση του εμπορικού ελλείμματος κατέστη δυσχερέστερη δεδομένου ότι το πλεόνασμα τόσο του ισοζυγίου πληρωμών όσο και αυτών των τρεχουσών μεταβιβάσεων δεν παρουσίασαν σημαντική μεταβολή σε σχέση με το 2005. Συγκεκριμένα το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών παρουσίασε οριακή μείωση σε σχέση με τα 2005 ενώ το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων εμφάνισε μια μικρή άνοδο. Λόγω των εξελίξεων αυτών, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 11,1% του ΑΕΠ έναντι 8,1% το 2005.

Το 2007 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε σε 32.393,4 δις εκ. ευρώ παρουσιάζοντας μια σημαντική αύξηση περίπου κατά 8,6 δις εκ. ευρώ έναντι του 2005 και 2006. Λόγω της εξέλιξης αυτής το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε στο 14,2% του ΑΕΠ από 11,1% το 2006. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά

κυρίως στην αύξηση του εμπορικού ελλείμματος και δευτερεύοντος του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων καθώς σε μικρότερο βαθμό την μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων. Το συνολικό έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων ανήλθε περίπου σε 28.061,1 δις εκ. ευρώ έναντι 20.626,8 δις εκ. ευρώ. (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010)

Το 2008 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε 34.797,6 δις εκ. ευρώ ή το 14,4% του ΑΕΠ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2, δις εκ. ευρώ έναντι του 2007 όπου έχει διαμορφωθεί σε 14,2% του ΑΕΠ. Το συνολικό έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων το οποίο αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας για χρηματοδότηση από το εξωτερικό μειώθηκε κατά 6,1% δις εκ. ευρώ ή το 19,8% και διαμορφώθηκε στο 10,4% του ΑΕΠ έναντι 12,8% του ΑΕΠ το 2008.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2009 μειώθηκε σημαντικά κατά 8,2 δις εκ. ευρώ και ανήλθε σε 25.818,7 δις εκ. ευρώ. Το έλλειμμα του συνολικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων το οποίο αντιστοιχεί στις ανάγκες της οικονομίας για χρηματοδότηση από το εξωτερικό μειώθηκε κατά 6,1 δις εκ. ευρώ ή 19,8% και διαμορφώθηκε στο 10,4% του ΑΕΠ έναντι 12,8% του ΑΕΠ το 2008. Η πτώση της συνολικής εγχώριας ζήτησης και της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αλλά και σειρά εξωγενών παραγόντων, όπως οι χαμηλές τιμές του αργού πετρελαίου στις διεθνείς αγορές και οι περιορισμένες καθαρές εισαγωγές πλοίων είχαν αποτέλεσμα την μεγάλη μείωση των καθαρών πληρωμών για εισαγωγή αγαθών. Ο περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος και δευτερεύοντος του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων συνέβαλε στην σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, παρά την μεγάλη υποχώρηση των πλεονασμάτων των ισοζυγίων των υπηρεσιών και των τρεχουσών μεταβιβάσεων.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 8,1 δις εκ. ευρώ και διαμορφώθηκε 24.060,5 δις εκ. ευρώ. Η εξέλιξη σε ολόκληρο το 2010 αντανάκλα στην μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών, αντίθετα το πλεόνασμα του ισοζυγίου των τρεχουσών μεταβιβάσεων περιορίστηκε σημαντικά ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου των εισοδημάτων παρουσίασε μικρή αύξηση. (Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, 2010)

Το 2011 έχουμε μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 1,1 δις εκ. ευρώ. Ο δραστικός περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος είναι αποτέλεσμα της ύφεσης. Το

πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών το 2011 αυξήθηκε κατά 1,4 δις εκ. ευρώ. Η αύξηση αυτή αντανακλά στην άνοδο των καθαρών εισπράξεων.

Το 2012 το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών προβλέπεται ότι θα ενισχυθεί από τις αναμενόμενες γενικές εξελίξεις στον τουριστικό τομέα. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων το 2011 ήταν υπερδιπλάσιο από ότι το 2010, καθώς η μεγάλη αύξηση των καθαρών μεταβιβάσεων αφορά κυρίως μεταναστευτικά εμβάσματα. Το πλεόνασμα των κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε το 2011 σε 2,7 δις εκ. ευρώ έναντι 2,1 δις εκ ευρώ το 2010. Το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών παρουσίασε το 2011 καθαρή εισροή 17,9 δις εκ. ευρώ έναντι 21,3 δις εκ ευρώ το 2010. Επομένως η κατηγορία των λοιπών επενδύσεων υπερέκλυσε την χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών

1.5.3 Μακροοικονομικές εξελίξεις στην περίοδο της κρίσης

Πίνακας 3: Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών–Εθνικοί Λογαριασμοί (σταθερές τιμές 2010)

Έτος	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιοςρυθμόςμεταβολή	εκατ. €	Ετήσιοςρυθμόςμεταβολή	εκατ. €	Ετήσιοςρυθμόςμεταβολή	εκατ. €	Ετήσιοςρυθμόςμεταβολή	εκατ. €	Ετήσιοςρυθμόςμεταβολή
2005	229.951	0,9%	200.664	3,5%	48.414	-10,6%	48.701	4,4%	68.716	2,5%
2006	242.752	5,6%	207.988	3,7%	59.936	23,8%	51.208	5,1%	77.776	13,2%
2007	250.422	3,2%	216.957	4,3%	65.029	8,5%	56.309	10,0%	88.872	14,3%

2008	249.888	-0,2%	221.515	2,1%	59.042	-9,2%	58.340	3,6%	89.803	1,0%
2009	239.143	-4,3%	219.942	-0,7%	43.182	-26,9%	47.743	-18,2%	71.680	-20,2%
2010	226.009	-5,5%	207.100	-5,8%	38.564	-10,7%	49.826	-4,4%	69.212	-3,4%
2011	205.269	-9,2%	188.098	-9,2%	30.150	-21,8%	50.246	0,8%	63.513	-8,2%
2012	190.230	-7,3%	173.952	-7,5%	22.907	-24,0%	50.776	1,1%	57.545	-9,4%
2013	184.311	-3,1%	168.074	-3,5%	20.427	10,8%	51.620	1,7%	55.869	-2,9%

.Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛΣΤΑΤ 2013

1.5.4 Ανεργία

Πίνακας 4: Απασχολούμενοι και Άνεργοι ανά τρίμηνα

Έτος	Τρίμηνα	Σύνολο Εργατικού Δυναμικού	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Ποσοστό(%) ανεργίας του εργατικού δυναμικού	Μέσο Ετήσιο Ποσοστό Ανεργίας
2005	Α'	4.912,6	4.395,2	517,4	10,5	10,0
	Β'	4.937,4	4.455,5	481,9	9,8	
	Γ'	4.947,6	4.461,0	486,5	9,8	
	Δ'	4.950,8	4.462,5	488,4	9,9	

2006	A'	4.970,4	4.481,9	488,5	9,8	9,0
	B'	4.972,2	4.531,5	440,7	8,9	
	Γ'	4.988,9	4.568,0	420,9	8,4	
	Δ'	4.971,4	4.528,6	442,8	8,9	
2007	A'	4.970,7	4.511,6	459,1	9,2	8,4
	B'	4.980,9	4.572,4	408,5	8,2	
	Γ'	4.994,1	4.595,8	398,3	8,0	
	Δ'	4.983,9	4.576,4	407,5	8,2	
2008	A'	4.985,7	4.567,2	418,6	8,4	7,8
	B'	5.003,9	4.637,3	366,7	7,3	
	Γ'	5.003,5	4.639,6	364,0	7,3	
	Δ'	5.000,1	4.597,9	402,2	8,0	
2009	A'	5.022,3	4.545,6	476,7	9,5	9,6
	B'	5.040,2	4.584,6	455,6	9,0	
	Γ'	5.063,2	4.585,2	477,9	9,4	
	Δ'	5.037,2	4.508,6	528,6	10,5	
2010	A'	5.046,2	4.446,0	600,2	11,9	12,7
	B'	5.041,1	4.436,5	604,6	12,0	
	Γ'	5.029,8	4.398,0	631,9	12,6	
	Δ'	4.999,3	4.278,5	720,8	14,4	
2011	A'	4.965,1	4.165,5	799,6	16,1	17,9
	B'	4.939,8	4.124,2	815,6	16,5	
	Γ'	4.924,2	4.040,8	883,5	17,9	
	Δ'	4.915,5	3.886,9	1.028,6	20,9	
2012	A'	4.904,1	3.785,0	1.119,1	22,8	24,4
	B'	4.892,9	3.729,9	1.163,0	23,8	
	Γ'	4.886,3	3.668,0	1.218,4	24,9	
	Δ'	4.877,0	3.597,0	1.279,9	26,2	
2013	A'	4.840,2	3.504,2	1.336,0	27,6	27,5
	B'	4.862,9	3.535,0	1.327,9	27,3	
	Γ'	4.854,0	3.533,7	1.320,3	27,2	
	Δ'	4.817,1	3.479,9	1.337,2	27,8	
2014	A'	4.826,0	3.483,7	1.342,3	27,8	26,5
	B'	4.819,2	3.539,1	1.280,1	26,6	
	Γ'	4.816,3	3.586,9	1.229,4	25,5	
	Δ'	4.781,1	3.535,3	1.245,9	26,1	
2015	A'	4.777,0	3.504,4	1.272,5	26,6	24,9
	B'	4.805,7	3.625,5	1.180,1	24,6	
	Γ'	4.831,6	3.671,1	1.160,5	24,0	
	Δ'	4.816,3	3.641,7	1.174,7	24,4	

Πηγή: Δείκτες απασχολούμενων και άνεργων, ΕΛΣΤΑΤ 2015

1.5.4.1 Η ανεργία στην Ελλάδα πριν την κρίση του 2008

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα παρατηρούμε ότι τα ετήσια επίπεδα ανεργίας στην Ελλάδα χρόνο με το χρόνο, παρουσίαζαν μικρή απόκλιση μεταξύ τους και ανέρχονταν στις ίδιες τιμές, μεταξύ 7,8% έως 10,0% το υψηλότερο. Επίσης παρατηρούμε ότι κάθε έτος η αυξομείωση της ανεργίας δεν ξεπερνάει τη μία μονάδα, δηλαδή δεν υπάρχουν μεγάλες διακυμάνσεις από τον έναν χρόνο στον επόμενο.

Επιπλέον όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα κατά την διάρκεια αυτών των τεσσάρων χρόνων (2005-2008), η ανεργία σημειώνει συνεχή μείωση. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά γεγονότων όπως στον ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας που ήταν υψηλός σε σχέση με το μέσο ευρωπαϊκό ρυθμό, και σε αυτό βοήθησαν, πέρα από τα θεμελιώδη μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (εθνικό προϊόν, ρυθμός πληθωρισμού, επίπεδο επιτοκίων κ), οι πόροι του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ) και η εκτέλεση των Ολυμπιακών έργων στα πλαίσια της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων και την επιτυχημένη έκβαση τους. Επιπλέον, οι ρυθμοί ανάπτυξης, σε συνδυασμό με τα χαμηλά επιτόκια και τη συνεχή επέκταση της πιστωτικής πολιτικής από τις τράπεζες προς τους ιδιώτες καταναλωτές, οδήγησαν σε τόνωση των λιανικών πωλήσεων και των καταναλωτικών αγαθών. Γεγονός που θα έχει άμεση αντανάκλαση στις ελληνικές επιχειρήσεις και συνεπώς στην τόνωση της οικονομίας. Η ανοδική αυτή πορεία της οικονομίας που οδηγούσε σε αργή αλλά σταθερή μείωση της ανεργίας, φαίνεται να αλλάζει από το έτος 2008 στο 2009.

1.5.4.2 Η ανεργία κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης

Το 2009 σημειώνεται αύξηση του ποσοστού της ανεργίας που φτάνει το 1,8%, δηλαδή από 7,8% που ήταν το 2008 στο 9,6%. Ειδικότερα το τελευταίο τρίμηνο του 2009 παρατηρούμε μία μεγάλη αύξηση 1,1%, από 9,4% δηλαδή στο 10,5%. (Κορρές Γ. , 2015)

Ήδη από το πρώτο εξάμηνο του 2009, η οικονομία περιήλθε σε ύφεση, αντί να πετύχει ανάπτυξη και η κυβέρνηση προχώρησε σε μέτρα αλλά και σε πωλήσεις δημόσιας περιουσίας, για να αυξήσει τα έσοδα της, καταδεικνύοντας πόσο ευάλωτη ήταν η ελληνική οικονομία μπροστά στην κρίση. Η διεθνής ύφεση βρήκε τη χώρα με ακατάστατη δημόσια οικονομία και

ένα τεράστιο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, στο οποίο αντικατοπτριζόταν η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της, καθώς η κυβέρνηση, μετά τις εκλογές του 2007, δεν αξιοποίησε την επανεκλογή της και άργησε να εκτιμήσει του κινδύνους από την επερχόμενη κρίση.

Για το 2010 (το έτος όπου επίσημα πια πραγματοποιήθηκε η προσφυγή της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης από τον τότε Πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου) αυξήθηκε περαιτέρω στο 12,7%, ως συνέπεια της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε εξαιτίας της κρίσης χρέους. Ανάμεσα στα δύο αυτά έτη βλέπουμε σημαντική αύξηση της ανεργίας που αγγίζει το 3,1%. (Κορρές Γ. , 2015)

Κατά το έτος 2011 το ποσοστό ανεργίας, ως επακόλουθο της γενικότερης κρίσης της ελληνικής οικονομίας και των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη δημοσιονομική εξυγίανση, έφτασε το 17,9%, ενώ κατά το 2012 άγγιξε το 24,4%, μια μεγάλη μεταβολή της τάξεως του 6,5%, ενώ το 2013 έφτασε το 27,5%, συνεχίζοντας την άνοδο με γοργούς ρυθμούς. Κατά το έτος 2014 παρατηρείται για πρώτη φορά από την έναρξη της κρίσης μια μικρή μείωση, αν και η ανεργία παραμένει στα πολύ υψηλά επίπεδα του 26,5%. Από εκεί και μετά βλέπουμε ότι σιγά σιγά αρχίζει μια μικρή αλλά σταθερή πτώση της ανεργίας,

1.5.4.3 Σύγκριση του επιπέδου ανεργίας πριν και μετά την κρίση

Οι ρυθμίσεις που έφεραν η οικονομική κρίση και τα μνημόνια στην αγορά εργασίας έπληξαν όπως είδαμε τους εργαζόμενους. Εκτός από τη μείωση των μισθών και την εργασιακή ανασφάλεια που κυριαρχεί σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, τα επίπεδα της ανεργίας στην Ελλάδα σοκάρουν. Το δράμα της ανεργίας είναι μακροχρόνιο και από τη στιγμή που κάποιος θα χάσει τη δουλειά του δυσκολεύεται να μπει και πάλι στην αγορά εργασίας. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία του ΟΑΕΔ που κατά την κορύφωση της ανεργίας ο αριθμός των ανέργων κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους 2013 κυμάνθηκε από 851.600 άτομα τον μήνα Οκτώβριο έως 869.193 άτομα τον μήνα Ιούλιο, ενώ παλαιότερα το δεύτερο εξάμηνο του έτους 2010 ο αριθμός των ανέργων κυμάνθηκε από 569.222 άτομα τον μήνα Αύγουστο έως 653.552 άτομα τον μήνα Δεκέμβριο. (Κορρές Γ. , 2015)

Επιπλέον, αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε είναι ότι στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας σχεδόν τετραπλασιάστηκε μεταξύ 2008 και 2013 (από 7,8% το 2008 σε 27,5% το

2013). Το ποσοστό της ανεργίας άρχισε να αυξάνεται συνεχώς από το πρώτο κίολας τρίμηνο του 2009, σημειώνοντας άνοδο του επιπέδου στη 1,5 μονάδα από το πρώτο τρίμηνο του 2010. Το πιο κομβικό σημείο όμως είναι οι χρονιές 2012-2013-2014 όπου η ανεργία κυμάνθηκε μεταξύ 24,4% και 26,5%. Η αύξηση της ανεργίας επήλθε από μια σειρά γεγονότων που βλέπουμε όλοι μας καθημερινά, όπως επιχειρήσεις να κλείνουν η μία μετά την άλλη επειδή οι μικρότερες δεν άντεξαν την πίεση των μνημονιακών μέτρων, και οι μεγαλύτερες γιατί η Ελλάδα δεν αποτελεί φορολογικό παράδεισο ή γιατί επιλέγουν να αναδιαρθρώνουν τον παραγωγικό τους σχεδιασμό, ακολουθώντας το δρόμο της συρρίκνωσης ή και της μετανάστευσης. Η ιδιωτική κατανάλωση έχει μειωθεί σημαντικά λόγω της μείωσης των εισοδημάτων και της μείωσης της καταναλωτικής πίστης. Η μειωμένη ζήτηση για αγαθά είναι ο κύριος λόγος για τα επίμονα υψηλά επίπεδα ανεργίας που παρατηρούνται. Επιπλέον, οι θέσεις εργασίας μειώνονται, οι νέοι απόφοιτοι ρίχνονται στο κυνήγι της αγοράς εργασίας, ενώ η ζήτηση για νέους εργαζόμενους μειώθηκε έντονα από το 2009 και μετά, ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης. Ταυτόχρονα η μη πρόωρη συνταξιοδότηση επιδεινώνει το πρόβλημα της ανεργίας.

1.5.4.4 Η ανεργία μέχρι σήμερα

Όπως θα δούμε και στον παρακάτω πίνακα μετά το 2015 η ανεργία άρχισε να παρουσιάζει μείωση παρόλο τα πολύ αυξημένα ποσοστά ανεργίας. Ειδικότερα τον Ιούλιο του 2016 μέχρι το 2019 υπήρχε μείωση του ποσοστού ανεργίας κατά 2% κάθε χρόνο.

Πίνακας 5: Απασχολούμενοι, άνεργοι, οικονομικά μη ενεργοί και ποσοστό (%) ανεργίας, Ιούλιος 2015 – 2020

Ιούλιος						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Απασχολούμενοι	3.599.763	3.671.358	3.763.811	3.839.720	3.908.811	3.844.311
Άνεργοι	1.197.056	1.128.658	1.008.635	908.892	805.027	773.641
Οικονομικά μη ενεργοί	3.287.614	3.245.351	3.238.154	3.224.542	3.215.045	3.273.598
Ποσοστό ανεργίας	25,0	23,5	21,1	19,1	17,1	16,8

Στον Πίνακα 6 που ακολουθεί παρουσιάζεται το ποσοστό της ανεργίας, αναλυτικά, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών για το μήνα Ιούλιο των ετών 2015 έως και 2020. Οι πλήρεις χρονοσειρές για εργαζόμενους, ανέργους, οικονομικά μη ενεργούς και το ποσοστό ανεργίας δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ.

Πίνακας 6: Ποσοστό (%) ανεργίας κατά φύλο, Ιούλιος 2015 – 2020

Ιούλιος						
Φύλο	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Άνδρες	21,6	19,7	17,5	15,1	13,7	14,0
Γυναίκες	29,1	28,3	25,6	24,2	21,3	20,2
Σύνολο	25,0	23,5	21,1	19,1	17,1	16,8

Πηγή: Δείκτες Απασχόλησης, ΕΛΣΤΑΤ 2020

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙ ΚΛΑΔΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ο πρωτογενής τομέας περιλαμβάνει την γεωργία, την κτηνοτροφία, τα δάση και την αλιεία. Ο πρωτογενής τομέας σημείωσε μια χρονική βαθμιαία μείωση στην συνεισφορά του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού λόγω της

εγκατάλειψης της γης και του φαινομένου της μετανάστευσης. Το 1992 ο πρωτογενής τομέας απασχολούσε περίπου το 25% του εργατικού δυναμικού της Ελλάδος.

Ο δευτερογενής τομέας αποτελείται από τους κλάδους της βιομηχανίας, της ενέργειας, της ύδρευσης, των ορυχείων-λατομείων, των μεταλλευμάτων και της οικοδομής. Η βιομηχανία υπό την ευρεία έννοια περιλαμβάνει ολόκληρο το δευτερογενή τομέα δηλαδή την μεταποίηση, την ενέργεια, την ύδρευση, τα ορυχεία, τα μεταλλεύματα και τις κατασκευές. Υπό την στενή έννοια η βιομηχανία περιλαμβάνει την μεταποίηση, τις επιχειρήσεις τροφίμων, ποτού, υφαντικών υλών, χάρτου και χημικών προϊόντων. Η δημιουργία των διάφορων έργων υποδομής συντέλεσε διαχρονικά στην αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής, στην αύξηση της συνεισφοράς του δευτερογενούς τομέα στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) καθώς επίσης και στην απασχόληση στον συγκεκριμένο τομέα.

Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει το εμπόριο, τις μεταφορές (θαλάσσιες, εναέριες και χερσαίες), τις επικοινωνίες, την δημόσια διοίκηση, τις τράπεζες, τις ασφάλειες, την εκπαίδευση, την υγεία και τις υπόλοιπες υπηρεσίες. Διαχρονικά στην ελληνική οικονομία παρατηρείται μια αύξηση του τριτογενούς τομέα. Η συνεισφορά του τριτογενούς τομέα στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν καθώς επίσης και στην απασχόληση αποδεικνύει την αύξηση του ρόλου του στην στροφή της ελληνικής οικονομίας αρχικά από τον 17 πρωτογενή τομέα στο δευτερογενή και τελικά στον τριτογενή τομέα. Μεγάλη αύξηση σημείωσε και ο τομέας των τραπεζών και ασφαλειών κυρίως των μεγάλων περιθωρίων κέρδους που παρουσίαζαν.

2.1 Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών διατηρεί, ακόμη και εν καιρώ ύφεσης, το θεμελιώδη ρόλο της στην ελληνική οικονομία και την ελληνική μεταποιητική βιομηχανία εν γένει και διαθέτει όλες τις προϋποθέσεις ούτως ώστε να παραμείνει βασικός μοχλός ανάπτυξης της χώρας. Η σημαντικότητα αυτή του μεταποιητικού κλάδου Τροφίμων και Ποτών διακρίνεται λόγω του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα, που αντιστοιχούν στο 25% περίπου του συνόλου των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, στο

σημαντικό αριθμό εργαζομένων και στο μερίδιο των εξαγωγών της χώρας, το οποίο καλύπτει περίπου το 14% των συνολικού αριθμού εξαγωγών, παρά το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

Τα ζητήματα που ανακύπτουν σχετικά το ρόλο της εγχώριας βιομηχανίας τροφίμων και ποτών ως εφαλτηρίου αναπτυξιακής τροχιάς κινούνται γύρω από την κατεύθυνση της εξωστρέφειας και των εξαγωγών, της ελληνικής ποιότητας του προϊόντος, της ταυτότητας προϊόντος (brand name επιχειρηματικό, αλλά και εγχώριο), αλλά και την οργανωμένη προώθηση των ελληνικών τροφίμων. Ο αποτελεσματικότερος συντονισμός και η στενότερη συνεργασία των εκπροσώπων του κλάδου μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της προσπάθειας προβολής των ελληνικών προϊόντων, στη διασφάλιση επιλογής της σωστής στρατηγικής και στη σταθερότητα υλοποίησης του μακροχρόνιου σχεδιασμού της.

Ο ρόλος της εγχώριας βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών είναι θεμελιώδης για την ελληνική μεταποιητική βιομηχανία και ευρύτερα για την ελληνική οικονομία. Η ελληνική βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών συνιστά σταθερά έναν από τους πιο σημαντικούς τομείς του δευτερογενή τομέα της εγχώριας οικονομίας και μία από τις κινητήριες δυνάμεις της ελληνικής μεταποίησης, με τις εξελίξεις γύρω από αυτή να επηρεάζουν σημαντικά και το σύνολο της ελληνικής παραγωγής. Η ελληνική βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών είναι μια δυναμική, ανταγωνιστική και εξωστρεφής βιομηχανία, με σημαντικές επενδύσεις και επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και σε όλη την Ευρώπη, ενώ οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξής της είναι μεγάλες και μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην τόνωση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί (πίνακας 7) καταγράφεται η ουσιαστική συμβολή της βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών σε κύρια διαθρωτικά μεγέθη και συγκεκριμένα στον αριθμό των επιχειρήσεων, τον κύκλο εργασιών, την αξία παραγωγής, την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και τον αριθμό των εργαζομένων. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από την Eurostat (Structural Business Statistics) και αφορούν τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Βιομηχανικής έρευνας (αντίστοιχη EBE – ΕΛ.ΣΤΑΤ.) για το 2009.

Συγκεκριμένα, η εγχώρια Βιομηχανία τροφίμων καλύπτει σχεδόν το 1/5 (18,9%) του συνόλου των επιχειρήσεων της ελληνικής μεταποίησης, γεγονός που την κατατάσσει πρώτη ανάμεσα στους κλάδους της μεταποίησης, ακολουθούμενη από τα Μεταλλικά προϊόντα (15%)

και τα Είδη ένδυσης (13%). Ταυτόχρονα, συνιστά και το μεγαλύτερο εργοδότη της εγχώριας μεταποίησης, αφού σε αυτήν απασχολείται επίσης το 1/5 (20,3%) του συνόλου των απασχολουμένων (12% τα Μεταλλικά προϊόντα και 7,4% τα Είδη ένδυσης). Η παρουσία του τομέα είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας υπό καθαρά οικονομικούς όρους, αφού βρίσκεται πρώτη ανάμεσα στους υπόλοιπους κλάδους της μεταποίησης σε όρους αξίας παραγωγής (20,4%) και ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (19,7%) και δεύτερη κατά σειρά σε όρους κύκλου εργασιών (20,2%, με πρώτα τον Οπτάνθρακα και προϊόντα διύλισης με 22%).

Στον ίδιο πίνακα παρουσιάζεται και η συγκριτική ανάλυση με την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και οι αντίστοιχες ταξινομήσεις των 5 πρώτων κλάδων μεταποίησης τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην ΕΕ-27. Από την ανάλυση των στοιχείων, είναι προφανής η ζωτική σημασία του τομέα της μεταποίησης των τροφίμων και η ηγετική του συμβολή και στην ευρωπαϊκή οικονομία. Η βιομηχανία Τροφίμων αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους τομείς της μεταποιητικής βιομηχανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ αναδεικνύεται σταθερά ανάμεσα στους πρώτους κλάδους σε σχέση με τους άλλους σημαντικούς τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, τα χημικά, τα βιομηχανικά μηχανήματα και ο εξοπλισμός και τα μεταλλικά προϊόντα¹. Σε όρους κύκλου εργασιών, αξίας παραγωγής, ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας και αριθμού εργαζομένων, τα Τρόφιμα κατατάσσονται πρώτα στους ευρωπαϊκούς κλάδους της μεταποίησης και δεύτερα σε όρους αριθμού επιχειρήσεων, καλύπτοντας το 12,3% της μεταποίησης, μετά τα Μεταλλικά προϊόντα (17,9%). Συγκεκριμένα, ο συνολικός κύκλος εργασιών της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων καλύπτει το 13,5% της ευρωπαϊκής μεταποίησης, ακολουθούμενη από την Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων (10,8%), ενώ η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του τομέα καλύπτει περίπου το 11,3%, με την Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού να ακολουθεί (10,7%). Η βιομηχανία Τροφίμων παραμένει ο μεγαλύτερος εργοδότης στον τομέα της μεταποίησης, καθώς απασχολεί πάνω από τέσσερα εκατομμύρια εργαζόμενους, δηλαδή το 13,5% του συνόλου των εργαζομένων στην ευρωπαϊκή βιομηχανία (ακολουθούμενη από τα Μεταλλικά προϊόντα με 11,7%).

Σε σύγκριση με την ΕΕ-27 κατά μέσο όρο, ο τομέας των τροφίμων στην Ελλάδα έχει μεγαλύτερη συμβολή στον τομέα της μεταποίησης, όσον αφορά τον αριθμό των επιχειρήσεων, τον κύκλο εργασιών, την αξία της παραγωγής, την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και τον αριθμό των απασχολούμενων, παρά το γεγονός ότι είναι ο πρώτος τομέας και στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες, εκτός από τον αριθμό των επιχειρήσεων. Το

μεγαλύτερο μερίδιο του ελληνικού κλάδου τροφίμων στην μεταποίηση αντισταθμίζοντας αφενός την εγχώρια σημαίνουσα δυναμική του, την οποία αντλεί και από τη σύνδεσή του με τον τουρισμό, τα ξενοδοχεία και εστιατόρια, αφετέρου όμως και την μικρότερη ανάπτυξη άλλων κλάδων του εγχώριου τομέα της μεταποίησης.

Πίνακας 7: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία μεταποίησης, κατανομή σε Ελλάδα και ΕΕ

Αριθμός Επιχειρήσεων			
Ελλάδα		ΕΕ	
Μεταποίηση (83.565 επιχ.)	100,00%	Μεταποίηση (2.040.000 επιχ.)	100,00%
Τρόφιμα	18,90%	Μεταλλικά προϊόντα	17,90%
Μεταλλικά προϊόντα	15,10%	Τρόφιμα	12,30%
Είδη ένδυσης	13,00%	Προϊόντα ξύλου	8,40%
Έπιπλα	8,70%	Επισκευή μηχανημάτων και εξοπλισμού	7,60%
Προϊόντα ξύλου	7,70%	Είδη ένδυσης	6,30%
Κύκλος εργασιών			
Ελλάδα		ΕΕ	
Μεταποίηση (€54.884 εκατ.)	100,00%	Μεταποίηση (€5.800.000 εκατ.)	100,00%
Οπτόανθρακας και προϊόντα διύλισης	21,80%	Τρόφιμα	13,50%
Τρόφιμα	20,20%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	10,80%
Μεταλλικά προϊόντα	7,60%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	8,80%
Βασικά μέταλλα	7,50%	Χημικά προϊόντα	7,20%
Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	5,90%	Μεταλλικά προϊόντα	6,90%
Αξία παραγωγής			
Ελλάδα		ΕΕ	
Μεταποίηση (€50.150 εκατ.)	100,00%	Μεταποίηση (€5.200.000 εκατ.)	100,00%
Τρόφιμα	20,40%	Τρόφιμα	13,80%
Οπτόανθρακας και προϊόντα διύλισης	18,70%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	10,00%
Μεταλλικά προϊόντα	8,20%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	8,90%
Βασικά μέταλλα	7,70%	Μεταλλικά προϊόντα	7,40%

Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	6,40%	Χημικά προϊόντα	7,20%
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία			
Ελλάδα		ΕΕ	
Μεταποίηση (€16.901 εκατ.)	100,00%	Μεταποίηση (€1.400.000 εκατ.)	100,00%
Τρόφιμα	19,70%	Τρόφιμα	11,30%
Μεταλλικά προϊόντα	9,40%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	10,70%
Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	8,40%	Μεταλλικά προϊόντα	9,80%
Οπάνθρακας και προϊόντα διύλισης	7,60%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	7,10%
Ποτά 6,30%		Χημικά προϊόντα	6,60%
Αριθμός εργαζομένων			
Ελλάδα		ΕΕ	
Μεταποίηση (400.943 εργαζόμενοι)	100,00%	Μεταποίηση (31.000.000 εργαζόμενοι)	100,00%
Τρόφιμα	20,30%	Τρόφιμα	13,50%
Μεταλλικά προϊόντα	11,90%	Μεταλλικά προϊόντα	11,70%
Είδη ένδυσης	7,40%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	9,40%
Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	6,70%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	7,20%
Έπιπλα	5,20%	Κατασκευή από ελαστικό και πλαστικές ύλες	5,30%

Πηγή: Eurostat, Structural Business Statistics, Επεξεργασία IOBE, Στοιχεία 2009

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα βασικά διαρθρωτικά στοιχεία, με βάση το μέγεθος των επιχειρήσεων του κλάδου, στο σύνολο του κλάδου των Τροφίμων (Πίνακας 8) και στα Ποτά (Πίνακας 9). Στους πίνακες παρουσιάζονται τόσο τα απόλυτα νούμερα ανά μέγεθος επιχειρήσεων σε όρους αριθμού επιχειρήσεων, κύκλου εργασιών, αξίας παραγωγής και ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, αριθμού εργαζομένων, όσο και τα αντίστοιχα ποσοστά της κατανομής τους με βάση το μέγεθος. Τα στοιχεία ενδέχεται να διαφέρουν ωστόσο από τις αντίστοιχες έρευνες της ΕΒΕ – ΕΛ.ΣΤΑΤ. Όπως φαίνεται από τις σχετικές κατανομές, σε όρους αριθμού επιχειρήσεων, τα υψηλότερα ποσοστά, τόσο στα Τρόφιμα σε ποσοστό 95%, όσο και στα Ποτά σε ποσοστό 90%, συγκεντρώνουν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, δηλ. εκείνες στις οποίες ο αριθμός των εργαζομένων τους δεν ξεπερνά τα 9 άτομα. Σε όρους κύκλου

εργασιών από την άλλη πλευρά, τα υψηλότερα ποσοστά, τόσο στα Τρόφιμα σε ποσοστό 39% και πολύ περισσότερο στα Ποτά, σε ποσοστό 70%, συγκεντρώνουν οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, δηλ. εκείνες στις οποίες ο αριθμός των εργαζομένων τους ξεπερνά τα 250 άτομα. Στα Τρόφιμα, σημαντικό μερίδιο στον κύκλο εργασιών συγκεντρώνουν και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (21,4%), ενώ στα Ποτά το ποσοστό αυτό είναι μόλις 9%. Αυτό ερμηνεύεται από τη μεγάλη συγκέντρωση και τον υψηλό αριθμό των πολύ μικρών επιχειρήσεων στα Τρόφιμα, οι οποίες φθάνουν σχεδόν τις 15.000, έναντι των 835 πολύ μικρών επιχειρήσεων στα Ποτά. Ως προς την αξία παραγωγής και την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στα Τρόφιμα και πάλι η κατανομή δίνει μεγαλύτερο βάρος, όπως άλλωστε είναι αναμενόμενο στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, με ποσοστά πλησίον του 36%, ενώ ακολουθούν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (25% και 28% αντίστοιχα). Στα Ποτά, οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις συγκεντρώνουν το 70% και 75% αντίστοιχα σε όρους αξίας παραγωγής και την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία. Τέλος, στον αριθμό των εργαζομένων, στα Τρόφιμα το μεγαλύτερο ποσοστό κατανέμεται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (37%), ενώ ακολουθούν οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις (27%) και οι μεγάλες (από 50 έως 249 άτομα) (20%). Στα Ποτά, σχεδόν οι μισοί εργαζόμενοι του κλάδου (48%) απασχολούνται στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ ένα 23% στις μεγάλες.

Πίνακας 8: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία και αντίστοιχα ποσοστά στον κλάδο των τροφίμων, με βάση το μέγεθος της επιχείρησης

Μέγεθος	Σύνολο	0-9	10-19	20-49	50-249	>250
Αριθμός επιχειρήσεων	15.769	14.967	319	279	167	132
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	11.102	2.381	665	1.126	2.626	23.064
Αξία παραγωγής (εκατ. €)	10.246	2.539	620	1.053	2.357	23.064
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (εκατ.)	3.337	923	167	305	709	6.507
Αριθμός εργαζομένων	81.219	29.877	4.445	8.547	16.467	77.220
Μέγεθος	Σύνολο	0-9	10-19	20-49	50-249	>250
Αριθμός επιχειρήσεων	100,0	94,9	2,0	1,8	1,1	0,2

Κύκλος εργασιών	100,0	21,4	6,0	10,1	23,7	38,8
Αξία παραγωγής	100,0	24,8	6,1	10,3	23,0	35,9
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	100,0	27,7	5,0	9,1	21,3	36,9
Αριθμός εργαζομένων	100,0	36,8	5,5	10,5	20,3	26,9

Πηγή: Eurostat, Structural Business Statistics, Επεξεργασία IOBE, Στοιχεία, 2009

Πίνακας 9: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία και αντίστοιχα ποσοστά στον κλάδο ποτών με βάση το μέγεθος της επιχείρησης

Μέγεθος	Σύνολο	0-9	10-19	20-49	50-249	>250
Αριθμός επιχειρήσεων	926	835	37	23	25	6
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	2.163	193	85	65	311	1.510
Αξία παραγωγής (εκατ. €)	2.145	205	78	63	300	1.499
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (εκατ.)	1.073	84	27	24	136	803
Αριθμός εργαζομένων	10.628	1.979	520	585	2.414	5.130
Μέγεθος	Σύνολο	0-9	10-19	20-49	50-249	>250
Αριθμός επιχειρήσεων	100,0	90,2	4,0	2,5	2,7	0,6
Κύκλος εργασιών	100,0	8,9	3,9	3,0	14,4	69,8
Αξία παραγωγής	100,0	9,6	3,6	2,9	14,0	69,9
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	100,0	7,8	2,5	2,2	12,7	74,8
Αριθμός εργαζομένων	100,0	18,6	4,9	5,5	22,7	48,3

Πηγή: Eurostat, Structural Business Statistics, Επεξεργασία IOBE, Στοιχεία 2009

2.1.1 Μεταβολές βραχυχρόνιων δεικτών στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών

Στις μεταβολές βραχυχρόνιων δεικτών στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, εξετάζονται οι τάσεις, με την έννοια των ετήσιων ποσοστιαίων μεταβολών, στους βραχυχρόνιους δείκτες όγκου παραγωγής, τιμών παραγωγού και κύκλου εργασιών. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από την έρευνα της Eurostat, Short term Business Statistics. Αναφορικά με τις ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στο Δείκτη Όγκου Παραγωγής, στον Πίνακα 10 παρουσιάζονται οι σχετικές τάσεις από το 2008 έως το 2013 για το σύνολο της Μεταποίησης και το σύνολο του κλάδου των Τροφίμων, σε ΕΕ-28, Ευρωζώνη και Ελλάδα. Από τη σύγκριση, είναι φανερό ότι μέχρι το 2012, η αρνητική μεταβολή του δείκτη στην Ελλάδα είναι μικρότερη στα Τρόφιμα σε σχέση με τη Μεταποίηση για όλα έτη. Παρόλα αυτά, το 2013, ο Δείκτης Όγκου Παραγωγής των Τροφίμων καταγράφει για πρώτη φορά αρνητική μεταβολή μεγαλύτερη από την αντίστοιχη εγχώρια στο σύνολο της Μεταποίησης, η οποία φθάνει το -5% (έναντι -1,8% στη Μεταποίηση). Στην ΕΕ-28 και την Ευρωζώνη, το 2012 και το 2013, η τάση στο σχετικό δείκτη είναι επίσης αρνητική, τόσο στο σύνολο της Μεταποίησης, όσο και στα Τρόφιμα, αλλά ηπιότερη σε σχέση με τις μεταβολές των σχετικών ελληνικών δεικτών. Στα Τρόφιμα συγκεκριμένα, η αρνητική μεταβολή σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ηπιότερη σε σχέση με τη Μεταποίηση το 2012 και το 2013.

Πίνακας 10: Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στον δείκτη όγκου παραγωγής στη μεταποίηση και στο σύνολο των τροφίμων

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΧΩΡΑ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ					
ΕΕ-28	-1,9	-15,3	7,4	4,7	-2,3	0,5
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	-1,9	-16,3	7,7	4,7	-2,7	-0,7
ΕΛΛΑΔΑ	-4,7	-10,6	-5,7	-8,6	-4,1	-1,8
ΧΩΡΑ	ΤΡΟΦΙΜΑ					
ΕΕ-28	-0,4	-1,1	2,2	1,2	-0,5	-0,3
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	0,0	-0,9	1,6	1,0	-0,9	-0,3

ΕΛΛΑΔΑ	0,5	-2,5	-4,0	-1,2	-3,4	-5,0
--------	-----	------	------	------	------	------

Πηγή: Eurostat, Short term Business Statistics, Επεξεργασία IOBE

Ως προς τις ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στο Δείκτη Τιμών Παραγωγού, στον (Πίνακα 11) παρουσιάζονται οι σχετικές τάσεις από το 2008 έως το 2013 για το σύνολο της Μεταποίησης και το σύνολο του κλάδου των Τροφίμων, σε ΕΕ-28, Ευρωζώνη και Ελλάδα. Οι επικρατούσες τάσεις είναι εν γένει θετικές στο συγκεκριμένο δείκτη κατά την περίοδο εξέτασης. Αυτό που καταγράφεται ωστόσο είναι ότι στα Τρόφιμα, οι τάσεις ανόδου στο Δείκτη Τιμών Παραγωγού στην Ελλάδα είναι ηπιότερες καθόλη την εξεταζόμενη περίοδο σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταβολές στους ευρωπαϊκούς δείκτες. Το 2012 και το 2013 συγκεκριμένα, οι μεταβολές του ελληνικού δείκτη φθάνουν το 1,2% και 1,9% αντίστοιχα, όταν οι σχετικές μεταβολές σε ευρωπαϊκό επίπεδο αγγίζουν το 3,5% και 2,5% αντίστοιχα. Επίσης, στη Μεταποίηση, οι θετικές μεταβολές του δείκτη στην Ελλάδα είναι διαχρονικά μεγαλύτερες σε σχέση με τους ευρωπαϊκούς δείκτες, αλλά και σε σχέση με τον εγχώριο δείκτη των Τροφίμων. Για παράδειγμα, το 2011 ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού στην εγχώρια Μεταποίηση αυξάνεται κατά 8,6%, όταν η αντίστοιχη μεταβολή στα Τρόφιμα είναι 3,2%, ενώ το 2012 φθάνει το 3,8% (1,2% στα Τρόφιμα). Ωστόσο, το 2013, ο εγχώριος Δείκτης Τιμών Παραγωγού μειώνεται κατά -2% (-0,1% και -0,4% αντίστοιχα σε ΕΕ-28 και Ευρωζώνη).

Πίνακας 11: Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές στον δείκτη τιμών παραγωγού στη μεταποίηση και στο σύνολο τροφίμων

ΕΤΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΧΩΡΑ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ					

ΕΕ-28	4,1	-3,3	3,2	4,9	2,4	-0,1
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	3,8	-4,4	3,5	4,8	2,0	-0,4
ΕΛΛΑΔΑ	8,8	-6,8	7,4	8,6	3,8	-2,0
ΧΩΡΑ	ΤΡΟΦΙΜΑ					
ΕΕ-28	7,6	-3,8	1,2	6,9	3,5	2,5
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	7,3	-5,3	1,3	6,6	3,6	2,5
ΕΛΛΑΔΑ	6,2	-1,5	0,0	3,2	1,2	1,9

Πηγή: Eurostat, Short term Business Statistics, Επεξεργασία IOBE

2.1.2 Εξωτερικό Εμπόριο Τροφίμων και Ποτών

Σε όρους εξωτερικού εμπορίου, ο κλάδος των τροφίμων και ποτών σημείωσε αύξηση του εμπορικού του ελλείμματος από περίπου 1,9 δις ευρώ το 2013 στα 2,1 δις το 2014. Η άνοδος αυτή του εμπορικού ελλείμματος του κλάδου ήταν αποτέλεσμα της πτώσης των εξαγωγών κατά 9% το 2014 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, δηλαδή κατά σχεδόν 228 εκατ. Ευρώ. Βέβαια, στα ίδια επίπεδα, χωρίς να καταγράψουν ιδιαίτερες μεταβολές, παρέμειναν οι εισαγωγές του κλάδου οι οποίες κυμαίνονταν στα 4,5 δις ευρώ. Όπως ήταν φυσικό, η μείωση των εξαγωγών σε συνδυασμό με τη σχετική σταθερότητα στις εισαγωγές είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος στον κλάδο το 2014. Ωστόσο, το 2013 το εμπορικό έλλειμμα στον κλάδο τροφίμων και ποτών είχε διαμορφωθεί στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων χρόνων.

Όσον αφορά τον λόγο εξαγωγές/εισαγωγές στην εγχώρια μεταποίηση τροφίμων και ποτών, το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών προς τις αντίστοιχες εισαγωγές κυμαίνεται στο 53% για το 2014 (από 58% για το 2013), καταγράφοντας έτσι σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2010, όταν βρισκόταν στο 46%.

Στο σύνολο των τροφίμων και ποτών, μαζί με την αγροτική, το αντίστοιχο έλλειμμα κυμαίνεται στο περίπου 1,3 δις το 2014 και μειωμένο κατά 7,3% σε σχέση με το 2013. Η μείωση του ελλείμματος στην περίπτωση του συνόλου των τροφίμων που εξάγει η χώρα,

εκπορεύεται από την άνοδο των εξαγωγών το 2014 κατά 2,5%, με τις εισαγωγές και εδώ να παραμένουν σταθερές σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ο λόγος εισαγωγές/εξαγωγές συνολικά στο εμπόριο τροφίμων και ποτών διαμορφώνεται στο 77% για το 2014, αυξανόμενος κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2010.

Τέλος, το 2014 καταγράφεται έλλειμμα της τάξεως των 20,8 δις στο σύνολο του διεθνούς εμπορίου της Ελλάδας, αυξανόμενο από 19,3 δις που ήταν το 2013. Η άνοδος του ελλείμματος στο σύνολο των εμπορεύσιμων αγαθών είναι αποτέλεσμα της ταυτόχρονης μείωσης των εξαγωγών κατά 1,2% και της ανόδου των εισαγωγών κατά 2,6%.

Πίνακας 12: Εμπορικό ισοζύγιο τροφίμων και ποτών

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ				
	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ(εκατ. €)	-2.408	-2.295	-2.020	-1.896	-2.126
ΕΞΑΓΩΓΕΣ(εκατ. €)	2.086	2.306	2.451	2.626	2.398
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ(εκατ. €)	4.494	4.600	4.471	4.522	4.524
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ/ΕΙΣΑΓ ΩΓΩΝ	46%	50%	55%	58%	53%

Πηγή: Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών, IOBE, 2014-2015

2.2 Κλάδος Εμπορίου

Οι εμπορικές επιχειρήσεις απευθύνονται σε άτομα (λιανικό εμπόριο) αλλά και σε επιχειρήσεις (χονδρικό εμπόριο). Τα βασικά χαρακτηριστικά τους είναι η διεξαγωγή διαδικασιών ανταλλαγής, η παροχή συμπληρωματικών υπηρεσιών και η περιορισμένη επεξεργασία των προϊόντων ή και ακόμη η εξολοκλήρου δημιουργία των προϊόντων. Οι επιχειρήσεις παρεμβάλλονται μεταξύ μονάδων με μονάδων μεταποίησης και τελικής κατανάλωσης ή μεταξύ χονδρικού εμπορίου και τελικής κατανάλωσης και προάγουν την πώληση αγαθών στον τελικό καταναλωτή. Οι επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου μπορεί να

παρεμβάλλονται μεταξύ πρωτογενούς παραγωγής και μονάδων μεταποίησης ή μεταξύ διαφορετικών μονάδων μεταποίησης ή τέλος μεταξύ μονάδων μεταποίησης και λιανικού εμπορίου. Δηλαδή προάγουν την πώληση εμπορευμάτων σε αγοραστές που θα τα μεταπωλήσουν, θα τα επεξεργαστούν ή θα τα καταναλώσουν σε μεγάλες ποσότητες. Η σημερινή εξέλιξη της δομής του εμπορίου έχει ως αποτέλεσμα την κυριαρχία επιχειρήσεων που διατηρούν καταστήματα, την ανάπτυξη καταστημάτων με μεγάλη ποικιλία εμπορευμάτων, την αύξηση ανταγωνισμού, την αύξηση της συγκέντρωσης του κλάδου και τέλος την διεθνοποίηση.

Το εμπόριο, παρά την εκτεταμένη ύφεση και τη μείωση των θέσεων εργασίας που εμφανίζει, εξακολουθεί να αποτελεί τον κύριο πυλώνα της απασχόλησης αυξάνοντας τη συμμετοχή του στη συνολική απασχόληση. Γίνεται λοιπόν σαφές ότι, σε όρους απασχόλησης, το εμπόριο εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους πλέον ανθεκτικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος όμως επηρεάζεται σημαντικά από την οικονομική ύφεση και δείχνει σημάδια συρρίκνωσης.

2.2.1 Το λιανικό εμπόριο

Το Λιανικό Εμπόριο θεωρείται ένας κλάδος με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, συνεχείς επενδύσεις, ανταγωνιστικότητα και με μεγάλη συνεισφορά στην εθνική οικονομία, αφού επηρεάζει έμμεσα τους παραγωγικούς κλάδους και απασχολεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή, στο Λιανικό Εμπόριο συμπεριλαμβάνονται «τα μεγάλα καταστήματα πώλησης κυρίως ειδών διατροφής και ποτών, παντοπωλεία, περίπτερα, άλλο λιανικό εμπόριο τροφίμων σε μη ειδικευμένα καταστήματα, καταστήματα φρούτων και λαχανικών, καταστήματα κρεάτων και προϊόντος κρέατος, καταστήματα ψαριών όστρακων και μαλακίων, καταστήματα άρτου, ειδών αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής, καταστήματα οινοπνευματωδών και άλλων ποτών, καταστήματα προϊόντων καπνού, καταστήματα γαλακτοκομικών προϊόντων». Τα Σούπερ Μάρκετ αναφέρονται ως Μεγάλα Καταστήματα Τροφίμων.

2.2.1.1 Δείκτες Λιανικού Εμπορίου

Σκοπός του δείκτη Λιανικού εμπορίου είναι η μέτρηση της μεταβολής των απασχολουμένων ατόμων στο λιανικό εμπόριο, ανά τρίμηνο. Στην κατάρτιση του δείκτη περιλαμβάνεται ο συνολικός αριθμός των ατόμων που εργάζονται στην επιχείρηση, ανεξάρτητα από την ιδιότητα (ιδιοκτήτες, συνέταιροι και μέλη των οικογενειών τους) και την ειδικότητά τους (διευθυντές, πωλητές, βοηθητικό προσωπικό) και ανεξάρτητα αν εργάζονται προσωρινά ή εποχικά, με πλήρη ή μερική απασχόληση, με αμοιβή ή χωρίς αμοιβή.

Πίνακας 13: Ετήσια μεταβολή Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Ετήσια μεταβολή Δείκτη Κύκλου Εργασιών(%)				
	Δεκέμβριος 2008-2009	Δεκέμβριος 2009-2010	Δεκέμβριος 2010-2011	Δεκέμβριος 2011-2012	Δεκέμβριος 2012-2013
Γενικός Δείκτης	(142,9-146,8) 2,7%	(146,7-127,3) -13,2%	(127,0-113,0) -11,0%	(113,0-104,0) -8,0%	(104,2-97,2) - 6,7%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)	(144,5-145,4) 0,6%	(145,3-120,6) -17,0%	(120,3-109,3) -9,1%	(109,3-99,9) - 8,6%	(100,0-92,9) - 7,0%
Καταστήματα ειδών διατροφής	(147,5-147,6) 0,1%	(147,4-131,6) -10,7%	(130,7-123,5) -5,5%	(123,6-116,0) -6,2%	(116,0-108,1) -6,8%
Καταστήματα καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων	(110,7-130,0) 17,5%	(129,5-147,2) 13,6%	(146,7-116,6) -20,5%	(116,7-110,2) -5,5%	(111,5-107,4) -3,6%
Λοιπά καταστήματα	(142,6-144,6) 1,4%	(144,6-112,3) -22,3%	(112,4-98,1) - 12,7%	(98,1-87,7) - 10,6%	(87,7-81,7) - 6,9%
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	(150,7-148,3) -1,6%	(148,1-133,5) -9,9%	(132,5-127,5) -3,7%	(127,7-120,3) -5,8%	(120,3-109,4) -9,1%
Πολυκαταστήματα	(140,8-128,2) -9,0%	(128,2-107,2) -16,4%	(107,2-104,8) -2,2%	(104,8-101,9) -2,7%	(101,9-93,0) - 8,8%

Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων	(110,7-130,0) 17,5%	(129,5-147,2) 13,6%	(146,7-116,6) -20,5%	(116,7-110,2) -5,5%	(111,5-107,4) -3,6%
Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός	(132,7-145,2) 9,4%	(145,2-123,2) -15,1%	(123,3-104,6) -15,2%	(104,5-96,2) -8,0%	(96,0-104,3) 8,7%
Φαρμακευτικά - Καλλυντικά	(132,7-142,5) 9,6%	(142,5-124,9) -12,3%	(124,9-112,5) -10,0%	(112,8-85,6) -24,1%	(85,6-79,3) -7,3%
Ένδυση - Υπόδηση	(145,7-148,7) 2,0%	(148,7-116,1) -21,9%	(115,9-95,5) -17,6%	(95,5-87,2) -8,8%	(87,2-81,5) -6,5%
Έπιπλα - Ηλεκτρικά είδη - Οικιακός εξοπλισμός	(138,3-144,6) 4,6%	(144,6-94,8) -34,5%	(95,0-78,5) -17,4%	(78,6-74,6) -5,1%	(74,5-67,4) -9,5%
Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη δώρων κ.ά.	(168,7-158,5) -6,0%	(158,9-136,2) -14,3%	(135,9-127,8) -6,0%	(126,9-115,1) -9,3%	(115,2-113,8) -1,2%
Πωλήσεις εκτός καταστημάτων	(128,2-141,1) 10,0%	(141,1-105,9) -25,0%	(106,9-64,1) -40,1%	(64,1-70,0) 9,3%	(70,0-68,3) -2,5%

Πηγή: Ετήσιες μεταβολές δείκτων κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου, ΕΛΣΤΑΤ 2012-2013

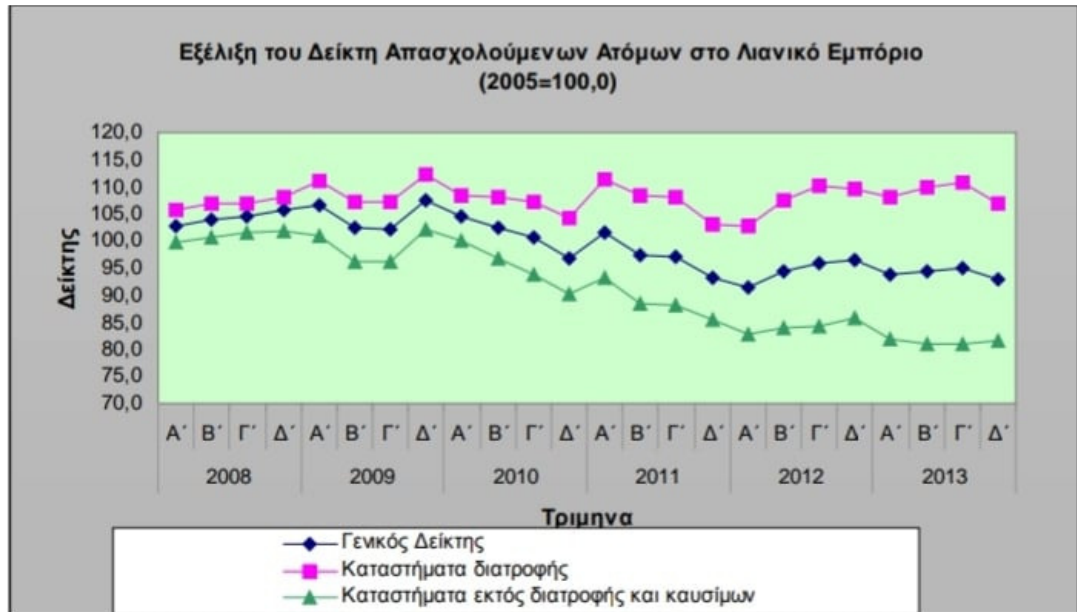
Πίνακας 14 :Ετήσιες μεταβολές Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Ετήσια μεταβολή Δείκτη Όγκου Εργασιών(%)				
	Δεκέμβριος 2008-2009	Δεκέμβριος 2009-2010	Δεκέμβριος 2010-2011	Δεκέμβριος 2011-2012	Δεκέμβριος 2012-2013
Γενικός Δείκτης	(129,0-128,8) - 0,2%	(128,7-104,0) -19,0%	(103,7-90,6) -12,7%	(90,6-82,9) -8,5%	(83,1-78,0) -6,1%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων)	(128,4-127,8) - 0,5%	(127,8-102,4) -19,9%	(102,1-91,9) -10,0%	(91,9-84,0) -8,7%	(84,0-78,6) -6,5%

και λιπαντικών αυτοκινήτων)					
Καταστήματα ειδών διατροφής	(127,9-127,6) - 0,2%	(127,4-107,1) - -16%	(106,4-97,0) - -8,9%	(97,0-91,5) - -5,7%	(91,6-85,1) - -7,1%
Καταστήματα καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων	(118,3-111,0) - 6,1%	(110,6-87,8) - -20,7%	(87,5-67,5) - -22,9%	(67,5-61,3) - -9,3%	(62,0-60,6) - -2,2%
Λοιπά καταστήματα	(130,1-129,2) - 0,7%	(129,2-99,3) - -23,2%	(99,4-87,8) - -11,6%	(87,8-78,1) - -11,1%	(78,0-73,8) - -5,4%
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	(132,4-129,8) - 2,0%	(129,6-111,0) - -14,4%	(110,1-103,2) - -6,3%	(103,3-98,1) - -5%	(98,1-89,1) - -9,2%
Πολυκαταστήματα	(131,2-118,2) - 9,9%	(118,2-96,9) - -18,0%	(96,9-95,4) - -1,5%	(95,4-94,6) - -0,9%	(94,6-88,0) - -6,9%
Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων	(118,3-111,0) - 6,1%	(110,6-87,8) - -20,7%	(87,5-67,5) - -22,9%	(67,5-61,3) - -9,3%	(62,0-60,6) - -2,2%
Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός	(115,0-125,5) - 9,1%	(125,5-104,4) - -20,0%	(100,3-82,1) - -18,2%	(82,1-75,9) - -7,5%	(75,7-82,1) - 8,3%
Φαρμακευτικά - Καλλυντικά	(124,1-133,6) - 7,6%	(133,6-120,8) - -9,5%	(120,8-109,8) - -9,1%	(110,2-88,1) - -20,0%	(88,1-78,1) - -11,3%
Ένδυση - Υπόδηση	(127,7-127,0) - -0,6%	(127,0-97,0) - -23,6%	(96,8-80,2) - -17,2%	(80,2-70,0) - -12,7%	(70,7-67,5) - -3,5%
Έπιπλα - Ηλεκτρικά είδη - Οικιακός εξοπλισμός	(134,6-139,5) - 3,6%	(139,5-91,2) - -34,6%	(91,4-77,4) - -15,3%	(77,5-76,4) - -1,5%	(76,2-71,3) - -6,5%
Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη δώρων κ.ά.	(157,0-144,0) - -8,3%	(144,3-120,2) - -16,7%	(120,0-114,6) - -4,5%	(113,8-104,3) - -8,4%	(104,3-105,3) - 1,0%

Πηγή: Ετήσιες μεταβολές Δείκτη Όγκου Λιανικού Εμπορίου, ΕΛΣΤΑΤ 2012-2013

2.2.1.2 Δείκτης Απασχολομένων Ατόμων στο Λιανικό Εμπόριο

Ο Γενικός Δείκτης Απασχολούμενων Ατόμων στο Λιανικό Εμπόριο, το έτος 2009 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Δείκτη του 2008 παρουσίασε ελάχιστη μείωση 0,5%. Ειδικότερα, ο δείκτης της ομάδας καταστημάτων ειδών διατροφής παρουσίασε αύξηση κατά 2,4%, ενώ ο δείκτης της ομάδας καταστημάτων ειδών εκτός διατροφής και καυσίμων παρουσίασε μείωση κατά 2,1%. Το 2010 ο γενικός δείκτης απασχολούμενων ατόμων παρουσίασε μείωση 3,3%, καθώς και ο δείκτης της ομάδας καταστημάτων ειδών διατροφής και ο δείκτης της ομάδας καταστημάτων ειδών εκτός διατροφής και καυσίμων 2,3% και 3,7% αντίστοιχα. Κατά τις χρονολογίες 2012 και 2013 παρουσιάζεται μια συνεχής μείωση σε όλους τους δείκτες με την μεγαλύτερη μείωση στον δείκτη της ομάδας καταστημάτων ειδών εκτός διατροφής και καυσίμων κατά 5,3%. Μόνο ο δείκτης απασχολούμενων στην ομάδα καταστημάτων ειδών διατροφής παρουσιάζει το 2013 μια θετική αύξηση κατά 1,3%.

Πίνακας 15: Ετήσιες μεταβολές Δείκτη Απασχολούμενων Ατόμων στο Λιανικό Εμπόριο. Έτος βάσης : 2005=100,0

Έτος	Γενικός Δείκτης		Γενικός Δείκτης (εκτός των απασχολουμένων στον κλάδο καυσίμων αυτοκινήτων)		Δείκτης απασχολουμένων στην ομάδα καταστημάτων ειδών διατροφής		Δείκτης απασχολουμένων στην ομάδα καταστημάτων ειδών εκτός διατροφής και καυσίμων	
	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή %	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή %	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή %	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή %
2008(Μέσος Ετήσιος)	104,2	1,7	104,1	1,7	106,9	2,3	101,0	0,8
2009(Μέσος ετήσιος)	104,6	0,5	104,2	0,1	109,4	2,4	98,9	-2,1
2010(Μέσος ετήσιος)	101,2	-3,3	101,1	-3,0	106,9	-2,3	95,2	-3,7
2011(Μέσος ετήσιος)	97,2	-3,9	98,1	-2,9	107,7	0,7	88,9	-6,7
2012(Μέσος ετήσιος)	94,5	-2,8	95,6	-2,6	107,5	-0,2	84,2	-5,3
2013(Μέσος ετήσιος)	94,1	-0,4	94,8	-0,8	108,9	1,3	81,4	-3,3

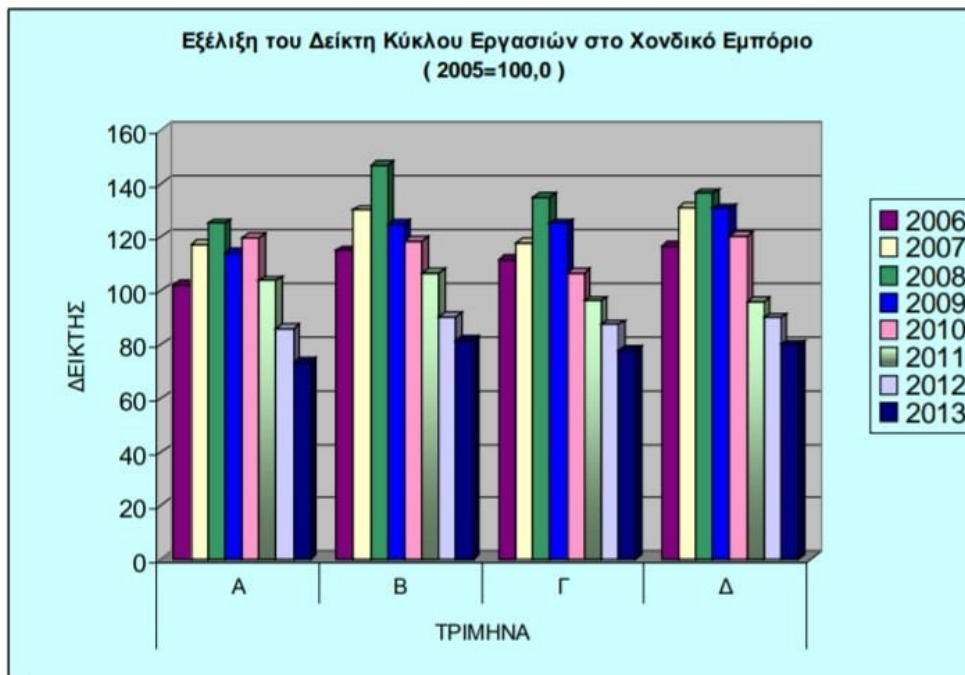
Πηγή: Δείκτης Απασχολουμένων στο Λιανικό Εμπόριο, ΕΛΣΤΑΤ 2013

2.2.2 Το χονδρικό εμπόριο

Το χονδρικό εμπόριο παρεμβάλλεται μεταξύ του παραγωγού και του λιανοπωλητή με αποτέλεσμα να επιτυγχάνει οικονομικές εξειδικεύσεως, οικονομίες κλίμακας και οικονομίες συναλλαγών. Απλουστεύει τις πολύπλοκες συναλλαγές μεταξύ του κάθε παραγωγού με πληθώρα λιανέμπορων και του κάθε λιανέμπορου με πληθώρα παραγωγών. Η προσφορά του στους παραγωγούς είναι ευρεία κάλυψη της αγοράς και η διανομή των προϊόντων, η διαχείριση και διατήρηση των αποθεμάτων, η ανάληψη κινδύνου, η επεξεργασία και διεκπεραίωση των παραγγελιών η πληροφόρηση και η υποστήριξη στους αγοραστές. Η προσφορά του στους λιανικούς εμπόρους είναι οι υπηρεσίες φυσικής διανομής η δημιουργία συλλογής

εμπορευμάτων, η διάσπαση της υποχρεωτικής αγοράς μεγάλων ποσοτήτων, οι υπηρεσίες επεξεργασίας, η πίστωση και η χρηματοδότηση, η απορρόφηση του κόστους των αποθεμάτων, η υποστήριξη σε τεχνικά θέματα μάρκετινγκ κτλ. Και τέλος η διαχείριση πληροφοριών και δεδομένων.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο

Πηγή: Δείκτης κύκλου εργασιών χονδρικού εμπορίου, ΕΛΣΤΑΤ 2013

Σκοπός του δείκτη είναι η μέτρηση της δραστηριότητας του τομέα του χονδρικού εμπορίου στην αγορά σε όρους αξίας. Ο κύκλος εργασιών υπολογίζεται χωρίς το ΦΠΑ και περιλαμβάνει τα συνολικά ποσά που έχει τιμολογήσει η επιχείρηση στη διάρκεια της περιόδου αναφοράς(τριμήνου), και τα οποία αντιστοιχούν σε πωλήσεις αγαθών ή υπηρεσιών που παρασχέθηκαν σε τρίτους.

Πίνακας 16: Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο

(διορθωμένα στοιχεία, ως προς τον πραγματικό αριθμό εργασιμων ημερών)

Έτος- Τρίμηνο	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή (%)	Τριμηνιαία μεταβολή (%)
2008 A	125,2	6,9	-4,5
B	146,6	12,7	17,1
Γ	135,0	14,4	-7,9
Δ	136,4	4,0	1,0
Μέσος ετήσιος	135,8	9,4	
2009 A	114,0	-9,0	-16,4
B	124,8	-14,9	9,5
Γ	125,2	-7,3	0,3
Δ	130,8	-4,1	4,5
Μέσος ετήσιος	123,7	-8,9	
2010 A	119,9	5,2	-8,4
B	118,4	-5,1	-1,2
Γ	106,8	-14,7	-9,8
Δ	120,5	-7,9	12,8
Μέσος ετήσιος	116,4	-5,9	
2011 A	103,9	-13,3	-13,8
B	106,7	-9,9	2,7
Γ	96,4	-9,7	-9,6
Δ	95,8	-20,5	-0,6
Μέσος ετήσιος	100,7	-13,5	
2012 A	85,8	-17,4	-10,4
B	90,3	-15,3	5,3
Γ	87,6	-9,1	-3,0
Δ	90,1	-5,9	2,9

Μέσος ετήσιος	88,5	-12,1	
2013 A	73,6	-14,2	- 18,3
B	81,6	-9,6	10,8
Γ	77,9	-11,1	-4,6
Δ	79,9	-11,4	2,6
Μέσος ετήσιος	78,2	-11,5	

Πηγή: Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο, ΕΛΣΤΑΤ 2012-2013

2.3 Υπηρεσίες Υγείας και Φαρμάκων

Ο τομέας της υγείας παρουσιάζει πολλές ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας. Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του είναι η αβεβαιότητα που επικρατεί τόσο από την πλευρά της ζήτησης (ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ ιατρού και ασθενούς), όσο και από την πλευρά της προσφοράς (ελλειπής πληροφόρηση για την έκβαση της θεραπευτικής παρέμβασης). Η αβεβαιότητα αυτή σε συνδυασμό με τον κίνδυνο ασθένειας που αντιμετωπίζει κάθε άτομο και ο οποίος απειλεί την υγεία, την ποιότητα ζωής ή ακόμα και την ίδια τη ζωή, έχουν οδηγήσει στην αναζήτηση ασφάλειας στον τομέα της υγείας, σε βαθμό πολύ μεγαλύτερο από άλλους τομείς της οικονομίας. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του κλάδου υγείας είναι η διαχρονικά αυξητική τάση της δαπάνης υγείας και της φαρμακευτικής δαπάνης. Αιτίες αυτού του φαινομένου αποτελούν η αύξηση και γήρανση του πληθυσμού καθώς και η

δυνατότητα αντιμετώπισης – με την ανάπτυξη καινοτόμων ουσιών – ασθενειών που στο παρελθόν δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστούν. Επιπρόσθετα, η φαρμακευτική περίθαλψη, λειτουργώντας είτε ως συμπληρωματική είτε ως υποκατάστατο της ιατρικής και νοσοκομειακής φροντίδας, όχι μόνο έχει συμβάλει στη μείωση της θνησιμότητας και την αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης – τόσο μέσω της πρόληψης όσο και με την αντιμετώπιση παθήσεων – αλλά έχει βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα ζωής των – χρόνιων κυρίως – ασθενών. Ωστόσο, η αύξηση της φαρμακευτικής δαπάνης συχνά οδηγεί σε μείωση των συνολικών δαπανών υγείας, καθώς υποκαθιστά άλλες μορφές περίθαλψης (π.χ. νοσοκομειακή).

2.3.1 Δαπάνες Υγείας την περίοδο της Κρίσης

Η δημόσια φαρμακευτική δαπάνη μειώθηκε κατά 2,2 δισεκ. ευρώ την περίοδο 2009-2012 και διαμορφώθηκε το 2013 στα 2,37 δισεκ. Ευρώ. Αντιστοίχως, η κατά κεφαλήν δημόσια φαρμακευτική δαπάνη μειώθηκε στα 214€ το 2013, από 456€ το 2009. Παράλληλα, μείωση καταγράφηκε και στις δημόσιες δαπάνες υγείας στην Ελλάδα. Ειδικότερα, η νοσοκομειακή φαρμακευτική δαπάνη μειώθηκε κατά 49% την περίοδο 2009-2013, ενώ η εξωνοσοκομειακή δαπάνη και οι εργαστηριακές δαπάνες μειώθηκαν κατά 31% με αποτέλεσμα την αύξηση της δημόσιας ενδονοσοκομειακής δαπάνης στο 3,4% του ΑΕΠ το 2012. Ευρύτερα, οι συνολικές δαπάνες υγείας, με βάση τα στοιχεία των Συστημάτων Λογαριασμών Υγείας (ΣΛΥ), εμφανίζονται μειωμένες το 2012 κατά -2,4 δισεκ. ευρώ, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ αντιστοιχούσαν στο 9,2% το 2012, με τον μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ να διαμορφώνεται στο 9,3%. Αντιστοίχως το 2009, οι συνολικές δαπάνες υγείας αντιστοιχούσαν στο 10% του ΑΕΠ, το οποίο όμως ήταν υψηλότερο κατά 16% συγκριτικά με το ΑΕΠ του 2012. Το 2013 οι συνολικές πωλήσεις φαρμάκων διαμορφώθηκαν στα 5,29 δισεκ. ευρώ, μειωμένες κατά 11,3% σε σχέση με το 2012. Από το σύνολο των πωλήσεων φαρμάκων το 75% διοχετεύθηκε στις φαρμακαποθήκες και τα φαρμακεία, έναντι 82% κατά μέσο όρο την περίοδο 2003-2012, ενώ το υπόλοιπο 25% προωθήθηκε στα Νοσοκομεία και Φαρμακεία ΕΟΠΥΥ. Οι συνολικές πωλήσεις φαρμάκων κινήθηκαν ανοδικά μέχρι το 2009, ενώ το 2013 μειώθηκαν στα επίπεδα του 2005. Η μείωση των τιμών των φαρμάκων και τα υπόλοιπα μέτρα περιστολής της δημόσιας

φαρμακευτικής δαπάνης, στο πλαίσιο της δημοσιονομικής προσαρμογής, οδήγησαν τα τελευταία έτη σε σημαντική μείωση των πωλήσεων φαρμάκων. Στην Ελλάδα, η διείσδυση σε όγκο των προστατευμένων φαρμάκων (on-patent) βρίσκεται στο 11,6%, ποσοστό υψηλότερο σε σχέση με άλλες Ευρωπαϊκές αγορές. Αυτό οφείλεται στις χαμηλές τιμές των προϊόντων αυτών, οι οποίες διαμορφώνονται σχεδόν στο ήμισυ του μέσου όρου των χωρών της ΕΕ, λόγω του καθεστώτος τιμολόγησης. Αντίθετα, οι τιμές των γενοσήμων είναι από τις υψηλότερες στην Ευρώπη και δεν απέχουν σημαντικά από τις τιμές των off-patent προϊόντων. Επιπρόσθετα, το μερίδιο των μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων (ΜΗΣΥΦΑ), σε όρους αξίας, εμφάνισε μείωση το 2012 σε απόλυτα μεγέθη, ωστόσο το μερίδιο τους ως προς τις συνολικές πωλήσεις ενισχύθηκε στο 11,9%, έναντι 10,7% το 2011. Η παραγωγή φαρμάκων στην Ελλάδα το 2012, σε όρους αξίας (τιμές παραγωγού), ανήλθε στα 858 εκ. ευρώ, μειωμένη σε σχέση με το 2011 κατά 5,4% περίπου. Ο κλάδος εγχώριας παραγωγής φαρμάκων παρουσιάζει αυξανόμενη συμμετοχή στην εγχώρια βιομηχανική παραγωγή, ενώ ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ η Ελλάδα καταλαμβάνει υψηλή θέση, όσον αφορά το μερίδιο της παραγωγής φαρμακευτικών σκευασμάτων ως προς τη συνολική βιομηχανική παραγωγή. Το 2013 απασχολούνταν συνολικά 140.000 άτομα στο χώρο της υγείας, εκ των οποίων 13.600 άτομα, 31 ειδικοτήτων, στο στενό πυρήνα της παραγωγής φαρμάκου. Συνολικά το 2013 δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα 56 πολυεθνικές, 50 ελληνικές φαρμακευτικές επιχειρήσεις, 120 φαρμακαποθήκες, 27 συνεταιρισμοί φαρμάκων, 11.000 φαρμακεία και 26 Φαρμακεία ΕΟΠΥΥ, καθιστώντας τον κλάδο του φαρμάκου ζωτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας. Εξίσου σημαντικός είναι ο ρόλος του κλάδου στη διαμόρφωση του συνολικού εξωτερικού εμπορίου της χώρας. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές φαρμάκων το 2012 ανήλθαν στα 2,9 δισεκ. ευρώ και 964 εκ. ευρώ αντίστοιχα. Σε σχέση με το 2011, οι εισαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων παρουσίασαν μείωση κατά 10%, ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 5% με αποτέλεσμα το έλλειμμα να συρρικνωθεί κατά 16%, ενώ σε απόλυτα μεγέθη διαμορφώθηκε στα -1,9 δισεκ. ευρώ, έναντι -3,1 δισεκ. ευρώ το 2009. Συνολικά, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, ο κλάδος της φαρμακοβιομηχανίας βρίσκεται στην 1η θέση έντασης επενδύσεων ανά εργαζόμενο (επενδύσεις προς προστιθέμενη αξία), μεταξύ των κλάδων μεταποίησης στην Ελλάδα.

Πίνακας 17: Βασικά στοιχεία αγοράς φαρμάκου

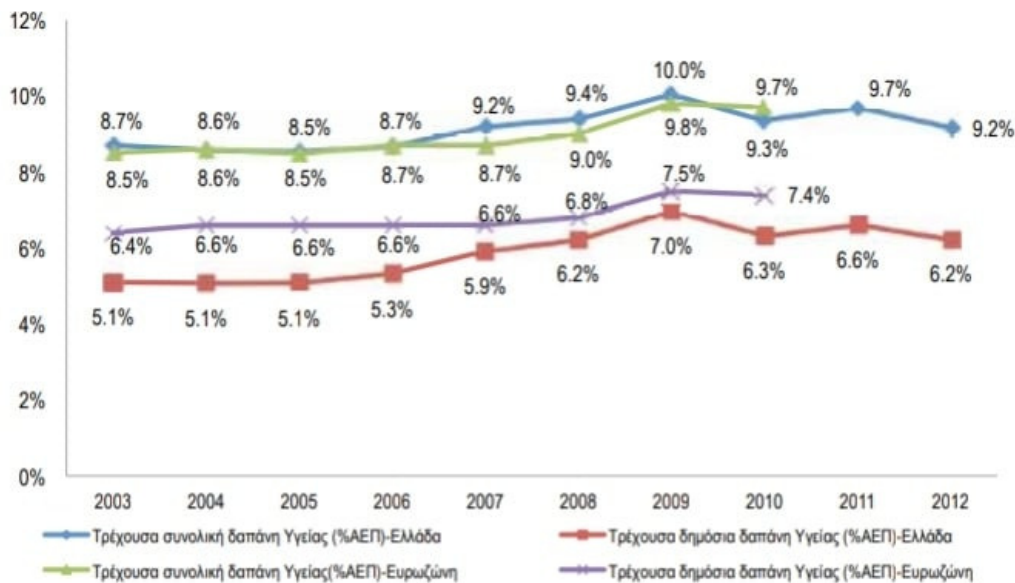
Αριθμός Επιχειρήσεων	Παραγωγοί και Εισαγωγείς φαρμάκων (2012)	106	
	Φαρμακαποθήκες (2012)	120	
	Συνεταιρισμοί φαρμακοποιών (2012)	27	
Πωλήσεις Φαρμάκων (Στοιχεία ΕΟΦ)	Σε φαρμακεία/φαρμακαποθήκες (τιμές λιανικής Σε νοσοκομεία (νοσοκομειακές τιμές) Σύνολο πωλήσεων (2013) % Μεταβολή 2012/2013	€3.954 εκ. €1.338 εκ. €5.292 εκ. -11,3%	
	Εγχώρια Παραγωγή	Σε τιμές παραγωγού (ex-factory) (2012)	€ 858 εκ
	Εξαγωγές	Αξία (2012) % μεταβολή 2011/2012	€ 965 εκ +5%
	Εισαγωγές	Αξία (2012) %μεταβολή 2011/2012	€2.939 εκ. -10%
Παράλληλες εξαγωγές	Ποσοστό ως προς το σύνολο της αξίας πωλήσεων φαρμάκων (2012)	7%	
Απασχόληση	Αριθμός εργαζομένων (2013) % μεταβολή 2009/2013	13.600 (-3,6%)	
Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη	Δαπάνη 2009	€5.108 εκ.	
	Δαπάνη 2013	€2.371 εκ.	
	Clawback 2013	€152,5 εκ.	
	Rebate 2013	€222,0 εκ.	
	Μεταβολή Δημόσιας Φαρμακευτικής Δαπάνης 2009/2013	-54%	
	% ΑΕΠ (2013)	1,3%	
	Καθαρή κατά κεφαλήν Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη (2013)	€214	
	Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη / Πωλήσεις Φαρμάκων (2012)	49,6%	
Δημόσια Δαπάνη Υγείας	% ΑΕΠ (2012)	6,2%	
	% Σύνολο Δημοσίων Δαπανών (Τακτικός Προϋπολογισμός & ΠΔΕ) (2012)	17,8%	
Δομή τιμών	Ποσοστό τιμής παραγωγού / εισαγωγέα στην τιμή λιανικής πώλησης (2012)	67,6%	
Μεταβολή τιμών	Δείκτης τιμών φαρμάκων 2009/2013	-26,5%	

Γενόσημα	Ποσοστό ως προς το σύνολο της αξίας πωλήσεων φαρμάκων (IMS 2013)	15,0%
	Ποσοστό ως προς το σύνολο του όγκου πωλήσεων φαρμάκων (IMS 2013)	27,4%
Γενόσημα και offpatent	Ποσοστό ως προς το σύνολο του όγκου πωλήσεων φαρμάκων (IMS 2013)	61,8%
ΜΗΣΥΦΑ	Ποσοστό ως προς το σύνολο της αξίας Φαρμάκων	11,9%
Επενδύσεις R&D	Εθνική Επιτροπή Δεοντολογίας (2012)	€ 84 εκ.

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Αγοράς Φαρμάκου, IOBE 2012

Οι δαπάνες υγείας στην Ελλάδα φαίνεται ότι ακολούθησαν την πτωτική πορεία του ΑΕΠ μετά το 2009. Μεταξύ των ετών 2005 και 2009, το ΑΕΠ σημείωσε αύξηση κατά 20% (+38,1 δισεκ. ευρώ), ενώ η συνολική δαπάνη υγείας αυξήθηκε το ίδιο διάστημα κατά 41% (6,8 δισεκ. ευρώ). Αντίστροφη εικόνα παρατηρείται μετά την κρίση, όπου το ΑΕΠ μεταξύ 2009-2012 περιορίστηκε κατά -16,3%, έναντι κάμψης κατά -23,6% στην τρέχουσα συνολική δαπάνη Υγείας και -25,3% στην τρέχουσα δημόσια δαπάνη υγείας.

Διάγραμμα 2: ΑΕΠ, Τρέχουσα Συνολική Δαπάνη Υγείας (ΣΔΥ) και Τρέχουσα Δημόσια Δαπάνη Υγείας (ΔΔΥ) (σε δισεκ. Ευρώ)

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, IOBE 2013

Η δημόσια φαρμακευτική δαπάνη ακολούθησε ανοδική τάση μέχρι το 2009, όπως και η δαπάνη υγείας, ακολουθώντας την ανοδική πορεία του ΑΕΠ. Η Καθαρή Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη είναι το τελικό ποσό που πληρώνουν τα ασφαλιστικά ταμεία, μετά την αφαίρεση όλων των rebates και του clawback. Από το 2009 η καθαρή φαρμακευτική δαπάνη ακολουθεί μια πτωτική πορεία, με αποτέλεσμα το 2013 να είναι μειωμένη κατά 53,6% σε σχέση με το 2009, καθώς ο στόχος είχε τεθεί στα 2,37 δισεκ. ευρώ, έναντι 2,8 δισεκ. ευρώ το 2012. Η συνολική μείωση της (καθαρής) δημόσιας φαρμακευτικής δαπάνης την περίοδο 2009-2011 ήταν αποτέλεσμα των θεσμικών παρεμβάσεων στην αγορά φαρμάκου (αλλαγή συστήματος τιμολόγησης, αύξηση των επιστροφών – rebates/clawback– στους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, μείωση των ρυθμιζόμενων περιθωρίων κέρδους στη χονδρική και λιανική διάθεση των φαρμάκων, μείωση συντελεστή ΦΠΑ στα φάρμακα κ.λπ.)

Διάγραμμα 3: Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη, 2009-2014 (σε εκ. €)

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, ΙΟΒΕ 2014

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται οι απασχολούμενοι στον ευρύτερο χώρο της υγείας που φτάνουν περίπου τα 140.000 άτομα. Οι Ιατροί καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο, ανάμεσα στις επιμέρους κατηγορίες, με 69 χιλ. το 2012, οι Φαρμακοποιοί ήταν περίπου 12 χιλ. το 2011, ενώ οι Νοσηλευτές την περίοδο 2007-2009 ήταν κατά μέσο όρο 37 χιλ. και τέλος οι Φυσικοθεραπευτές ήταν το 2012 6 χιλ

Πίνακας 18 : Απασχολούμενοι στον τομέα Υγείας

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ιατροί	62.207	67.540	69.030	69.265	69.435	69.215
Ειδικευμένοι Ιατροί	38.463*	39.189*	41.628	41.628	42.622	43.499
Οδοντίατροι	14.429	14.489	14.774	14.661	14.518	14.208
Φαρμακοποιοί	9.802	10.595	10.788	11.160	11.987	12.015

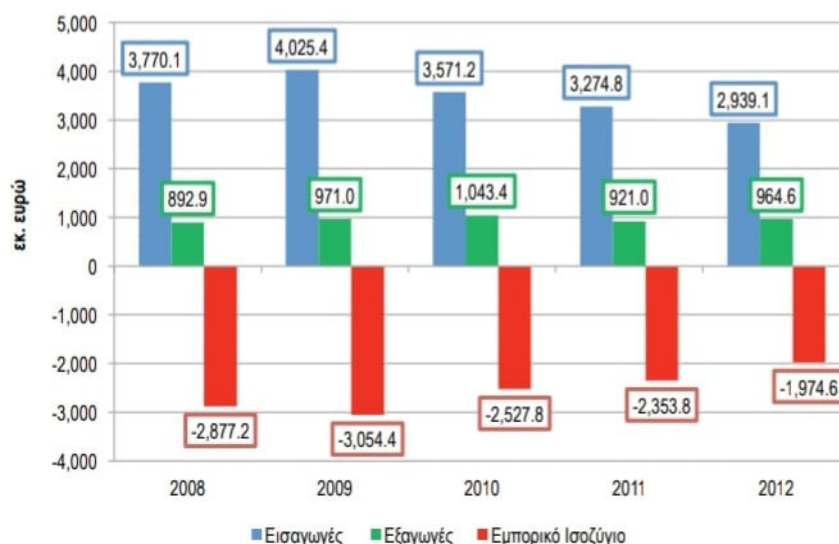
Νοσηλευτές	37.718	38.291	37.306	36,456	37.514	37.962
Φυσικοθεραπευτές	3.785	3.881	4.521	5.118	5.582	6.096

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, IOBE 2013

2.3.2 Εξωτερικό Εμπόριο

Ο ρόλος του φαρμακευτικού κλάδου στη διαμόρφωση του συνολικού εξωτερικού εμπορίου της χώρας είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές φαρμάκων το 2011 ανήλθαν σε €3,0 δισ. και €859 εκατ., αντίστοιχα (Διάγραμμα 4). Σε σχέση με το 2010, οι εισαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων παρουσίασαν μείωση κατά 12,9%, ενώ και οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 15%. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου φαρμάκων ξεπερνά τα € 2 δισ., αλλά εμφανίζει τα τελευταία χρόνια τάση μείωσης.

Διαγραμμα 4: Εξέλιξη Εμπορικού Ισοζυγίου Φαρμάκων (εκ. ευρώ)

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, IOBE 2013

Πίνακας 19: Δαπάνη Υγείας και Φαρμάκου στην Ελλάδα (σε εκατ. €)

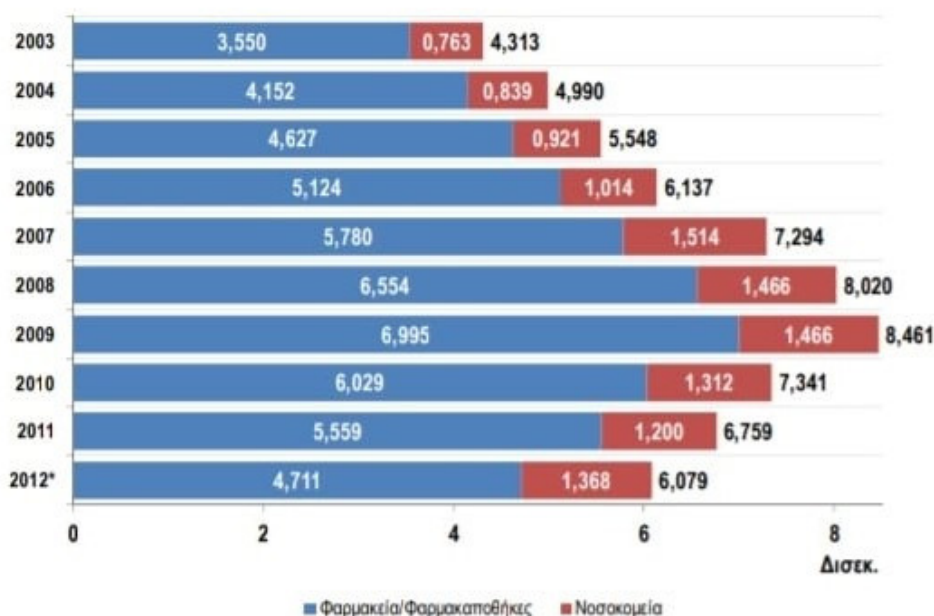
	2007	2008	2009	2010	2011
ΑΕΠ	223.160	233.198	231.081	222.152	208.532
ΑΕΠ κατά κεφαλήν	19.970	20.786	20.498	19.631	18.352
Συνολική Δαπάνη Υγείας	21.870	23.553	24.495	22.659	20.436
Συνολική Δαπάνη Υγείας κατά κεφαλήν (€)	1.957	2.099	2.173	2.002	1.798
Δαπάνη Υγείας ως % του ΑΕΠ	9,8%	10,1%	10,6%	10,2%	9,8%
Δημόσια Δαπάνη Υγείας	13.198	14.119	15.103	13.459	12.262
Δημόσια Δαπάνη Υγείας κατά κεφαλήν (€)	1.181	1.258	1.340	1.189	1.079
Δημόσια ως % Συνολικής Δαπάνης Υγείας	60,3%	59,9%	61,7%	59,4%	60,0%
Δημόσια Δαπάνη Υγείας ως % του ΑΕΠ	5,9%	6,1%	6,5%	6,1%	5,9%
Συνολική Φαρμακευτική Δαπάνη	5.414	5.834	6.346	5.403	5.073
Συνολική Φαρμακευτική Δαπάνη κατά κεφαλήν (σε €)	485	520	563	477	447
Φαρμακευτική Δαπάνη ως % της Δαπάνης Υγείας	24,8%	24,8%	25,8%	23,3%	24,1%
Φαρμακευτική Δαπάνη ως % του ΑΕΠ	2,4%	2,5%	2,7%	2,4%	2,4%
Ιδιωτική Φαρμακευτική Δαπάνη	1.374	1.304	1.256	1.123	1.094
Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη	4.040	4.530	5.090	4280	3.979
Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη ως % του ΑΕΠ	1,9%	1,9%	2,2%	1,9%	1,8%

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, IOBE 2013

2.3.3 Πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων

Οι συνολικές πωλήσεις φαρμάκων καταγράφονται σε μηνιαία βάση από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ) και περιλαμβάνουν τις πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων από τις φαρμακευτικές επιχειρήσεις προς τα Νοσοκομεία (σε νοσοκομειακές τιμές) και τις Φαρμακαποθήκες/Φαρμακεία (σε λιανικές). Οι πωλήσεις καταγράφονται και σε όρους αριθμού συσκευασιών, ενώ η αξία τους δεν περιλαμβάνει τις εκπτώσεις όγκου (rebates) ή άλλης μορφής που είναι υποχρεωμένες να πραγματοποιούν οι φαρμακευτικές εταιρείες. Το 2012 η συνολική αξία πωλήσεων φαρμάκων μειώθηκε κατά 10% περίπου σε σχέση με το προηγούμενο έτος και εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε σε €6 δισ., εκ των οποίων το 77,5% αφορά σε πωλήσεις προς τις φαρμακαποθήκες και τα φαρμακεία (περιλαμβάνονται οι παράλληλες εξαγωγές), ενώ το υπόλοιπο 22,5% σε πωλήσεις προς τα νοσοκομεία. Έτσι, η σωρευτική μείωση της αξίας πωλήσεων φαρμάκων από το 2009 έχει φτάσει το 28,2%.

Διάγραμμα 5: Πωλήσεις φαρμάκων στην Ελλάδα, 2003-2012, σε δισ. €

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, IOBE 2013

2.3.4 Διαρθρωτικά στοιχεία εγχώριας φαρμακοβιομηχανίας

Αν και ο αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή φαρμακευτικών σκευασμάτων στην Ελλάδα είναι περιορισμένος, η συμμετοχή της εγχώριας φαρμακοβιομηχανίας στην εγχώρια μεταποιητική δραστηριότητα και στην απασχόληση είναι υπολογίσιμη

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία που αναφέρονται στο έτος 2009, οι 51 επιχειρήσεις που δραστηριοποιήθηκαν στην παραγωγή φαρμάκων απασχόλησαν 8.082 άτομα (2% επί του συνόλου της μεταποίησης), ενώ η συνολική ακαθάριστη αξία παραγωγής τους διαμορφώθηκε σε €1.334,9 εκατ. (2,7% επί του συνόλου της μεταποίησης). Το μέσο μέγεθος της φαρμακοβιομηχανίας είναι σημαντικά υψηλότερο από το μέσο μέγεθος της μεταποιητικής επιχείρησης, τόσο σε όρους αξίας παραγωγής, όσο και σε όρους απασχόλησης. Επιπλέον, οι αμοιβές εργασίας στη φαρμακοβιομηχανία είναι υψηλότερες σε σχέση με το σύνολο της μεταποίησης, αντανακλώντας την υψηλή παραγωγικότητα της εργασίας (φαινομενικής και προσαρμοσμένης με το επίπεδο των μισθών). Οι υψηλοί δείκτες παραγωγικότητας συνδέονται με την προστιθέμενη αξία του κλάδου, η οποία καλύπτει αρκετά μεγαλύτερο μέρος της αξίας παραγωγής συγκριτικά με το σύνολο της μεταποίησης, γεγονός που τελικά αποδίδει πολύ καλύτερα περιθώρια μικτού και λειτουργικού κέρδους για τον κλάδο. Η εγχώρια φαρμακοβιομηχανία σημειώνει την υψηλότερη επίδοση μεταξύ των κλάδων της μεταποίησης στην ένταση της επενδυτικής δραστηριότητας (μεγάλο μέρος όμως προκύπτει από επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία – ασώματες ακινητοποιήσεις).

Πίνακας 20: Διαρθρωτικοί δείκτες εγχώριας φαρμακοβιομηχανίας, 2009

Δείκτης (σε εκατ. € εκτός όπου αναφέρεται άλλη μονάδα)	Μεταποίηση	Παραγωγή Φαρμακευτικών προϊόντων
Αριθμός επιχειρήσεων	83.565	51
Κύκλος εργασιών	54.883,8	1.441,0
Αξία παραγωγής	50.150,2	1.334,9
Μικτό περιθώριο	1.630,8	117,6
Προστιθέμενη αξία	16.901,2	640,6

Ακαθάριστο λειτουργικό περιθώριο	8.154,3	392,2
Συνολικές αγορές αγαθών και υπηρεσιών	42.390,0	921,7
Αγορές εμπορευμάτων	6.991,4	157,8
Κόστος προσωπικού (εργασίας)	8.905,5	248,4
Μισθοί και ημερομίσθια	6.922,8	193,4
Κόστος κοινωνικής ασφάλισης	1.982,8	55,0
Ακαθάριστες επενδύσεις	3.131,2	575,3
Αριθμός απασχολούμενων (άτομα)	400.934	8.082
Αγορές ενεργειακών προϊόντων	1.893,7	10,4
Κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο (χιλ. €)	136,9	178,3
Φαινομενική παραγωγικότητα εργασίας (ΑΠΑ ανά απασχολούμενο)	42,2	79,3
Παραγωγικότητα εργασίας προσαρμοσμένη με το ημερομίσθιο	150,6	253,9
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο	53,1	80,5
Μερίδιο κόστους εργασίας στην αξία παραγωγής	17,8	18,6
Μέσο κόστος εργασίας (χιλ. €)	28,0	31,2
Αριθμός απασχολούμενων ανά επιχείρηση	4,8	158,5
Ακαθάριστο λειτουργικό περιθώριο (%)	14,9	27,2
Προστιθέμενη αξία ως % της αξίας παραγωγής (%)	33,7	48,0
Μερίδιο κόστους εργασίας στις συνολικές αγορές αγαθών και υπηρεσιών (%)	21,0	26,9
Μερίδιο ακαθάριστου λειτουργικού περιθωρίου στην προστιθέμενη αξία (%)	48,2	61,2
Μερίδιο προστιθέμενης αξίας στο σύνολο της μεταποίησης (%)	100,0	3,8
Μερίδιο αξίας παραγωγής στο σύνολο της μεταποίησης (%)	100,0	2,7
Μερίδιο κύκλου εργασιών στο σύνολο της μεταποίησης (%)	100,0	2,6
Μερίδιο απασχόλησης στο σύνολο της μεταποίησης (%)	100,0	2,0

Επενδύσεις ανά απασχολούμενο (χιλ.€)	7,8	71,2
Ένταση επενδυτικής δραστηριότητας (επενδύσεις / προστιθέμενη αξία) (%)	18,5	89,8

Πηγή: Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα, IOBE 2013

2.4 Κλάδος Μεταφορών

Μεταφορές - Δείκτες Κύκλου Εργασιών

Ο Μέσος ετήσιος Δείκτης Κύκλου Εργασιών στις χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών του έτους 2009, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Δείκτη του έτους 2008, παρουσίασε μεγάλη μείωση 31,5%, έναντι μείωσης 3,6% που σημειώθηκε κατά τη σύγκριση της αντίστοιχης περιόδου του έτους 2008. Το έτος 2011 ο μέσος ετήσιος δείκτης κύκλου εργασιών, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του 2010 παρουσίασε μείωση 1,7%, έναντι μείωσης 32,3% που σημειώθηκε το 2010, ενώ ο ετήσιος δείκτης για το 2012 παρουσίασε μείωση 3,3%.

Πίνακας 21: Δείκτης κύκλου εργασιών στις Χερσαίες Μεταφορές και Μεταφορές Μέσω Αγωγών

Έτος - Τρίμηνο	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή(%)	Τριμηνιαία μεταβολή (%)
2008 A	135,4	9,6	7,1
B	184,7	11,1	36,4
Γ	164,6	-2,9	-10,9
Δ	131,0	3,6	-20,4
Μέσος ετήσιος	153,9	5,1	
2009 A	102,5	-24,3	-21,8

B	100,6	-45,5	-1,9
Γ	90,3	-45,1	-10,2
Δ	128,3	-2,1	42,1
Μέσος ετήσιος	105,4	-31,5	
2010 A	90,2	-12,0	-29,7
B	85,7	-14,8	-5,0
Γ	82,4	-8,7	-3,9
Δ	86,9	-32,3	5,5
Μέσος ετήσιος	86,3	-18,1	
2011 A	74,5	-17,4	-14,3
B	87,0	1,5	16,8
Γ	94,1	14,2	8,2
Δ	83,9	-3,5	-10,8
Μέσος ετήσιος	84,9	-1,7	
2012 A	75,4	1,2	-10,1
B	90,0	3,4	19,4
Γ	83,0	-11,8	-7,8
Δ	80,0	-4,6	-3,6
Μέσος ετήσιος	82,1	-3,3	

Πηγή: Μεταφορές-Δείκτες Κύκλου Εργασιών, ΕΛΣΤΑΤ 2013

Οι δείκτες κύκλου εργασιών στις υπηρεσίες είναι δείκτες του οικονομικού κύκλου της επιχείρησης και παρουσιάζουν την εξέλιξη της αγοράς υπηρεσιών. Στόχος των δεικτών αυτών είναι η μέτρηση της δραστηριότητας των ερευνώμενων κλάδων υπηρεσιών στην αγορά, σε όρους αξίας. Ο κύκλος εργασιών περιλαμβάνει τα συνολικά ποσά που τιμολογήθηκαν από την επιχείρηση κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, και τα οποία αντιστοιχούν σε πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών που παρασχέθηκαν σε τρίτους. Συνυπολογίζονται πρόσθετα τυχόν

επιδοτήσεις προϊόντων/υπηρεσιών. Δεν περιλαμβάνει το ΦΠΑ και άλλους συναφείς εκπτώσιμους φόρους που συνδέονται άμεσα με τον κύκλο εργασιών, καθώς και όλα τα τέλη και τους φόρους επί των αγαθών ή των υπηρεσιών που τιμολογήθηκαν από την επιχείρηση. Επίσης, δεν περιλαμβάνει τα λοιπά έσοδα εκμετάλλευσης, τα χρηματοοικονομικά έσοδα και τα έκτακτα έσοδα της επιχείρησης

2.4.1 Οδικές εμπορευματικές Μεταφορές

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, παρατηρείται αύξηση του βάρους των φορτίων /εμπορευμάτων που διακινήθηκαν με φορτηγά οχήματα ταξινομημένα στην Ελλάδα, το έτος 2013 σε σχέση με το 2012. Συγκεκριμένα, το βάρος των φορτίων που διακινήθηκαν το έτος 2013 με φορτηγά εθνικών μεταφορών¹ ιδιωτικής χρήσεως ανήλθε σε 398.360,60 χιλιάδες τόνους και τα τονοχιλιόμετρα σε 7.215.274,01 χιλ. σημειώνοντας αύξηση σε σχέση με το 2012 κατά 39,03% και 16,94% αντίστοιχα. Το βάρος των φορτίων που διακινήθηκαν με φορτηγά εθνικών μεταφορών δημοσίας χρήσεως ανήλθε σε 79.200,58 χιλ. τόνους και τα τονοχιλιόμετρα σε 7.322.254,23 χιλ. σημειώνοντας μείωση 26,17% και 25,86% αντίστοιχα, σε σχέση με το 2012. Το βάρος των φορτίων που διακινήθηκαν με φορτηγά διεθνών μεταφορών² δημοσίας χρήσεως ανήλθε σε 3.242,00 χιλ. τόνους καταγράφοντας μείωση 48,74% ενώ τα τονοχιλιόμετρα ανήλθαν σε 4.433.517,32 χιλ. παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,45% σε σχέση με το 2012 (Πίνακας 22, Γράφημα 6). Σε ό,τι αφορά στον τύπο φορτίου (είδος συσκευασίας μεταφοράς εμπορευμάτων) παρατηρείται αύξηση 31,80% το έτος 2013 έναντι του έτους 2012 στην κατηγορία «Στερεά χύμα» και 22,07% στην κατηγορία «Λοιπές κατηγορίες συσκευασίας». Μείωση παρουσιάζεται στην κατηγορία «Υγρά χύμα» κατά 56,51% και στην κατηγορία «Κινητές, αυτοκινούμενες μονάδες» κατά 60,22% (Πίνακας 23, Γράφημα 7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: Αριθμός φορτηγών οδικών εμπορευματικών μεταφορών, εθνικών και διεθνών, ταξινομημένων στην Ελλάδα, κατά είδος ιδιοκτησίας, και μεταφορικό έργο(1) σε τόνους και τονοχιλιόμετρα, έτους 2013

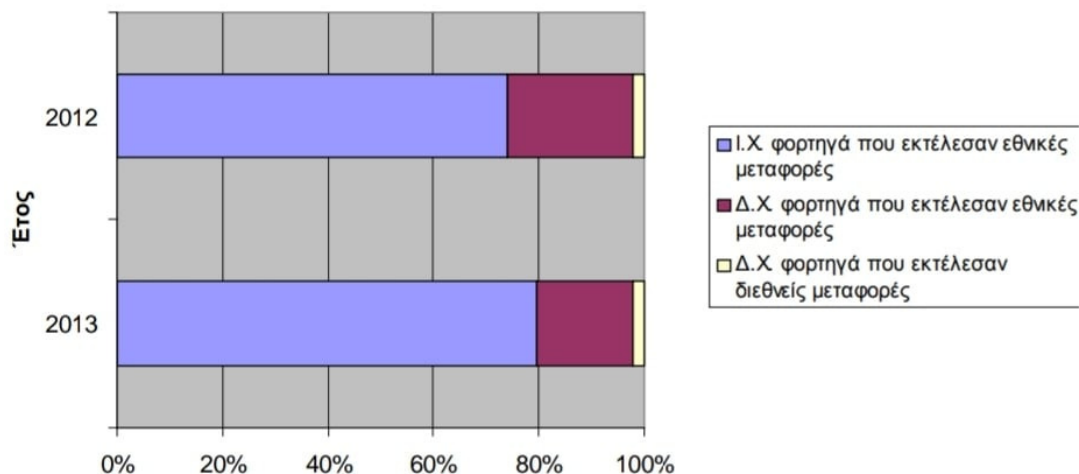
Είδη φορτηγών οδικών εμπορευματι	Αριθμός φορτηγών	Βάρος μεταφερθέντων εμπορευμάτων (χιλ. τόνοι)	Τονοχιλιόμετρα (χιλ. τχμ)
----------------------------------	------------------	---	---------------------------

κόν μεταφορών									
	2013	2012	Μεταβολή %	2013	2012	Μεταβολή %	2013	2012	Μεταβολή %
Ι.Χ. φορτηγά που εκτέλεσαν εθνικές μεταφορές	70.348	60.584	16,12	398.360,60	286.526,50	39,03	7.215.274,01	6.170.113,77	16,94
Δ.Χ. φορτηγά που εκτέλεσαν εθνικές μεταφορές	16.162	19.496	-17,10	79.200,58	107.272,45	-26,17	7.322.254,23	9.876.209,98	-25,86
Δ.Χ. φορτηγά που εκτέλεσαν διεθνείς μεταφορές	1.785	1.861	-4,08	3.242,00	6.324,89	-48,74	4.433.517,32	4.370.038,71	1,45
Σύνολο φορτηγών	88.295	81.941	7,75	480.803,18	400.123,83	20,16	18.971.045,56	20.416.362,46	-7,08

Πηγή: Οδικές Εμπορευματικές Μεταφορές - Ετήσια, ΕΛΣΤΑΤ 2013

(1) : Μεταφορικό έργο σε τονοχιλιόμετρα=βάρος μεταφερθέντων εμπορευμάτων Χ διανυθείσα απόσταση
 ΙΧ : Όχημα ιδιωτικής χρήσεως ΔΧ : Όχημα δημοσίας χρήσεως
 Παρατήρηση: Τυχόν διαφορές μεταξύ των στοιχείων των πινάκων οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις

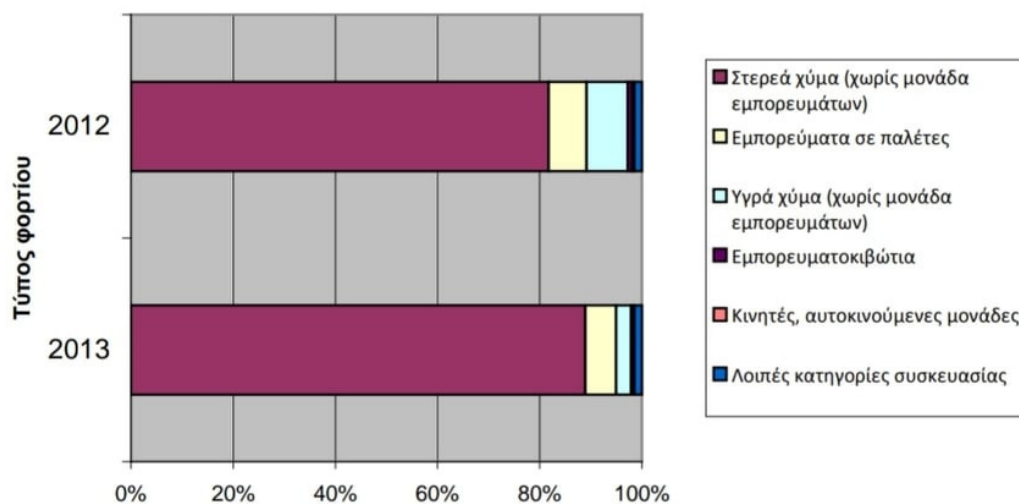
Διάγραμμα 6: Βάρος μεταφερθέντων εμπορευμάτων κατά είδος φορτηγού

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: Μεταφορές προϊόντων/εμπορευμάτων με φορτηγά οδικών εμπορευματικών μεταφορών, βάρος σε τόνους και τονοχιλιόμετρα, κατά τύπο φορτίου (συσκευασία μεταφοράς), έτος 2013

Τύπος φορτίου	Βάρος μεταφερθέντων εμπορευμάτων (χιλ. τόνοι)			Τονοχιλιόμετρα (χιλ. τχμ)		
	2013	2012	Μεταβολή %	2013	2012	Μεταβολή %
1 - Μεταφορές με τόπο φόρτωσης στην Ελλάδα	479.239,11	395.518,39	21,17	16.822.404,92	18.321.682,96	-8,18
Στερεά χύμα (χωρίς μονάδα εμπορευμάτων)	426.284,57	323.428,96	31,80	9.359.635,16	8.863.389,77	5,60
Εμπορεύματα σε παλέτες	28.776,39	29.152,79	-1,29	5.449.554,05	5.945.879,81	-8,35
Υγρά χύμα (χωρίς μονάδα εμπορευμάτων)	13.864,99	31.881,69	-56,51	673.846,64	2.556.024,84	-73,64
Εμπορευματοκιβώτια	2.565,22	3.400,86	-24,57	149.638,69	343.130,66	-56,39
Κινητές, αυτοκινούμενες μονάδες	771,26	1.938,83	-60,22	108.635,11	207.319,86	-47,60
Λοιπές κατηγορίες συσκευασίας	6.976,68	5.715,27	22,07	781.094,98	405.938,03	92,42
2 - Μεταφορές με τόπο φόρτωσης εκτός Ελλάδος (όλοι οι τύποι φορτίου)	1.564,06	4.605,53	-66,04	2.148.640,64	2.094.676,70	2,58
ΣΥΝΟΛΟ	480.803,17	400.123,92	20,16	18.971.045,56	20.416.359,66	-7,08

Διάγραμμα 7: Μεταφορές προϊόντων/εμπορευμάτων με φορητά οδικών εμπορευματικών μεταφορών κατά τύπο φορτίου

Πηγή: Οδικές Εμπορευματικές Μεταφορές - Ετήσια, ΕΛΣΤΑΤ 2013

2.4.2 Επιβατικές Μεταφορές (ΚΤΕΛ, ΤΡΑΜ Α.Ε., ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, ΗΣΑΠ-ΗΛΠΑΠ, Ο.Α.Σ.Α)

Πίνακας 24: Επιβατικές Μεταφορές

	2011	2012	2013

	Ιούλιος- Δεκέμβριος	Ιανουάριος- Δεκέμβριος	Ιανουάριος- Δεκέμβριος
Α.ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	2.731	2.561	2.497
Οδηγοί	593	594	586
Προσωπικό Λειτουργίας	664	611	641
Υπάλληλοι γραφείων	534	475	445
Συντηρητές, Τεχνικοί	748	715	687
Λοιπό Προσωπικό (καθαρίστριες, φύλακες κλπ)	192	166	138
Β. ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ			
Μήκος δικτύου υπό εκμετάλλευση(σε χιλιόμετρα)	101,27	101,27	108,07
Σύνολο οχημάτων, εργασθέντων και μη	555	555	555
Οχήματα που εργάστηκαν	400	390	384
Χιλιόμετρα που διανύθηκαν (σε χιλ)	20.231	44.929	47.420
Επιβάτες που μεταφέρθηκαν:(σε χιλ)	119.069	229.730	240.135
Γ.ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ(σε χιλ.ΕΥΡΩ)	78.669	172.735	149.450
Από εισιτήρια και κάρτες	56.847	120.614	121.331
Επιδότησεις ή επιχορηγήσεις από δημόσιες υπηρεσίες ή την Ευρωπαϊκή Ένωση	15.998	41.390	14.781
Άλλες εισπράξεις (π.χ. διαφημίσεις ,πρόστιμα ,διάφορα, αποζημιώσεις ασφαλειών κλπ)	5.854	10.731	13.338

Δ.ΔΑΠΑΝΕΣ(σε χιλ.ΕΥΡΩ)	91.590	158.475	129.300
Ακαθάριστοι μισθοί και ημερομίσθια	42.313	74.155	54.387
Υποχρεωτικές εργοδοτικές εισφορές σε οργανισμούς και ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης	13.377	23.562	17.012
Επισκευές, Συντήρηση	3.165	4.007	7.299
Λοιπές δαπάνες λειτουργίας (έξοδα γραφείων κλπ.)	32.735	56.751	50.602

Πηγή: Επιβατικές μεταφορές, ΕΛΣΤΑΤ 2013

2.4.3 Αεροπορικές Μεταφορές

Πίνακας 25: Αεροπορικές Μεταφορές

Έτος	Πτήσεις Αεροσκαφών	Επιβάτες(χιλιάδες)		Εμπορεύματα και Ταχυδρομείο(τόνοι)	
		Επιβιβασθέντες	Αποβιβασθέντες	Φορτωθέντα	Εκφορτωθέντα
2008	440.914	20.491	20.346	62.751	54.452
2009	457.706	19.899	19.746	58.211	71.189
2010	428.859	19.220	19.083	52.078	64.496
2011	410.226	19.508	19.323	47.062	55.032
2012	382.781	18.398	18.260	42.451	47.116
2013	375.362	19.284	19.173	42.605	45.337

Πηγή: Αεροπορικές Μεταφορές, ΕΛΣΤΑΤ 2013

Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στις αεροπορικές μεταφορές το έτος 2009 παρουσίασε μεγάλη μείωση 11,7%, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Δείκτη του 2008 που είχε παρουσιάσει αύξηση 6,5%. Το 2010 και έπειτα παρουσιάζεται σταθερή αύξηση της ετήσιας μεταβολής αλλά παρόλα αυτά μένει ακόμα αρνητική.

Πίνακας 26: Δείκτης κύκλου εργασιών στις Αεροπορικές Μεταφορές

Έτος	Δείκτης	Ετήσια μεταβολή(%)
2008(Μέσος ετήσιος)	121,0	6,5
2009(Μέσος ετήσιος)	106,8	-11,7
2010(Μέσος ετήσιος)	99,4	-7,0
2011(Μέσος ετήσιος)	98,5	-0,9
2012(Μέσος ετήσιος)	97,4	-1,1

Πηγή: Αεροπορικές Μεταφορές, ΕΛΣΤΑΤ 2012

2.5 Κλάδος Γεωργίας-Κτηνοτροφίας

Ο αγροτικός τομέας αποτελεί την πηγή για εξοικονόμηση πόρων ζωής για το ήμισυ σχεδόν του πληθυσμού της γης. Σε μερικές χώρες περισσότερο από το 70% των κατοίκων τους συντηρούνται από τον αγροτικό τομέα, ενώ στις βιομηχανικές χώρες η αναλογία είναι πολύ μικρότερη. Γενικά παρατηρείται ότι στις περιπτώσεις που ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού

συντηρείται από την αγροτική οικονομία, το μέσο εισόδημα είναι χαμηλό. Στην Ελλάδα ο αγροτικός τομέας αποτελούσε ανέκαθεν ένα δομικό χαρακτηριστικό της κοινωνίας της καθώς είναι ένας τομέας με μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης.

Η κτηνοτροφία είναι ο δεύτερος βασικός κλάδος της γεωργικής παραγωγής μετά τη γεωργία και είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον άνθρωπο. Η κτηνοτροφία συνδέεται άμεσα με τη γεωργία καθώς οι ζωοτροφές στο μεγαλύτερο ποσοστό τους προέρχονται από την καλλιέργεια και την εκμετάλλευση της γης. Ακόμα, η κτηνοτροφία αξιοποιεί όσα προϊόντα της γεωργίας δεν καταναλώνονται από τον άνθρωπο όπως είναι τα πίτουρα, τα άχυρα και πολλά άλλα, ενώ εκείνη με τη σειρά της προσφέρει στη γεωργία, την κοπριά για το έδαφος που αποτελεί σπουδαίο φυσικό λίπασμα, απαραίτητο για την αναζωογόνηση και τη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους. Πρόκειται λοιπόν για μια σχέση αλληλένδετη και άρρηκτα δεμένη, με βασικό χαρακτηριστικό της την αλληλεπίδραση.

2.5.1 Δείκτες τιμών εισροών και εκροών στην Γεωργία-Κτηνοτροφία

Ο Γενικός Δείκτης Τιμών Εκροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία (χωρίς επιδοτήσεις) του μηνός Δεκεμβρίου 2011, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Δεκεμβρίου 2010, σημείωσε μείωση 6,9%, έναντι αύξησης 26,2%, που σημειώθηκε κατά την ίδια σύγκριση των δεικτών του έτους 2010 προς το 2009.

Ο Γενικός Δείκτης Τιμών Εκροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία (χωρίς επιδοτήσεις) του μηνός Δεκεμβρίου 2014, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Δεκεμβρίου 2013, σημείωσε αύξηση 1,3%, έναντι μείωσης 2,3%, που σημειώθηκε κατά την ίδια σύγκριση των δεικτών του έτους 2013 προς το 2012.

Πίνακας 27: Ετήσιες συγκρίσεις των Δεικτών Τιμών Εκροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία

Κωδικός	Ομάδες, υποομάδες προϊόντων	Συντελεστής στάθμισης	Δεκέμβριος						Μεταβολή (%)			
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2010/2009	2011/2010	2013/2012	2014/2013
140000	ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΩΝ περιλαμβανομένων φρούτων και λαχανικών	100.000	113,6	143,4	133,5	106,5	104,1	105,5	26,2	-6,9	-2,3	1,3
141000	ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΟΩΝ εξαιρουμένων φρούτων και λαχανικών	67.214	110,8	148,2	135,5	109,5	104,3	105,5	33,8	-8,6	-4,7	2,6
100000	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, περιλαμβανομένων φρούτων και λαχανικών	71.504	114,0	154,6	140,2	108,5	105,6	107,0	36,2	-9,3	-2,7	1,5
101000	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ, εξαιρουμένων φρούτων και λαχανικών	38.718	110,0	166,9	146,1	115,1	107,1	111,1	51,8	-12,5	-7,0	3,7
010000	Δημητριακά και σπόροι	6.952	113,8	149,4	156,0	125,8	106,3	112,1	31,2	4,4	-15,5	5,5
020000	Βιομηχανικά Φυτά	13.977	118,2	218,8	174,6	86,7	93,0	80,2	85,1	-20,2	7,2	-13,8
030000	Κτηνοτροφικά Φυτά	3.293	125,4	123,6	119,2	101,6	106,8	109,8	-1,4	-3,6	5,1	2,8

040000	Λαχανικά και κηπευτικά	17.827	115,9	124,6	121,6	91,3	92,7	91,5	7,4	-2,4	1,6	-1,3
050000	Πατάτες και σπόροι	2.762	132,3	135,9	113,4	111,6	107,0	90,0	2,8	-16,6	-4,2	-15,8
060000	Φρούτα	14.959	128,7	128,0	130,5	104,5	111,7	109,2	-0,6	1,9	6,9	-2,2
070000	Κρασί	288	113,7	112,9	117,4	108,1	109,2	107,9	-0,6	4,0	1,1	-1,2
080000	Ελαιόλαδο	11.428	72,3	71,4	68,7	106,2	116,8	132,1	1,5	-3,9	10,0	13,0
090000	Λοιπά φυτικά προϊόντα	18	107,7	111,4	113,7	105,7	98,2	102,4	3,4	4,2	-7,0	4,2
130000	ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (11000+12000)	28.496	112,3	112,0	114,9	102,1	107,7	101,6	-0,2	-1,2	-1,4	0,9
110000	Κρέατα	13.786	112,2	110,9	112,3	99,9	100,7	99,6	-1,2	1,3	-2,0	1,7
120000	Ζωικά Προϊόντα	14.710	112,7	117,8	128,3	113,8	115,4	112,4	4,5	8,9	1,4	-2,6

Πηγή: Δείκτες Τιμών Εισροών-Εκροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία, ΕΛΣΤΑΤ 2014

Ο Γενικός Δείκτης Τιμών Εισροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία του μηνός Δεκεμβρίου 2011, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Δεκεμβρίου 2010, σημείωσε αύξηση 5,5%, έναντι αύξησης 8,8%, που σημειώθηκε κατά την ίδια σύγκριση των δεικτών του έτους 2010 προς το 2009.

Ο Γενικός Δείκτης Τιμών Εισροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία του μηνός Δεκεμβρίου 2014, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του Δεκεμβρίου 2013, σημείωσε μείωση 2,9%, έναντι μείωσης 1,8%, που σημειώθηκε κατά την ίδια σύγκριση των δεικτών του έτους 2013 προς το 2012.

Πίνακας 28: Ετήσιες συγκρίσεις των Δεικτών Τιμών Εισροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία

Κωδικός	Ομάδες, υποομάδες προϊόντων	Συντελεστής στάθμισης	Δεκέμβριος						Μεταβολή (%)			
			2009	2010	2011	2012	2013	2014	2010/2009	2011/2010	2013/2012	2014/2013
220000	ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	100.000	114,9	125,0	131,8	111,0	109,0	105,8	8,8	5,5	-1,8	-2,9
200000	ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΜΕΣΑ	64.792	117,7	132,8	143,1	114,5	111,9	107,7	12,9	7,8	-2,3	-3,8
201000	Σπόροι	5.393	120,8	122,0	120,7	102,0	102,1	102,8	1,0	-1,1	0,1	0,7
202000	Ενέργεια και λιπαντικά	16.335	116,5	156,1	175,8	116,5	118,3	105,0	34,0	12,6	1,5	-11,2
203000	Λιπάσματα	4.626	145,9	135,8	149,9	119,3	121,3	116,7	-6,9	10,4	1,7	-3,8
204000	Γεωργικά φάρμακα	4.128	114,1	113,1	115,3	102,4	101,8	101,8	-0,9	1,9	-0,6	0,0
205000	Κτηνιατρικά φάρμακα	1.505	113,0	118,5	122,2	104,8	104,1	104,8	4,9	3,1	-0,6	0,7
206000	Ζωοτροφές	25.461	116,9	132,5	143,1	118,6	109,9	109,6	13,3	8,0	-7,4	-0,2
207000	Συντήρηση και επισκευή μηχανολογικού εξοπλισμού και εγκαταστάσεων	1.739	127,5	131,3	135,8	105,8	107,8	106,5	3,0	3,5	1,9	-1,2
208000	Συντήρηση και επισκευή κτιριακών εγκαταστάσεων	223	114,9	118,5	120,3	102,1	102,0	100,1	1,4	1,5	-0,1	-1,9
209000	Λοιπά αγαθά και υπηρεσίες	5.382	96,2	92,2	91,4	104,7	104,2	109,1	-6,1	-0,8	-0,5	4,6
210000	ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	35.208	109,8	110,6	111,1	101,5	101,3	100,8	0,7	0,4	-0,2	-0,5
211000	Γεωργικά μηχανήματα και εξοπλισμός	29.219	108,9	109,4	110,1	101,9	102,0	102,2	0,4	0,5	0,2	0,2
211110	Περιστρεφόμενα μονοαξονικά μηχανήματα	1.635	112,1	113,1	114,8	100,4	98,8	98,4	0,8	1,5	-1,6	-0,4

211120	Μηχανήματα καλλιέργειας	976	123,4	126,0	128,8	103,8	104,5	106,2	2,2	2,2	0,6	1,7
211130	Μηχανήματα συγκομιδής	1.425	115,4	116,0	116,7	100,8	102,6	102,5	0,5	0,6	1,8	-0,1
211140	Μηχανήματα και εγκαταστάσεις	5.579	116,7	118,2	121,8	102,3	102,7	102,6	1,3	3,0	0,5	-0,1
211210	Γεωργικοί ελκυστήρες	1.895	110,7	111,6	113,4	101,8	102,3	103,1	0,8	1,6	0,5	0,8
211290	Λοιπά οχήματα	17.709	104,6	104,6	103,9	101,5	101,6	101,7	0,0	-0,7	0,0	0,1
212000	Γεωργικά κτίρια	5.989	114,3	116,5	116,4	100,4	98,5	95,3	1,9	0,0	-1,9	-3,3

Πηγή: Δείκτες Τιμών Εισροών-Εκροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία, ΕΛΣΤΑΤ 2014

2.5.2 Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας

Οι Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας αναφέρονται στο Εισόδημα των δραστηριοτήτων του γεωργικού κλάδου (γεωργία-κτηνοτροφία), αποτελούν δορυφορικό λογαριασμό του συστήματος των Εθνικών Λογαριασμών και παρέχουν συμπληρωματικά στοιχεία για τον γεωργικό κλάδο.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται για τα έτη 2010-

2013, οι συναλλαγές βάσει των οποίων υπολογίζεται το εισόδημα στο γεωργικό κλάδο και οι συνιστώσες του.

Πινάκας 29: Λογαριασμοί Γεωργίας

Τρέχουσες Τιμές, Εκατ. €	2010	2011	2012	2013
Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής Γεωργικού κλάδου σε Βασικές Τιμές	1057 8	1071 1	1073 5	1045 7

Ενδιάμεση Ανάλωση	4973	5352	5326	5242
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία σε Βασικές Τιμές	5606	5359	5408	5215
Ανάλωση Παγίου Κεφαλαίου	1635	1617	1483	1390
Καθαρή Προστιθέμενη Αξία σε Βασικές Τιμές	3971	3742	3925	3825
Λοιπές Επιδοτήσεις Παραγωγής	2922	2791	2651	2744
Φόροι Παραγωγής	146	299	319	442
Εισόδημα Συντελεστών στη Γεωργία	6748	6234	6258	6128
Εισόδημα Εξαρτημένης Εργασίας	686	584	485	416
Καθαρό Λειτουργικό Πλεόνασμα	6062	5651	5772	5712
Καταβληθέντες Τόκοι	525	616	715	726
Πληρωτέα Γαιοπρόσοδος	481	461	451	430
Καθαρό Επιχειρηματικό Εισόδημα	5056	4574	4607	4556

Πηγή: Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας, ΕΛΣΤΑΤ 2013

Πίνακας 30: Ετήσιες Μεταβολές στη Γεωργία

Ετήσια ονομαστική μεταβολή (%)			
	2011/10	2012/11	2013/12
Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής Γεωργικού κλάδου σε Βασικές Τιμές	+1,25	+0,22	-2,59
Ενδιάμεση Ανάλωση	+7,62	-0,48	-1,58
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία σε Βασικές Τιμές	-4,41	+0,91	-3,57
Ανάλωση Παγίου Κεφαλαίου	-1,10	-8,29	-6,27

Καθαρή Προστιθέμενη Αξία σε Βασικές Τιμές	-5,77	+4,89	-2,55
Λοιπές Επιδοτήσεις Παραγωγής	-4,48	-5,02	+3,51
Φόροι Παραγωγής	+104,79	+6,69	+38,56
Εισόδημα Συντελεστών στη Γεωργία	-7,62	+0,38	-2,08
Εισόδημα Εξαρτημένης Εργασίας	-14,87	-16,95	-14,23
Καθαρό Λειτουργικό Πλεόνασμα	-6,78	+2,14	-1,04
Καταβληθέντες Τόκοι	17,33	+16,07	+1,54
Πληρωτέα Γαιοπρόσοδος	-4,16	-2,17	-4,66
Καθαρό Επιχειρηματικό Εισόδημα	-9,53	+0,72	-1,11

Πηγή: Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας, ΕΛΣΤΑΤ 2013

2.5.3 Απασχόληση στην Γεωργία-Κτηνοτροφία

Το 2013, συγκριτικά με το 2009, στο σύνολο της Χώρας, παρουσιάζεται μείωση του αριθμού όλων των κατηγοριών απασχολούμενων στη γεωργία – κτηνοτροφία, εκτός από το οικογενειακό εργατικό δυναμικό. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των κατόχων και των μελών της οικογένειάς τους που απασχολήθηκαν στην εκμετάλλευση παρουσιάζει αύξηση κατά 2,3%, ενώ οι μόνιμοι εργάτες παρουσιάζουν μείωση κατά 4,6%, οι εποχικοί εργάτες κατά 13,6% και οι λοιποί απασχολούμενοι (αλληλοβοήθεια και κατ' αποκοπή εργασία) κατά 24,5%.

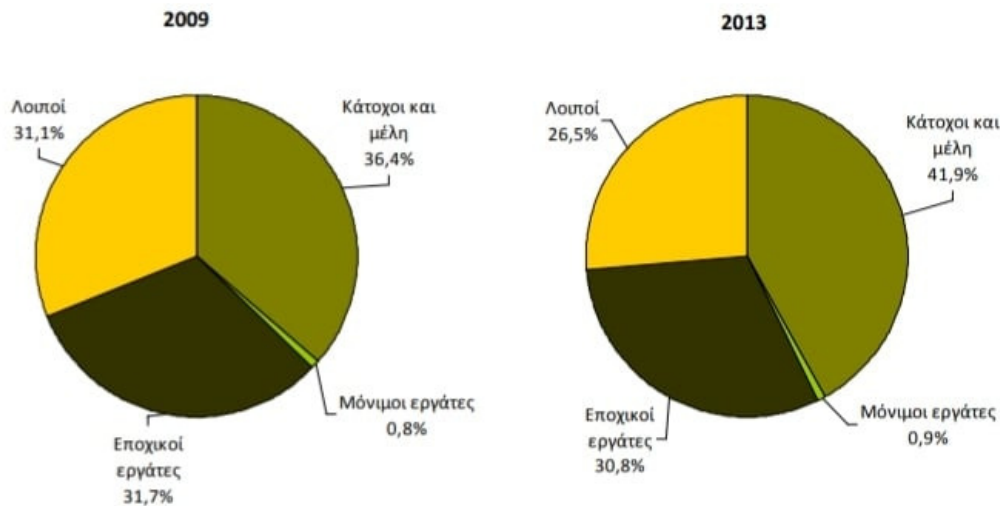
Πίνακας 31: Απασχολούμενοι στη γεωργία-κτηνοτροφία κατά κατηγορία και περιφέρεια

Περιφέρειες	2009				2013				Μεταβολή %			
	Κάτοχοι και μέλη της οικογένειάς τους, που απασχολήθηκαν στην εκμετάλλευση	Μόνιμοι εργάτες (τακτικά απασχολούμενοι)	Εποχικοί εργάτες	Λοιποί	Κάτοχοι και μέλη της οικογένειάς τους, που απασχολήθηκαν στην εκμετάλλευση	Μόνιμοι εργάτες (τακτικά απασχολούμενοι)	Εποχικοί εργάτες	Λοιποί	Κάτοχοι και μέλη της οικογένειάς τους, που απασχολήθηκαν στην	Μόνιμοι εργάτες (τακτικά απασχολούμενοι)	Εποχικοί εργάτες	Λοιποί

									εκμετάλλευση			
Σύνολο	1.191.006	26.207	1.036.524	1.019.653	1.218.274	25.014	895.610	769.802	2,3	-4,6	-13,6	-24,5
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	94.846	2.104	69.264	116.196	97.498	2.159	70.789	87.408	2,8	2,6	2,2	-24,8
Κεντρική Μακεδονία	166.678	6.419	134.323	204.555	175.356	4.964	147.282	157.637	5,2	-22,7	9,6	-22,9
Δυτική Μακεδονία	40.889	1.750	11.741	66.310	42.052	1.267	11.858	41.956	2,8	-7,1	1,0	-36,7
Ήπειρος	52.530	1.239	31.333	41.721	51.683	874	24.023	29.906	-1,6	-29,5	-23,3	-28,3
Θεσσαλία	104.484	2.728	71.151	127.630	110.555	2.495	63.042	103.442	5,8	-8,5	-11,4	-19,0
Στερεά Ελλάδα	114.414	1.750	116.364	95.298	111.908	1.235	81.347	57.482	-2,2	-29,4	-30,1	-39,7
Ιόνια Νησιά	45.891	589	20.074	7.569	43.750	240	22.511	11.992	-4,7	-59,3	12,1	58,4
Δυτική Ελλάδα	139.605	1.595	177.124	75.553	140.837	1.986	152.422	64.170	0,9	24,5	-13,9	-15,1
Πελοπόννησος	155.537	2.511	191.681	192.458	160.703	2.195	149.211	131.178	3,3	-12,6	-22,2	31,8
Αττική	44.212	3.089	39.333	11.838	44.064	3.536	29.687	13.679	-0,3	14,5	-24,5	15,6
Βόρειο Αιγαίο	47.697	319	24.923	13.309	49.222	984	18.069	8.301	3,2	208,5	-27,5	-37,6
Νότιο Αιγαίο	36.293	301	7.997	8.958	36.311	297	16.640	13.273	0,0	-1,3	108,1	48,2
Κρήτη	147.930	2.199	141.216	58.258	154.333	2.782	108.728	49.377	4,3	26,5	23,0	-15,2

Πηγή: Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας, ΕΛΣΤΑΤ 2013

Διάγραμμα 8: Ποσοστά απασχολούμενων στη γεωργία-κτηνοτροφία, κατά κατηγορία

Πηγή: Οικονομικοί Λογαριασμοί Γεωργίας, ΕΛΣΤΑΤ 2013

3 ΚΕΦΆΛΛΑΙΟ: ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΈΡΟΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΚΛΆΔΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΙΒΪΩΣΑΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΪΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΑΠΌ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΪΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΈΛΟΣ ΤΗΣ ΚΡΪΣΗΣ Σ ΑΥΤΕΣ

Σήμερα η εργασία είναι ένα κατ ανάγκη κακό γιατί μόνο με αυτή μπορούμε να αποκτήσουμε νόμιμα τα χρήματα που μας χρειάζονται για να αγοράσουμε τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που νομίζουμε πως μας χρειάζονται .

Η εργασία η οποία μας δίνεται σήμερα ως καταναγκαστικό έργο για την απόκτηση χρήματος δεν είναι ευχάριστη ούτε επιθετική και για αυτό δεν την θέλει κανείς εκτός από μερικούς που μέσα από την εργασία παίρνουν κάποια προσωπική αξία, δηλαδή νιώθουν ίσως ανώτεροι. Η εργασία σήμερα έχει ως σκοπό το χρήμα και για αυτό δεν διαφέρει πολύ από την κλοπή (υποστήριζε ο Πλάτωνας ή από την πορνεία όπως υποστήριζε ο Άντλερ), για αυτό και όλοι σκέφτονται τη στιγμή που θα σταματήσουν την εργασία που κάνουν και θα πάρουν σύνταξη για να κάνουν τη ζωή που επιθυμούν .

Δυστυχώς αυτά είναι αδιάφευστα συμπεράσματα. Παρότι φαίνεται παράλογο μεγαλύτερο από το ποσοστό των 90% επιχειρηματιών δεν επιθυμούν να λυθούν τα προβλήματα που έχουν οι επιχειρήσεις τους και είναι προσκολλημένοι σε πεποιθήσεις, και προκαταλήψεις που δεν τους αφήνουν να συνεχίσουν και να βάλουν την επιχείρησή τους σε τροχιά ανάπτυξης και συνεχούς αύξησης της δύναμης της στις αγορές που απευθύνεται.

Ο λόγος για τον οποίο ξεκινά κάποιος μία επιχείρηση σφραγίζει και την πορεία της. Σήμερα δυστυχώς το πρόβλημα είναι ο ίδιος ο άνθρωπος ,είτε έχει να κάνει από την πλευρά του εργαζόμενου ,είτε έχει να κάνει από την πλευρά του επιχειρηματία.

Κάθε εργαζόμενος για να είναι αποτελεσματικός θα πρέπει να έχει τα προσόντα που απαιτεί η θέση του να γνωρίζει ακριβώς το περιεχόμενο της εργασίας που του έχει ανατεθεί και να υπάρχουν τα απαραίτητα κίνητρα που θα τον παροτρύνουν για να εργαστεί.(ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ

ΚΡΙΣΗ)

Κάθε επιχείρηση πληρώνει τους εργαζόμενους για τα προσόντα τους και για το χρόνο που διαθέτουν σε αυτήν για να αποδώσουν οι άνθρωποι. Θα πρέπει να υπάρχει ένα κατάλληλο κλίμα στην επιχείρηση και να αναπτυχθούν όλες εκείνες οι μέθοδοι και τεχνικές για την ενεργοποίησή τους. Ακόμη και στην Ελληνική κοινωνία ορισμένοι πιστεύουν πως υπάρχει αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό που μπορεί να αποδώσει έργο και συνεχίζει να είναι αξιοποιήσιμο, γιατί υπάρχουν τα κατάλληλα κίνητρα για εργασία με αυτό τον τρόπο υποστηρίζεται μία σημαντική εξέλιξη για την οικονομική ανάπτυξη των επιχειρήσεων και της χώρας μας .

Στη συνέχεια, η οικονομία απογειώνεται όταν ανοίγουν τα φτερά του ανθρωπίνου δυναμικού των ελληνικών επιχειρήσεων και οργανισμών, χρειάζεται δηλαδή να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για θέληση επιθυμία και ενθουσιασμό των εργαζομένων.

Ως παράδειγμα εργαζομένων είναι αυτό στις μικρομεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις, αφού ήταν και επόμενο μετά την κρίση να μειωθεί κατά πολύ ο αριθμός των εργαζομένων όπως και στις μεγάλες επιχειρήσεις αντίστοιχα. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Σήμερα, η Ελληνική Επιχείρηση αποτελεί μία μαύρη σελίδα στην εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας. Οι επιχειρηματίες σκοπεύουν στο χρήμα. Μόλις το αποκτούν γίνονται σπατάλοι, βάζουν την επιχείρηση το χρηματιστήριο αποκτούν εκατομμύρια τα ξοδεύουν ή τα βγάζουν στο εξωτερικό και αφήνουν την επιχείρηση να εξαφανίζεται.

Κάποιοι πιο προνοητικοί την πουλάνε, κάποιοι άλλοι κλείνουν την επιχείρηση και ανοίγουν μία άλλη όλα στο βωμό του κέρδους και της επιτυχίας, των προσωπικών στόχων και επιδιώξεων, κανένα ενδιαφέρον για την κοινωνία, τους πελάτες, τους ανθρώπους, και τέλος την Ελληνική οικονομία .

Στις μέρες μας όπου ελληνική επιχείρηση και ο επιχειρηματίας αντίστοιχα, είναι καλύτερα να επιβιώσουν της οικονομικής κρίσης που διάγουμε και μάλιστα ο επιχειρηματίας να βγει κερδισμένος, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που του προσφέρονται. Αυτό όμως δεν γίνεται από μόνο του, αλλά μόνο μετά από συγκεκριμένες ενέργειες και επιχειρηματικές επιλογές που βασίζονται σε πραγματικά στοιχεία και σε επιχειρηματικούς στόχους.

Για να φτάσουμε στο σήμερα και να υπάρχουν κλάδοι που έχουν επιβιώσει από την κρίση, τα πράγματα φαίνονται πολύ σοβαρότερα και μόνο σοβαροί επιχειρηματίες θα μπορούσαν να κάνουν σοβαρές επιχειρήσεις, βιώσιμες και χρήσιμες για την κοινωνία .

Για να είναι αποτελεσματική μία επιχείρηση θα πρέπει να δίνεται έμφαση στις πωλήσεις όχι όμως με παθητικό τρόπο, δηλαδή να περιμένουμε την παραγγελία του πελάτη, αλλά με ενεργητικό τρόπο, δηλαδή να πηγαίνουμε εμείς στον πελάτη. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Ως δραστηριότητα οι επιχειρήσεις χρειάζονται οργάνωση, σχεδιασμό, σωστή υλοποίηση, προγραμματισμό και έλεγχο προσαρμογής στις νέες συνθήκες. Έμπνευση και δημιουργικότητα, ενδιαφέρον για τις ανάγκες του πελάτη και όχι για τις δικές μας, ποιότητα και εξυπηρέτηση, ή αξιοποίηση όλων των πόρων της επιχείρησης και κυρίως χρειάζεται υιοθέτηση της καμπάνιας που θα έπρεπε να έχει κάθε επιχείρηση, όπως την κατεύθυνση του ότι κανένας πελάτης δεν πρέπει να είναι χαμένος. Εκείνος που θα αναπτύξει και θα υλοποιήσει αυτή την ιδέα, θα έχει επιτυχία και ένα μέλλον που θα διαφαίνεται ευοίωνα για τον ίδιο , τα μέλη της επιχείρησής του και το μέλλον της επιχείρησής του αντίστοιχα . (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

3.1 Ενδιαφέρον εργασίας από άτομα διαφορετικής εμβέλειας

Ο πρώην τεχνικός ειδικός που έγινε επιχειρηματίας, όπως και η σύζυγος του επιχειρηματία που έγινε κάποια στιγμή στέλεχος της επιχείρησης. Αν ρωτήσετε μικρούς και μεσαίους επιχειρηματίες τι δουλειά έκαναν πριν από κάποια χρόνια, θα σας απαντήσουν μία δουλειά που έχει σχέση με το αντικείμενο της επιχείρησής τους, για παράδειγμα ο καθηγητής ανοίγει φροντιστήριο, ο ηλεκτρονικός ανοίγει μαγαζί ηλεκτρονικών και λοιπά.

Το ίδιο συμβαίνει εδώ και αρκετά χρόνια όταν κάποιος μέσα από την επιχείρηση μαθαίνει πάρα πολύ καλά τη δουλειά και στη συνέχεια κάνει το δικό του μαγαζί, παρόλα αυτά η δημιουργία και η λειτουργία μιας επιχείρησης με αντικείμενο αυτό που γνωρίζουν πολύ καλά, δεν έχει καμία σχέση με την τέχνη που κατέχουν. Η τέχνη της επιχείρησης είναι τελείως διαφορετική από την τέχνη που γνωρίζουν .

Υπήρξαν όμως κάποιοι έμποροι επιχειρηματίες που γνώρισαν πολύ καλά το επιχειρείν και όχι απαραίτητα το αντικείμενο της επιχείρησης, και συνειδητοποίησαν ότι στον τεχνικό τομέα ένα και ένα κάνουν για τις επιχειρήσεις όχι μόνο δύο, αλλά δυόμισι και ενάμισι.

Η λύση της σωστής επιχειρηματικότητας βρίσκεται στην εκπαίδευση που πρέπει να αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος, πριν καν ξεκινήσει τη δραστηριότητά του χρειάζεται να διαβάσει, να παρακολουθήσει σεμινάρια, εφόσον δεν υπάρχει πανεπιστημιακή εκπαίδευση, να προσλάβει έναν σύμβουλο, να κάνει όλα τα σχέδια επί χάρτου και μετά να ξεκινήσει. Εκείνοι που ενδιαφέρθηκαν ,σήμερα, πάνε πολύ καλά έχουν μεγαλώσει την επιχείρησή τους σωστά και είναι στο χρηματιστήριο ή απλώς έχουν μία επιτυχημένη επιχείρηση.

Άλλη μία περίπτωση που είναι άξια να αναφερθεί, που είναι πολύ συχνό φαινόμενο στην ελληνική επιχειρηματικότητα, είναι ότι πάρα πολλοί από τους Έλληνες επιχειρηματίες, εφόσον έχουν αποκτήσει μία δυναμική σύζυγο που θα ήθελε να κάνει μία επαγγελματική καριέρα και δεν έκανε επειδή θα μπορούσε ίσως να είναι συνταξιούχος από άλλη δουλειά, ή δεν έχει πλέον τίποτα να κάνει στο σπίτι, αφού έχει μεγαλώσει τα παιδιά της και έχει τη γνώμη πως μπορεί να προσφέρει σε μία επιχείρηση, οι σύζυγοι επιχειρηματίες δεν λένε όχι στη συμμετοχή της στην καθημερινή λειτουργία της.

Με αυτό τον τρόπο εξοικονομείται ένας μισθός, αφού στη θέση αυτής της γυναίκας θα υπήρχε ένας υπάλληλος, είναι πιο έμπιστη βεβαίως από έναν υπάλληλο, και πιθανόν δεν υπάρχει ανεπιθύμητη συμπεριφορά, εφόσον είναι η σύζυγος του επιχειρηματία.

Τα κριτήρια σχετικά με το αν η γυναίκα του επιχειρηματία πρέπει να μπει στην επιχείρηση, είναι η καλή σχέση που έχουν μεταξύ τους και ο ήπιος χαρακτήρας της,

που της επιτρέπει να συνεργάζεται και να ανταγωνίζεται τους ανθρώπους της επιχείρησής αδιαφορώντας για το τεράστιο κόστος που της δημιουργεί.

Με αυτό τον τρόπο η σύζυγος καταλαμβάνει μία θέση στην επιχείρηση, η οποία αυτή θέση δεν είναι κάτω από την ανώτατη διοίκηση, αφού αυτό δεν το θέλει ούτε η ίδια ούτε ο σύζυγος επιχειρηματίας, γιατί έτσι δεν θα αισθανόντουσαν καλά.

Παρομοίως για να υπάρχει καλή συνεργασία ανάμεσα στα μέλη της επιχείρησης και της συζύγου του επιχειρηματία, όταν ο επιχειρηματίας παίρνει απόφαση με τα στελέχη του, σε αυτές τις αποφάσεις θα πρέπει να συμμετέχει και η κυρία του επιχειρηματία και να μην

εμποδίζεται έτσι υλοποίηση και να μην υπάρχει διαφωνία ούτως ώστε να μην υπάρχει σύγχυση που να είναι πλήρης και καταστρεπτική και να λαμβάνονται γρήγορα αποφάσεις από την επιχείρηση, να εφαρμόζονται και η επιχείρηση να προχωράει χωρίς να παρουσιάζονται καθυστερήσεις.

Εν κατακλείδι ο επιχειρηματίας εφόσον συνεργάζεται μαζί με την σύζυγό του για την επιχείρηση θα πρέπει να

συζητάει μαζί της να διαπιστώνει την τις προθέσεις της και να διακρίνει από την αρχή αν εκείνη θα λειτουργήσει ως υπάλληλος, αν θα λειτουργήσει ως στέλεχος, και όχι αν θα λειτουργήσει ως η σύζυγος του επιχειρηματία, αφού σιγουρευτεί να δοκιμαστεί η κατάσταση συνεργασίας για κάποιο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και μετά να παγιωθεί διατηρώντας πάντα ο επιχειρηματίας την ευκαιρία να διακόψει τη συνεργασία μαζί της. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Εκτός από τη γυναίκα σύζυγο μέσα στην επιχείρηση του επιχειρηματία υπάρχουν και οι γυναίκες που είναι από μόνες τους επιχειρηματίες. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα αναπτύσσεται όλο και περισσότερο στην Ελλάδα, έχουν δημιουργηθεί διοργανώσεις και άλλες κοινωνικές ομάδες που ασχολούνται με το θέμα και προσπαθούν να βοηθήσουν. Ότι ισχύει για τον άντρα επιχειρηματία, ισχύει ακριβώς και για τη γυναίκα επιχειρηματία, μία γυναίκα επιχειρηματίας για να επιτύχει δεν πρέπει να μιμείται έναν άντρα επιχειρηματία και να λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο. Η γυναίκα είναι διαφορετικός άνθρωπος από τον άνδρα βιολογικά και διανοητικά ψυχολογικά και φυσιολογικά διαφέρει σε όλα σχεδόν από τον άνδρα, για αυτό και πιστεύουμε πως υπάρχει πάντα γυναικείος τρόπος σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες και πως δεν έχει κανένα νόημα ο τρόπος αυτός να μοιάζει με τον ανδρικό τρόπο, όπως δεν έχει κανένα νόημα να υπάρχει σύγκριση ανάμεσα στους δύο τρόπους και να δημιουργούνται διενέξεις για το ποιος είναι ο καλύτερος, ο αποδοτικότερος, ο πιο ανθρώπινος και λοιπά.

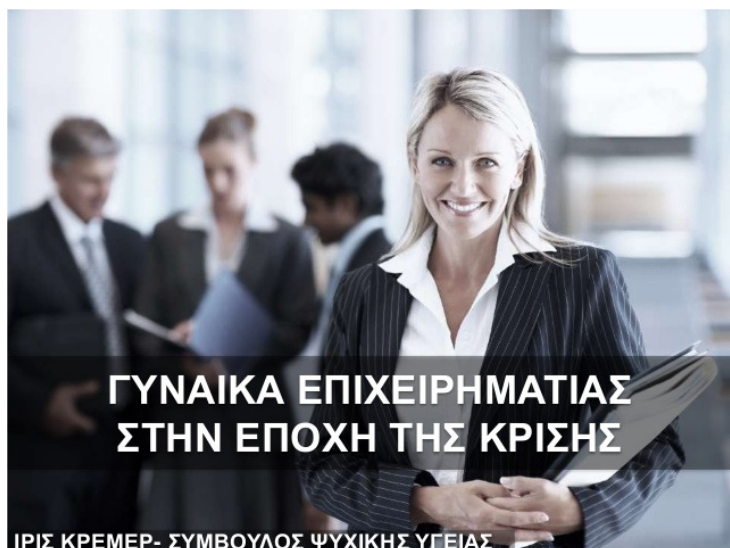
Η απάντηση σε όλα αυτά βρίσκεται αυτό ότι ο γυναικείος και ο ανδρικός τρόπος μπορούν να αποτελέσουν μία ενότητα που είναι σίγουρο πως σίγουρα θα παράγει καλύτερα αποτελέσματα και ποσοτικά και ποιοτικά από εκείνα που παράγει ο καθένας μόνος του, αρκεί να υπάρχει συνεργασία και όχι ανταγωνισμός. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Η επιχειρηματικότητα είναι ένας τομέας, ένα πεδίο στο οποίο οι γυναίκες μπορούν να προσφέρουν πάρα πολλά, αν δεν μιμούνται τους άντρες μπορούν να διευρύνουν το πεδίο της επιχειρηματικής δραστηριότητας, να φέρουν νέες ιδέες, αντιλήψεις στην άσκηση της, να συμβάλλουν με νέες προτάσεις και δράσεις, και να εμπλουτίσουν τον στεγνό και οικονομικό τρόπο με τον οποίο ασκούν σήμερα οι άντρες στην επιχειρηματικότητα.

Η πρώτη γυναικεία παρέμβαση στην επιχειρηματικότητα μπορεί να γίνει και είναι εκείνη που βγάζει το χρηματικό όφελος από τη θέση του κύριου στόχου της επιχειρηματικότητας και βάζει τις σκάλες και ισότιμες σχέσεις με τους πελάτες.

Οι γυναίκες είναι περισσότερο κοντά στην έννοια σχέση από τον άντρα, γιατί είναι περισσότερο συνεργατικές από εκείνον . Ποια γυναίκα δεν μπορεί να προωθήσει και να διαφημίσει την επιχείρηση μέσα από περισσότερο καλλιτεχνία και λιγότερη σκοπιμότητα!

Εμφάνιση, επίδειξη, προβολή, προώθηση, όλες είναι έννοιες θηλυκού γένους και αυτές είναι περισσότερο αρμοδιότητα μιας γυναίκας παρά ενός άντρα, αφού ήδη τα κάνουν για τον εαυτό τους. Ποιος άλλος εκτός από τη γυναίκα

θα ήταν περισσότερο αρμόδιες για τη διακόσμηση ενός εσωτερικού χώρου και τη δημιουργία ενός ευχάριστου περιβάλλοντος εργασίας για όλους τους υπαλλήλους μία γυναίκα μπορεί να δώσει σημασία σε αυτά μπορεί να υπάρξει η υλοποίηση μιας γυναικείας επιχείρησης και με θετικά αποτελέσματα. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Γυναικεία επιχειρηματικότητα και τοπική αυτοδιοίκηση, η ΚΕΔΕ βράβευσε γυναίκες επιχειρηματίες.

3.2 Σύμβουλος οργάνωσης, πόσο χρήσιμος μπορεί να είναι για μία Ελληνική επιχείρηση

Τόσο χρήσιμος όσο ποτέ ! Ένας σύμβουλος οργάνωσης είναι κάποιος που θα συζητάει τις δυσκολίες και τα προβλήματα του επιχειρηματία, κάποιος που θα τον προμηθεύει με ιδέες και οπτικές γωνίες που εκείνος δεν μπορεί να έχει εξαιτίας της θέσης που βρίσκεται και από την

οποία βλέπει τα πράγματα καθαρά και κάποιος που θα τον ξεμπλοκάρει κάθε φορά που δεν ξέρει τι να κάνει και βρίσκεται σε αδιέξοδο.

Το μόνο που πρέπει να προσέξει ο επιχειρηματίας είναι να επιλέξει έναν σύμβουλο που θα σταθεί δίπλα του ο ίδιος και όχι οι υπάλληλοι του να έχει εμπειρία και να μπορεί να τον υποστηρίξει και ως επιχειρηματία και ως άνθρωπο, γιατί και εκείνος είναι άνθρωπος και έχει συναισθήματα που δεν είναι πάντα δημιουργικά και θετικά.

Ο επιχειρηματίας χρειάζεται να επενδύσει σε έναν καλό σύμβουλο, ούτως ώστε να αποφεύγονται τα επαναλαμβανόμενα λάθη στην επιχείρηση και το κόστος προβλημάτων και να αυξάνεται ο τζίρος και τα κέρδη του, κατανοώντας παράλληλα, ότι επιχειρηματίας δεν

πρέπει να πέσει ως θύμα κάποιων συμβουλευτικών εταιρειών που δεν έχουν σκοπό να βοηθήσουν παρά να πάρουν χρήματα και να εξαφανιστούν. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Αυτό δεν σημαίνει πως όλες οι εταιρείες είναι το ίδιο και πως όλοι οι σύμβουλοι θα μπορούσαν να κάνουν το ίδιο πάντα, υπάρχουν οι σωστοί, υπάρχουν και οι άδικοι. Παρόλα αυτά ένας σωστός σύμβουλος είναι πάντα χρήσιμος για την οργάνωση και την επιτυχία των στόχων της επιχείρησης.

3.3 Απασχόληση του επιχειρηματία με λεπτομέρειες

Άλλος ένας λόγος επιβίωσης των ελληνικών επιχειρήσεων είναι ότι κατά βάση είναι οικογενειακές και έχουν ξεκινήσει εκ του μηδενός. Έχει δημιουργηθεί μία παράδοση που θέλει τον επιχειρηματία να ασχολείται με μικρές και ανούσιες λεπτομέρειες, ενώ στην πραγματικότητα θα έπρεπε να επιχειρεί στην πραγματικότητα ο επιχειρηματίας να χρειάζεται να έχει πλήρη εμπιστοσύνη στα άτομα που έχει πρόσφατα βάλει για την επιχείρησή του, χωρίς βεβαίως να περιμένεις να κάνουν τη δουλειά τους, όπως θα την έκανε εκείνος. Το κέρδος του

καταμερισμού εργασίας προέρχεται από το γεγονός της εξαιρετικής αύξησης της παραγωγικότητας. Αν αυτός ο καταμερισμός παραβιαστεί τότε χάνεται το πλεονέκτημα του, αλλά μπορεί να εξελιχθεί ακόμη και σε μειονέκτημα.

Για αυτό το λόγο δεν πρέπει να υπάρχει καχυποψία και έλλειψη εμπιστοσύνης που μπορεί να οδηγήσουν μερικούς επιχειρηματίες συμπεριφορά που όχι μόνο είναι απαράδεκτη από επιχειρηματική άποψη, αλλά δεν επιτρέπεται ακόμη και μεταξύ των ανθρώπων.

Θα πρέπει να υπάρχει εμπιστοσύνη ανάμεσα στον επιχειρηματία και τον υπάλληλο και να μην παρακολουθούνται με τρομακτικό τρόπο οι υπάλληλοι, ούτως ώστε να συνειδητοποιεί ο επιχειρηματίας αν όντως κάνουν σωστά τη δουλειά τους ή όχι.

Ο επιχειρηματίας πρέπει να είναι οραματιστής και όχι υπάλληλος της λεπτομέρειας στην επιχείρησή του, η οπτική του γωνία είναι πολύ αμβλεία και έχει ανάγκη να κοιτάζει από πολύ ψηλά την επιχείρηση για να βλέπει την κατεύθυνση της, όχι από χαμηλά. Πρέπει να κοιτάζει μακριά και έτσι να μπορεί να διαπιστώνει τις μεγάλες αλλαγές που έρχονται και τις προσαρμογές που χρειάζεται να κάνει ο ίδιος για την επιχείρηση του. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Χρειάζεται πολύ μεγάλη αυτοσυγκράτηση για κάποιον που όταν βλέπει να γίνεται κάτι λάθος και να μην επεμβαίνει. Γιατί δεν είναι η δουλειά του όμως έτσι πρέπει να γίνεται ο επιχειρηματίας που το μυαλό του λειτουργεί επιχειρηματικά πολλές φορές δεν βλέπει καν το λάθος τον άλλον οπότε δεν ενοχλείτε καθόλου. Έχει να κάνει μία συγκεκριμένη δουλειά κι αν δεν την κάνει καλά δεν είναι παρά ένα στέλεχος της επιχείρησης που δεν θα κάνει καλά τη δουλειά του ας σκεφτεί ο κάθε επιχειρηματίας πως όταν δεν σκέφτεται και λειτουργικά επιχειρηματικά στερεί από την επιχείρηση την εξαιρετικά σοβαρή και χρήσιμη δουλειά του επιχειρηματία που δεν μπορεί να κάνει κανένας άλλος. Για αυτό η επιχείρηση θα πρέπει να έχει επιχειρηματία για να κυμαίνεται προς τη σωστή κατεύθυνση.

3.4 Μέλη της επιχείρησης

Πολύ σημαντικό κομμάτι μέσα στην επιχείρηση είναι οι πωλητές. Από αυτούς εξαρτάται ο τζίρος και πολλές φορές και οι εισπράξεις που εξασφαλίζουν τη ρευστότητα στην επιχείρηση.

Για να υπάρξει παραγωγικότητα και καλή σχέση ανάμεσα στον επιχειρηματία και τους πολίτες θα πρέπει να υπάρχει δημιουργία, εγκατάσταση και λειτουργία ενός συστήματος πωλήσεων που θα δουλεύει ανεξάρτητα από τους συγκεκριμένους πωλητές. Η προσωπικότητα του πωλητή δεν έχει σημαντικό ρόλο στις πωλήσεις όμως με ένα καλό σύστημα μπορεί να μειωθεί το κάθε πρόβλημα στο ελάχιστο και έτσι να είναι το σύστημα εκείνο που παράγει τις πωλήσεις στο μεγαλύτερο ποσοστό τους και όχι πωλητές κατά 100%.

Είναι ένας τρόπος τον οποίο έχουν πετύχει επιχειρήσεις με καταναλωτικά προϊόντα που επενδύουν συνεχώς στον καταναλωτή, ακριβώς για να μειώσουν τη συμμετοχή του πολίτη, είτε είναι πρόσωπο, είτε είναι κατάσταση, είτε είναι αλυσίδα διανομής στην πώληση.

Ένας σωστός πωλητής δεν πρέπει να κάνει ότι του αρέσει μέσα στην επιχείρηση, ακόμη και αν έχει μεγάλη εμπειρία πολλών χρόνων μέσα σε αυτήν. Ένας πωλητής δεν έχει το ρόλο της διοίκησης μέσα στην επιχείρηση, ούτε πρέπει να έχει οικοδομήσει μαζί με τον επιχειρηματία με τα χρόνια μία σχέση εξάρτησης και εκβιασμού.

Ο σωστός επιχειρηματίας δεν οδηγεί την επιχείρηση στον περιορισμό και τη συρρίκνωση των πωλήσεων αδυνατίζοντας τη θέση της στην αγορά και αφήνοντας χώρο στον ανταγωνισμό να αναπτυχθεί, όπως και να είναι και μεγαλύτερο εμπόδιο στη δημιουργική άσκηση της επιχειρηματικότητας.

Ο επιχειρηματίας έχει υποχρεώσεις έναντι της επιχείρησής του. Υπάρχουν αποφάσεις που πρέπει να πάρει και ενέργειες που πρέπει να κάνει, ακριβώς επειδή καθορίζονται από τις

Οι εποχές των πωλήσεων

Ο ρόλος του πωλητή ήταν να πείσει	Η προσέγγιση γίνεται συμβουλευτική και πελατοκεντρική Ο πωλητής γίνεται σύμβουλος εξυπηρέτησης πελατών	Ο πωλητής θα πρέπει να είναι σύμβουλος και στρατηγικός συνεργάτης, και να αποτελεί τμήμα του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της εταιρείας του
--	--	---

Τα βασικότερα χαρακτηριστικά και δεξιότητες του επιτυχημένου συμβούλου εξυπηρέτησης πελατών

- Ίδυσσυγκρασία και συμπεριφορά
- Οργάνωση
- Επικοινωνία
- Δημιουργία και διατήρηση σχέσεων
- Υπέρβαση των προσδοκιών του πελάτη
- Δυναμισμός και επιμονή

ΤΑ ΠΕΛ

προδιαγραφές ανάπτυξης και εξέλιξης μιας επιχείρησης, ανεξάρτητα από τις δικές του πεποιθήσεις και αποφάσεις.

Ανοιχτό MBA ο ρόλος του πωλητή – ΤΑ ΝΕΑ

Θα μπορούσαμε να πούμε πως έχει υποχρέωση να ακολουθήσει τους κανόνες έναντι της αγοράς και των πελατών της επιχείρησης που χρειάζονται όλο και καλύτερες υπηρεσίες και προϊόντα, νέους τρόπους και ουσία επικοινωνίας, νέες προδιαγραφές ποιότητας στην

εξυπηρέτηση μετά την πώληση.

Όλα αυτά γίνονται πραγματικότητα με υπαλλήλους που δεν έχουν ριζώσει στην επιχείρηση και δεν αρνούνται κάθε αλλαγή όσο σοβαρή και αν παρουσιάζετε ότι και αν είναι. Είναι απαραίτητο πλέον ο επιχειρηματίας μόνο στη συνεργασία με τους συμβούλους που έχει σε κάθε τομέα να κρίνει τις προδιαγραφές λειτουργίας που είναι ανεξάρτητες από τον ίδιο, με σκοπό να ανοίξει ο δρόμος για την επιτυχημένη πορεία της επιχείρησης.

Οι προδιαγραφές αυτές αποτελούν και το σύστημα των θεσμών οι οποίες συντρέχουν συγκεκριμένους λόγους που θα έχουν καθοριστεί από πριν και ομόφωνα από συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων της επιχείρησης. Με βάση αυτούς τους θεσμούς θα λειτουργεί και ο επιχειρηματίας ώστε να εξασφαλιστεί η ανεμπόδιση ανάπτυξη της επιχείρησης.

Είναι σημαντικό η εργασία να αντιμετωπίζεται στο ισχύον οικονομικό σύστημα ως η νόμιμη και εύκολη πηγή του χρήματος. Αυτός είναι και ένας εύκολος τρόπος ενδιαφερομένων ατόμων για εργασία.

Η επικοινωνία, και μάλιστα η συχνή του επιχειρηματία με τους ανθρώπους της επιχείρησής του σε όποια θέση και αν βρίσκονται είναι απαραίτητη όσο το οξυγόνο που αναπνέουμε.

Για να επιτύχει μία επιχείρηση οι υπάλληλοι πρέπει να έχουν επικοινωνία με τον επιχειρηματία και να μην αδιαφορούν για την επιχείρηση στην οποία δουλεύουν. Είναι μία λογική αντίδραση έναντι της αδιαφορίας που εισπράττουν. Και αυτό που κάνουν είναι να αισθάνονται πως είναι μόνο όργανα πλουτισμού, πώς απλώς υπάρχουν για να τους εκμεταλλεύεται ο επιχειρηματίας, για να πλουτίσει. Αν δεν υπάρχει σωστή επικοινωνία, δεν γνωρίζουν τα σχέδια του, δεν ξέρουν τις αποφάσεις που θα πάρει στο μέλλον, δεν αισθάνονται

σιγουριά για τη δουλειά τους. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Έχει αποδειχθεί στην πράξη πως αυτοί που γνωρίζουν περισσότερα για τη λειτουργία και την πορεία της επιχείρησης, έχουν την τάση να προσφέρουν περισσότερα και να φέρουν καλύτερα αποτελέσματα στην επίτευξη των στόχων της.

Όλοι οι άνθρωποι χαίρονται όταν πηγαίνει καλά επιχείρηση χαίρονται ακόμα περισσότερο όταν αισθάνονται ότι έχουν συμβάλει και οι ίδιοι στην πορεία αυτή.

Ο επιχειρηματίας χρειάζεται να είναι κοντά στους ανθρώπους του, να μιλάει μαζί τους, να ανταλλάσσει απόψεις και να τους ενημερώνει για την πορεία της επιχείρησης, για τις αποφάσεις που παίρνει, για τα σχέδια που έχει, και για το μόνο που προγραμματίζει ώστε να υπάρχουν περισσότερα αποτελέσματα για μία επιχείρηση χρειάζεται οι επιχειρηματίες να μιλάνε στους υπαλλήλους τους.

Πρώτα από όλα χρειάζεται να τους ενημερώνει για την οικονομική κατάσταση της αγοράς και της επιχείρησης αντίστοιχα, ώστε να ξέρουν τη δυναμική θέση που έχουν στην αγορά και την προοπτική ανάπτυξης τους.

Πάντα ένας επιχειρηματίας είναι πολύ καλύτερο να είναι ενημερωμένος για τις οποιεσδήποτε εξελίξεις που συμβαίνουν στο επιχειρηματικό περιβάλλον, οπότε οι άνθρωποι του περιμένουν από εκείνον να τους ενημερώσει. Η ενημέρωση αυτή θα τους παρακινήσει να προσπαθήσουν περισσότερο για την εργασία τους, να φέρουν καλύτερα αποτελέσματα και να κάνουν μεγαλύτερη προσπάθεια που κάποιες φορές χρειάζεται.

Ο επιχειρηματίας είναι ο άνθρωπος που χρειάζεται να έχει καλή συνεργασία με τους άλλους υπαλλήλους, θα τους δώσει δυνάμεις να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που έχουν μεταξύ τους, και θα τους εμπνεύσει να είναι περισσότερο συνεργάσιμοι και καθόλου ανταγωνιστικοί.

Είναι στο χέρι του μέσα από την επικοινωνία με τους ανθρώπους του να απογειώσει ή να αφήσει την επιχείρηση του να συντριβεί στο έδαφος. Ένας από τους ρόλους του είναι να κλείνει το κύκλωμα της επικοινωνίας από το χαμηλότερο στο υψηλότερο επίπεδο της

ιεραρχίας η ανταπόκριση στις απαιτήσεις αυτού του ρόλου είναι και το μέτρο της επιτυχημένης του πορείας την επιχειρηματικότητα.

Οι υπάλληλοι αγαπούν μία επιχείρηση όσο βλέπουν και τον επιχειρηματία να την αγαπάει και ο ίδιος. Το ενδιαφέρον και η αγάπη που έχουν οι υπάλληλοι για την επιχείρηση

είναι ευθέως ανάλογα με τα αντίστοιχα που έχει και ο επιχειρηματίας. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Ο επιχειρηματίας δεν πρέπει να βλέπει τη μισθοδοσία των εργαζομένων ως έξοδο, δηλαδή ως πεταμένα λεφτά. Οι υπάλληλοι δεν δουλεύουν καλά μόνο αν τους δώσεις λεφτά, ο άνθρωπος κινητοποιείται μόνο όταν έχει αποφασίσει να επιτύχει ένα στόχο να ικανοποιήσει ένα σκοπό και όχι από το τι θα αποκτήσει κερδίζοντας χρήματα, το χρήμα δεν μπορεί να αποτελέσει σκοπό, γιατί πάντα είναι εκείνο που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος μετά την επιτυχία του σκοπού του δηλαδή θέλει το χρήμα για να...(κάνει οτιδήποτε).

Ακόμη και αν ο επιχειρηματίας πετύχει να συνδέσει τα χρήματα που παίρνει κάποιος από τη δουλειά του για να πετύχει το σκοπό του, πάντα θα υπάρχει ένα έλλειμμα που ουσιαστικά δεν θα δουλεύει άμεσα για το σκοπό του, αλλά για την απόκτηση του μέσου προκειμένου να πετύχει το σκοπό του.

Αντίθετα μάλιστα προσπάθησε να καταναλώνει όσο λιγότερες δυνάμεις για την απόκτηση του μέσου αν μάλιστα διαπιστώσει πως η προσπάθεια που χρειάζεται είναι πάρα πολύ μεγάλη μπορεί και να παραιτηθεί από το σκοπό του αλλάζοντας τον, που σημαίνει πως σε κάθε περίπτωση το χρήμα έρχεται σε δεύτερη μοίρα, σε δεύτερη προτεραιότητα, παρόλο που φαίνεται ότι είναι σε πρώτη.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον από το πόσο παρακινείται ένας άνθρωπος από τη χρησιμότητα της δουλειάς του, τότε προκύπτει το συμπέρασμα πως όλη η ουσία και η λύση του προβλήματος βρίσκονται στη σύνδεση της εργασίας και της προσφοράς στην κοινωνία, είναι μία σύνδεση ξένη προς τις επιχειρήσεις.

Οι επιχειρηματίες έχουν τις επιχειρήσεις τους για να κερδίζουν χρήματα και όχι για να προσφέρουν στην κοινωνία. Η μοναδική λύση που υπάρχει είναι πως θα επικεντρωθεί το ενδιαφέρον στη χρησιμότητα της δουλειάς, αποσυνδέοντας την από το χρήμα, η επικέντρωση βέβαια αυτή θα επιφέρει αλλαγές σε όλη την κουλτούρα, τη γλώσσα και τη λειτουργία της επιχείρησης, σε αυτή την περίπτωση η επιχείρηση θα καταφέρει να παρακινήσει στο έπακρο τους υπαλλήλους της, έχει πετύχει όλους τους πολιτικούς και οικονομικούς στόχους της και θα είναι μία ισχυρή επιχείρηση στην αγορά στην οποία απευθύνεται.

Πριν από μερικές δεκαετίες ήταν διαδεδομένη η αντίληψη ότι οι επιχειρήσεις είχαν λύσει μία σειρά από τα προβλήματα διαχείρισης των αντιδράσεων των υπαλλήλων των διαφορετικών ιδεών και προτάσεων και των πρωτοβουλιών που έπαιρναν όλοι έκαναν μία συγκεκριμένη δουλειά και δε σκέφτονται καθόλου και τίποτα.

Οι επιχειρηματίες ήταν επικεντρωμένοι μόνο στα να κάνουν τη δουλειά τους έτσι συνολικά ο επιχειρηματίας έπαιρνε το αποτέλεσμα που ήθελε για να λειτουργήσει την επιχείρησή του.

Μέσα σε αυτές τις δεκαετίες βέβαια εμφανίστηκε και η διαπίστωση της μηχανής ως αντικατάστασης των υπαλλήλων μέσα στην επιχείρηση και πολλοί από τους επιχειρηματίες διαπίστωσαν πώς μπορεί ένα μηχάνημα να κάνει την ίδια δουλειά χωρίς να σκέφτεται , αντίθετα ο άνθρωπος δεν μπορεί να λειτουργήσει έτσι. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Αυτό τον τρόπο έβγαινε η ποσότητα, αλλά τελικά η ποιότητα της εργασίας μειωνόταν συστηματικά, ο Έλληνας επιχειρηματίας θέλει υποταγή και πειθαρχία μηχανικοί εργασία και ανυπαρξία σκέψης και θέλει ο υπάλληλος να κάνει ότι του λέει ο διευθυντής ή ο προϊστάμενος του και να μη φέρνει καμιά αντίρρηση κάτι σαν το στρατιωτικό τρόπο διοίκησης.

3.5 Μέθοδοι και τεχνικές για την συνέχιση των επιχειρήσεων από την κρίση

Κάποιες από τις μεθόδους που δημιουργήθηκαν και με αυτές άντεξαν οι επιχειρήσεις μετά την οικονομική κρίση ήταν η σχέση ανάμεσα των επιχειρηματιών και των στελεχών τους, οι επιχειρήσεις τότε άρχισαν να λειτουργούν με καρτέλες και η εγκατάσταση ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή με αντίστοιχα προγράμματα λογιστήριο ήταν πολύ σοβαρή υπόθεση για την ανάπτυξη της επιχείρησης.

δουλειά τους από αυτούς.

Παρόλα αυτά πολλοί από τους επιχειρηματίες δεν αποχωρίστηκαν για κανένα λόγο τους λογιστές τους, ακόμη κι αν τα κομπιούτερ υπήρχε περίπτωση να κάνουν καλύτερα τη

Ακόμη και σήμερα συμβαίνει το ίδιο αλλά σε άλλο επίπεδο, υπάρχουν επιχειρηματίες που εξαρτώνται ακόμη και από την προσωπική τους γραμματεία. Αυτό συμβαίνει με πολλά στελέχη, όπως ο γενικός διευθυντής ο διευθυντής πωλήσεων ο διευθυντής τεχνικών υπηρεσιών ή ο διευθυντής μάρκετινγκ προσωπικού.

Για τους ανθρώπους αυτούς ο επιχειρηματίας δείχνει μία εξαιρετική και ανεξήγητη ανοχή μπροστά στον κίνδυνο με τις παραιτήσεις, τους ελέγχους του στελέχους, η του υπαλλήλου, και τις δυσκολίες αντικατάστασης του, ιδιαίτερα αν τα στελέχη ανταποκρίνεται σωστά, τα καθήκοντά τους και αποδίδουν όσο πρέπει στη δουλειά τους, τότε δεν θα υπάρχει κανένα πρόβλημα ανάμεσα στη σχέση τους και ο υπάλληλος θα έχει άνεση με τη θέση του και με το αφεντικό του και έτσι η επιχείρηση δεν θα στερείται από κάθε ευκαιρία ανανέωσης και ανασυγκρότηση.

Η διατήρηση ενός σωστού πάντα προσωπικού ή οποιοδήποτε στέλεχος της επιχείρησης αποδίδει όταν υπάρχει μία καλή σχέση ανάμεσα στον εργοδότη και τον εργαζόμενο, μία καλή συνεργασία, και εκτελείται θαυμάσια η συνέχιση της μισθοδοσίας του εργαζόμενου στην οποιαδήποτε επιχείρηση, ίσως και με την μετακίνηση του σε μία καλύτερη και ασφαλέστερη σχέση με θέση μέσα στην επιχείρηση, τότε υπάρχει μία ισορροπία και μία καλή διοίκηση σύμφωνα με το business plan που εκπονείται για κάθε επιχείρηση. Με αυτό τον τρόπο είναι όλοι ευχαριστημένοι και προσηλωμένοι στο καθήκον τους με στόχο την επιτυχία της επιχείρησης.

Οι άνθρωποι της επιχείρησης είναι πολύ περισσότερο ευχαριστημένοι και αποδοτικοί στη δουλειά τους όταν επιχειρηματίας ενδιαφέρεται για αυτούς, όταν τους βοηθάει σε προσωπικό και σε επαγγελματικό επίπεδο και τους έχει εξασφαλίσει παροχές για να περνάνε καλά και αποδοτικά το χρόνο τους μέσα στην επιχείρηση.

Ένας έξυπνος επιχειρηματίας είναι εντάξει πρώτα από όλα με τους ανθρώπους της επιχείρησής του, με τα στελέχη του, το προσωπικό του, και στη συνέχεια με την προσωπική του ζωή, διαφορετικά έχει αντιδράσεις και αρκετά υψηλό κόστος λειτουργίας στην επιχείρησή του.

Επιχειρηματίες που έχουν προσωπικότητα που δεν ενδιαφέρονται μόνο να περνάνε καλά, να μην είναι καλά μόνο εκείνοι, αλλά και οι εργαζόμενοι που διαμορφώνουν τις κατάλληλες συνθήκες για την επιτυχία της επιχείρησης, ανεξάρτητα από την κατάσταση στην αγορά, έτσι λοιπόν, όταν αισθάνονται καλά με τη δουλειά τους και με την αντιμετώπιση της επιχείρησης, θα αυξηθεί η απόδοσή τους, θα ξεπεραστούν οι δυσκολίες.

Ο σωστός εργαζόμενος θα δημιουργήσει καλές σχέσεις με τους συναδέλφους του, δεν θα εμποδίζει τους συναδέλφους του να δουλέψουν σωστά και το κυριότερο, είναι ότι δεν θα φύγει από την επιχείρηση που βρίσκεται ήδη για να πάει να βρει αλλού δουλειά και ίσως και να τη δυσφημίσει (την επιχείρηση) με τα τυπικά αρνητικά αποτελέσματα προς αυτή, δηλαδή χωρίς πελάτες και χωρίς υπαλλήλους, που πελάτες και εργαζόμενοι μιας επιχείρησης είναι αλληλένδετα. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

3.6 Μια «διαφορετική» μέθοδος

Παρόλα αυτά υπήρχε και μία άλλη επιχειρηματικότητα η επιχειρηματικότητα, της κομπίνας, που αυτό υποδεικνύει την κοροϊδία την "αρπαχτή" την εκμετάλλευση πολλών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ενίσχυση του ταμείου.

Στις πρώτες περιόδους αυτής της εφαρμογής του προγράμματος που ονομάζεται 0,45 (πρόγραμμα με επιδότηση της εκπαίδευσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση στη βάση του 0,45% των εργοδοτικών εισφορών), πολλές επιχειρήσεις έκαναν

«μαϊμού» προγράμματα για να παίρνουν την επιχορήγηση και να χρησιμοποιούν τα χρήματα για άλλους σκοπούς. Βέβαια το αποτέλεσμα ήταν να γίνουν πιο σφιχτά τα προγράμματα και οι έλεγχοι και στη σήμερον ημέρα, να μην υπάρχει κάποια επιχείρηση που να μπορεί να κάνει το ίδιο κόλπο. Παρόλα αυτά τότε αυτός ο τρόπος έκανε πολλές επιχειρήσεις να προχωρήσουν. Αυτές είναι κάποιες διαδικασίες που γίνονται σε πολύ μεγάλη κλίμακα και διακινούνται πάρα πολλά εκατομμύρια ευρώ με παράνομες διαδικασίες κάνοντας έτσι μερικούς ανθρώπους να πλουτίζουν από αυτή τη δουλειά που κάνουν για μερικά χρόνια, εξασφαλίζοντας έτσι οικονομικά την υπόλοιπη ζωή τους και κάνοντας την επιχείρησή τους να προχωρήσει ή να διαφύγει κάποιο οικονομικό βάρος. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Αντιθέτως, οι επιχειρήσεις στήνονται και ευημερούν χάρη στην ικανοποίηση των αναγκών των πελατών τους, μπορεί να δίνουν τη δυνατότητα της δημιουργίας μιας βάσης για παράνομες ενέργειες που παράγουν χρήμα, παρόλα αυτά η αξιοποίηση του σε αυτή τη βάση, αφήνεται σε όσους θέλουν να αποκτήσουν γρήγορα χρήματα και να αράξουν για να τα απολαύσουν.

Αυτή η βάση, θα έπρεπε, για να προχωρήσει μετά από μία οικονομική κρίση η επιχείρηση να οργανώνεται με μία μόνιμη και συνεχή δημιουργία αξιών της κοινωνίας, που να αμείβεται με χρήμα ποσοτικά και ποιοτικά, με

την έννοια της δυναμικής που εμπεριέχει για παραγωγή όλο και περισσότερο χρήματος, καλύτερων υπηρεσιών και πιο αξιόπιστων ποιοτικών προϊόντων, σύμφωνα με τις ανάγκες των πελατών, δημιουργώντας έτσι αξίες που δίνουν τη δυνατότητα να αποκτούν όλο και περισσότερα χρήματα, όχι μόνο για ένα μικρό χρονικό διάστημα, αλλά να δημιουργούνται και προϋποθέσεις για ακόμη περισσότερα.

Μία άλλη μέθοδος είναι και τα δάνεια.

Χρηματοδοτήσεις από Ευρωπαϊκά προγράμματα και άλλα δάνεια διευκόλυνσης και ανάπτυξης από τις τράπεζες, βοήθησαν στο να αντέξουν και να έρθουν οι επιχειρήσεις για την ανάπτυξη και την υποστήριξή τους.

Με αυτό τον τρόπο υπάρχουν βασικές αρχές, κατευθύνσεις και αξίες που βοηθάνε τον επιχειρηματία και τον κάνουν να πορεύεται, να πετύχει την προσπάθειά του και να φαντάζεται πως τα χρήματα πρέπει να προέρχονται από την επιχειρηματική δραστηριότητα του, ούτως ώστε να αντέξει στο μέλλον και στο παρόν η επιχείρησή του.

Σε κάθε επιχειρηματικό σχέδιο χρειάζεται να προσδιορίζονται και δύο ποσά, το ένα είναι το εταιρικό κέρδος της επιχείρησης και το άλλο το ατομικό κέρδος του επιχειρηματία, το πρώτο χρειάζεται για την ανάπτυξη της επιχείρησης και για τις απαιτούμενες επενδύσεις που πρέπει να γίνουν για να προχωρήσει με επιτυχία στους στόχους της η επιχείρηση, το δεύτερο είναι ατομικό και προσωπικό κέρδος του επιχειρηματία, όπου υπό κανονικές

συνθήκες το επιχειρηματικό κέρδος θα πρέπει ο επιχειρηματίας να το επενδύει και να μην υπάρχει ατομικό κέρδος να μη δίνει προτεραιότητα στη ματαιοδοξία του και στην προσωπική του εικόνα ή την προσωπική εικόνα της επιχείρησης.

Είναι βέβαια γνωστό ότι το αρνητικό οικονομικό κέρδος προκύπτει από την αφαίρεση των εξόδων από τα έσοδα, δηλαδή την περικοπή των εξόδων που σημαίνει πως υπάρχουν τρεις τρόποι για να είναι κερδοφόρα μία επιχείρηση και να εξέλθει από μία οικονομική κρίση. Ο ένας είναι να αυξήσει του τα έσοδα περισσότερο από τα έξοδα, ο άλλος είναι να μειωθούν τα έξοδα κάτω από το όριο των εσόδων, και ο τελευταίος και τρίτος, είναι να συμβούν και τα δύο παραπάνω.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρηματιών είναι δείγματα της παθογένειας της εύκολης επίτευξης του κέρδους, δυστυχώς προσπαθούν να μειώσουν τα έξοδα για να εμφανίσουν, και όμως ποτέ καμία επιχείρηση δεν έγινε μακροχρόνια κερδοφόρα από τη μείωση των εξόδων της.

Για όλα αυτά υπάρχει μία έκπληξη, έξοδα σημαίνουν όλα τα ποσά που πληρώνονται από την επιχείρηση προς τρίτους, παρόλα αυτά μέσα στα έξοδα υπάρχουν και πόσα από τα οποία εξαρτάται η εξέλιξη της επιχείρησης και η πρόοδος της στο να διατηρηθεί η επιχείρηση στην αγορά, και η θέση της.

Ως πρώτη επιλογή των πελατών, δεν πρέπει να περικόπτονται τέτοια έξοδα, επιπλέον θα μπορούσε να υπάρχει προγραμματισμένη και με ημερομηνία λήξης μείωση, ακόμη και αυτό των εξόδων, σε περίπτωση που από τα χρήματα της επιχείρησης θα εξοικονομηθούν για να γλιτώσει τον αφανισμό της, αλλά μόνο με αυτές τις προϋποθέσεις δεν μπορεί η περικοπή των εξόδων αποτελεί μόνιμη λύση για την εμφάνιση κερδών στην επιχείρηση. Γιατί αυτό μπορεί να γίνει μία ή δύο φορές, μετά δεν θα έχει να κόψει κάτι πακέτα και θα είναι εξαιρετικά δυσμενή. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις δεν θα έπρεπε να χαλαρώνουν όπως τα έξοδά τους, θα έπρεπε κάθε χρόνο να έχουν ως στόχο να περιλαμβάνουν 5% της μείωσης των εξόδων τους

,για να αποφύγουν την οικονομική κρίση ,είτε πάνε καλά είτε όχι, ούτως ώστε να μη δημιουργούνται περισσότερα προβλήματα και να ικανοποιούνται οι προδιαγραφές για την επιχείρηση και την επιτάχυνση για την αύξηση των εσόδων της. Αυτή είναι η δυναμική που θα έπρεπε να έχει μία επιχείρηση.

Εν κατακλείδι, θα μπορούσε να θεωρηθεί πολύ ορθή μέθοδος να επικεντρώσει τις επιχειρήσεις στην αύξηση των εσόδων και θα μπορούσε να είναι και η μόνη μέθοδος για να βρεθούν τρόποι να εφαρμοστούν και να αυξηθούν οι πωλήσεις των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει η κάθε επιχείρηση.

Η διαδικασία αυτή στους ανθρώπους παρακίνησε να προσπαθήσουν περισσότερο με αυτοπεποίθηση, πως μπορούν να τα καταφέρουν και με δύναμη για να συνεχίσουν όχι μόνο για το παρόν, αλλά και για το μέλλον.

Αυτή η συμμετοχή δημιουργεί ένα ευνοϊκό κλίμα για τους εργοδότες, αλλά και τους εργαζόμενους της επιχείρησης, δημιουργεί μία βελτιωμένη επιχείρηση για όλους και με αυτό τον τρόπο οι άνθρωποι της επιχείρησης κάνουν καλύτερα τη δουλειά τους, από τα ανώτερα στρώματα ,ως και τα κατώτερα, στο εσωτερικό περιβάλλον προωθούν την επιχείρηση ώστε να τη διαφημίζουν , και στο εξωτερικό τους περιβάλλον, με αποτέλεσμα αυτή συνεχίσει να υπάρχει δυναμικά στην αγορά εργασίας.

Μία μέθοδος για τη διατήρηση μιας επιχείρησης είναι και η αντίληψη που υπάρχει για τους προμηθευτές της.

Η επιχείρηση αν έχει προμηθευτή τότε κάθε άλλη επιχείρηση θα είναι κατώτερη και λιγότερα επωφελής για τον πελάτη. Αυτό συνεπάγεται στο ότι μία επιχείρηση συνεργάζεται με το καλύτερο για εκείνη προμηθευτή, σε περίπτωση που αναγκάζεται να τον αλλάξει, θα αρχίσει συνεργασία με έναν λιγότερο καλό, οπότε αυτό θα είναι δυσμενές γεγονός για την επιχείρηση και θα επηρεάσει την ποιότητα της προς την αγορά, στην οποία απευθύνεται η πιο πρόσφατη και πλέον σύγχρονη αντίληψη για τους προμηθευτές, η οποία είναι πως οι επιχειρήσεις χρειάζεται να τους φροντίσει ακριβώς όπως και τους πελάτες της.

Ο καλός ο προμηθευτής δεν αντικαθίσταται με τίποτα! (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

τιμή και το διακανονισμό που του κάνει, αντίστοιχα με το πακέτο προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρει. Τις περισσότερες φορές είναι προτιμότερο

να επιλέξετε έναν προμηθευτή που δεν τον ικανοποίησε προσωπικά, αλλά σε ποιοτικά. Το να είναι ποιοτικός ένας προμηθευτής είναι ένα εργαλείο για τη δημιουργία μεγαλύτερης ποιότητας από την πλευρά της επιχείρησης, γιατί το προϊόν ή η υπηρεσία που αγοράζει της δίνει τη δυνατότητα με τη δική της πρόταση, προστιθέμενη αξία να δημιουργήσει, αντίστοιχα προϊόντα και υπηρεσίες στην αγορά που να είναι εξαιρετικά συμφέροντα για τον πελάτη και να τον προτιμάει οποιοδήποτε κόστος.

Παραδείγματα του παρελθόντος είναι ,ότι αρκετές αυτοκινητοβιομηχανίες έχουν αποσύρει αυτοκίνητα για να αντικαταστήσουν μία συσκευή που είχε πρόβλημα και την οποία, αγόραζαν από κάποιον κατασκευαστή. Θεωρείται κλασικό ένα παράδειγμα, ότι ο ένας προμηθευτής κάποιου είδους μπορεί να δημιουργήσει τις φήμες για την επιχείρηση που το χρησιμοποιεί για την παραγωγή ενός άλλου.

Ένας έξυπνος επιχειρηματίας που θέλει να κρατήσει την επιχείρηση του, γνωρίζει πολύ καλά ότι ο προμηθευτής, όταν έχει μία καλή συνεργασία μαζί του , υπάρχει λιγότερο κόστος, δεν αξίζει τον κόπο επίσης, να σκεφτεί ότι ένας προμηθευτής έχει κι άλλους πελάτες εκτός από τον ίδιο, με αυτό τον τρόπο βρίσκεται η επιχείρηση σε μία λίστα εξυπηρέτησης, ανάλογα με τον τζίρο που της κάνει, την προσωπική σχέση που έχει δημιουργήσει και τη φερεγγυότητα του.

Ο σύγχρονος επιχειρηματίας δεν επιλέγει τον προμηθευτή του ανάλογα με την

Όπως και σε άλλα θέματα καταλήγουμε λοιπόν, στο ότι ο επιχειρηματίας πρέπει να έχει όσο υψηλότερα γίνεται και σε προτεραιότητα στη σειρά εξυπηρέτησης, ποιότητας, καλύτερης τιμής και διακανονισμού έναν προμηθευτή, έτσι ώστε να αποκτήσει το συνολικό πακέτο που θα είναι υψηλότερης αξίας ποσοτικά και ποιοτικά για την επιχείρησή του.

Σημαντικότερα, για να ανέλθει μία επιχείρηση μετά από μία οικονομική κρίση, βασίζεται πάνω από όλα στον επιχειρηματία, στο πόσο σοβαρή επιχείρηση τελικά κάνει, αλλά και χρήσιμη για την κοινωνία, στο να οδεύει μόνο προς την επιτυχία και όχι την αποτυχία και να δώσει έμφαση στις πωλήσεις, ομοιοπαθητικό τρόπο, δηλαδή να περιμένει την παραγγελία του πελάτη, αλλά με ενεργητικό τρόπο δηλαδή να πηγαίνει αυτός στον πελάτη.

Οι πωλήσεις στις επιχειρήσεις χρειάζονται να είναι οργανωμένες, να έχουν σχεδιασμό, να υλοποιούνται με σωστό τρόπο, με προγραμματισμό και έλεγχο, να προσαρμόζονται στις νέες συνθήκες, να υπάρχει έμπνευση και δημιουργικότητα, να υπάρχει ενδιαφέρον για τις ανάγκες του πελάτη και όχι για τις ανάγκες του επιχειρηματία, να υπάρχει ποιότητα και εξυπηρέτηση, αξιοποίηση όλων των προϊόντων της επιχείρησης με αξιόπιστα προϊόντα και υπηρεσίες που ικανοποιούν πελάτες.

Λοιπόν σε καμία από τις δραστηριότητες της καμπάνιας που πρέπει να έχει κάθε επιχείρηση κανένας πελάτης δεν πρέπει να είναι χαμένος.

Με αυτό τον τρόπο κανένας επιχειρηματίας επίσης δεν θα είναι και ο ίδιος χαμένος και θα καταφέρει να επιζήσει η επιχείρηση του και να μεγαλουργήσει με τα προϊόντα μέσω αυτής.

Η επιχείρηση στον κυριότερο βαθμό είναι οι άνθρωποι της, δεν είναι ούτε το ταμείο της, ούτε τα πάγια, ούτε η γεμάτη αποθήκη της. Αν και υπάρχουν αυτόματες διαδικασίες ειδικά στις μέρες μας, όπως είναι τα ΑΤΜ των τραπεζών, οι αυτόματοι πωλητές και άλλα που επικοινωνούν, δεν είναι κύριος κανόνας για κάθε επιχείρηση και δεν μπορεί πολύ περισσότερο να αποτελέσει λύση οικονομίας των εξόδων, όπως εισηγείται πολλές φορές στο λογιστήριο.

Μία ακόμη αρκετά σημαντική μέθοδος εξέλιξης της επιχείρησης είναι ο σύμβουλος επιχειρήσεων.

Ένας πολύ ενδιαφέρων τρόπος που έχει να κάνει με τις μικρές επιχειρήσεις που έχουν γίνει κολοσσοί στην Ελλάδα, είναι στο ότι έχουν βασιστεί πάνω σε συμβούλους επιχειρήσεων και τους έχουν «εκμεταλλευτεί» καταλλήλως, προς όφελος της επιχείρησής τους έχουν διαπιστώσει, ότι το να υπάρχει ένας σύμβουλος στην επιχείρηση είναι σημαντικό.

Έχει διαπιστωθεί πως για τη λύση ενός προβλήματος δεν φτάνουν μόνο οι γνώσεις ή η εμπειρία και οι ικανότητες

των στελεχών της ,αλλά ένας σύμβουλος και μάλιστα άμεσα.

Ένας σύμβουλος δίνει κι άλλες γνώμες για αυτό που γίνεται, σε μία επιχείρηση που προγραμματίζεται να γίνει πολλές φορές υλοποιούνται προγράμματα βασισμένα σε επιθυμίες και όχι σε πραγματικές καταστάσεις, συμπερασματικά, αυτά τα προγράμματα έχουν αυξημένη πιθανότητα να αποτύχουν. Γι αυτό σε αυτές τις περιόδους χρειάζεται πραγματικά ένας έμπειρος και εξειδικευμένος σύμβουλος που μπορεί να κάνει προσαρμογές ή να αποτρέψει την επιχείρηση από ένα τραγικό λάθος. (ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ)

Όταν δεν υπάρχει χρόνος, ώστε να στελέχη να ολοκληρώσουν ένα έργο σε επίπεδο σχεδιασμού υλοποίησης στην αγορά ενός προϊόντος, η δημιουργία ενός business plan επόμενου έτους, η δημιουργία ενός ξεχωριστού

τμήματος πωλήσεων για τη γρήγορη κρούση της αγοράς, ο προσδιορισμός διαδικασιών εξυπηρέτησης πελατών και μία νέα υπηρεσία ή διαδικασία που υιοθετεί η εταιρεία, είναι μερικά παραδείγματα, τα οποία βοηθάει με επιτυχία ένα σύμβουλος και επηρεάζει θετικά την ανάπτυξη της επιχειρηματικής σκέψης και φαντασίας για τη δημιουργία μελλοντικών σχεδίων ανάπτυξης της εταιρείας.

Ένας σύμβουλος βοηθάει στην επιχειρηματική πολιτική, δηλαδή έχει διατυπωμένη στρατηγική, βοηθάει στο να κυριαρχεί ένα εταιρικό κλίμα, να υπάρχει ένα σύστημα εσωτερικής επικοινωνίας, ένα οργανόγραμμα.

Βοηθάει στην οικονομική διαχείριση σε μακροχρόνια επενδυτικά σχέδια, σε δημιουργία δικτύων, συστήματα ελέγχου, βοηθάει στη διοίκηση, στην οργάνωση τμημάτων, σε συστήματα επικοινωνιών μεταξύ τμημάτων, στην αύξηση παραγωγικότητας, στην οργάνωση meetings, βοηθάει στις πωλήσεις και το μάρκετινγκ, οργανώνει τμήματα πωλήσεων, δημιουργεί προγράμματα πωλήσεων και marketing, προγράμματα επικοινωνίας με την αγορά, προγράμματα προώθησης, διαφήμιση με σωστό τρόπο, βοηθάει στην παραγωγή, το σχεδιασμό και τον έλεγχο παραγωγής, στον ποιοτικό έλεγχο, στην τεχνολογία της παραγωγής, στη διοίκηση ομάδας παραγωγής, σε προγράμματα παραγωγικότητας και συστήματα παραγωγής, επενδύει στην πληροφορική και τον σχεδιασμό συστημάτων MIS, σε εξοπλισμό επικοινωνιών συστημάτων ανάλυσης, πληροφοριών, συστήματα ασφαλείας πληροφοριών, εντείνει την αξιοποίησή του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από σχεδιασμό, αμείβουν έρευνα και πρόσληψη στελεχών, περιγραφές θέσεων εργασίας, δημιουργία ομαδικού κλίματος και τέλος εντείνουν στην εκπαίδευση του προσωπικού, δημιουργώντας προγράμματα εκπαίδευσης, εισηγήσεις αξιολόγησης, δημιουργία εκπαιδευτικών ομάδων και λοιπά.

Απλούστατα, αξίζει τον κόπο να ωφεληθεί μία επιχείρηση από την αξιοποίηση ενός ειδικού, που θα βοηθήσει πολύ την επιχείρηση να αναπτυχθεί και να δημιουργήσει και έρθει τη στιγμή που μάλιστα μπορούν να αντιμετωπιστούν πολλά προβλήματα με επιτυχία.

Σύμφωνα με μελέτες, όλες οι μεγάλες πολιτικές προσωπικότητες, σημαντικοί επιχειρηματίες, ακόμη και οι αθλητές, γενικά η πρώτοι σε κάθε τομέα, πάντα έχουν γύρω τους ανθρώπους που τους βολεύουν, ο καθένας ανάλογα με την ειδικότητά του. Η επιτυχία τους οφείλεται, σε σημαντικό βαθμό, σε αυτούς τους ανθρώπους που τα χρήματα που ξοδεύουν για να τους έχουν αποτελούν μία πολύ μικρή επένδυση με εξαιρετικά επίζηλη απόσβεση. Κυρίως οι επιχειρηματίες που

προσφέρουν ένα ποσό από τα τόσα πολλά χρήματα που χάνονται καθημερινά, ακριβώς γιατί κάποιες δουλειές δεν γίνονται καλά, και θα γινόντουσαν πολύ καλύτερα αν είχαν έναν ειδικό να τους συμβουλέψει.

3.7 Διάκριση επιχειρήσεων

3.7.1 Μικρές και Μεγάλες επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις ανάλογα με το μέγεθός τους διακρίνονται σε μικρές και μεγάλες, σύμφωνα με έρευνες μόνο το 2% των ελληνικών επιχειρήσεων είναι μεγάλες. Υπάρχουν παράλληλα και οι μικρές επιχειρήσεις παρόλα αυτά που έχουν επιβιώσει. Πλεονεκτήματα που έχουν κάνει τις μεγάλες επιχειρήσεις να αντέξουν στην οικονομία είναι, ότι χρησιμοποιούν υψηλής τεχνολογίας μηχανολογικό εξοπλισμό που τους επιτρέπει να παράγουν τυποποιημένα προϊόντα, εφαρμόζουν καταμερισμό της εργασίας και επιτυγχάνουν αύξηση της παραγωγικότητας, προμηθεύονται σε μεγάλες ποσότητες τις πρώτες ύλες από τις πηγές παραγωγής με τους καλύτερους όρους, επιλέγουν το καλύτερο προσωπικό, που οι περισσότεροι επιθυμούν να εργαστούν σε μία μεγάλη επιχείρηση, έχουν τη δυνατότητα της επιστημονικής διερεύνησης της αγοράς, που τους επιτρέπει να λαμβάνουν ορθολογικές επιχειρηματικές αποφάσεις, και τέλος, έχουν μεγάλη πιστοληπτική ικανότητα, που της επιτρέπει να συναντούν μακροπρόθεσμα δάνεια πολλές φορές με ευνοϊκούς όρους.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ
Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Αντίστοιχα, οι μικρές επιχειρήσεις, έχουν προσαρμοστεί γρήγορα στις μεταβολές του περιβάλλοντος και αυτές έχουν ως πλεονέκτημα την εποπτεία του προσωπικού, που είναι άμεση και αποτελεσματική, έχουν άμεση επαφή με τους πελάτες τους και ιδρύονται χωρίς πολλές διατυπώσεις, σύμφωνα με όλα αυτά τα πλεονεκτήματα των μικρών και των μεγάλων επιχειρήσεων, και με γνώμονα τις επιδιώξεις του επιχειρηματία.

3.7.2 Ελληνικές επιχειρήσεις και κοινωνική ευθύνη , μέθοδοι αντοχής στην περίοδο της κρίσης

Τις τελευταίες δεκαετίες, έχει υπάρξει αύξηση ενδιαφέροντος για τις κοινωνικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που την προκάλεσε η ανάπτυξη του οικολογικού κινήματος και του κινήματος των καταναλωτών.

Η έννοια της κοινωνικής ευθύνης της επιχείρησης έχει να κάνει με την αρμονική συνεργασία της επιχείρησης, με την κοινωνία, και έχει ως βάση την επιστροφή μέρους των κερδών της επιχείρησης, με την παροχή οικονομικής στήριξης στα κοινωνικά και περιβαλλοντολογικά θέματα.

Οι επιχειρήσεις της Ελλάδας έχουν αρχίσει να κατανοούν ότι η έννοια της κοινωνικής ευθύνης της επιχείρησης δεν αποτελεί επιπλέον έξοδο, αντίστοιχα συμβάλλει στη δημιουργία της θετικής εικόνας της επιχείρησης, και όχι της αρνητικής, έχει πάρει σημαντικές διαστάσεις στην Ευρώπη και για αρκετές από τις Ευρωπαϊκές χώρες η δημοσιοποίηση της κοινωνικής δράσης των επιχειρήσεων είναι υποχρεωτική.

Στον ελληνικό χώρο έχει δημιουργηθεί από το 1999 το ελληνικό δίκτυο για την εταιρική κοινωνική ευθύνη CSR Greece, όπου μέλη της είναι επιχειρήσεις και επιχειρηματικοί φορείς. Παραδείγματα Ελληνικού δικτύου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι ΑΓΕΤ Ηρακλής Α.Ε., το κόμμα τιμέντων ΤΙΤΑΝ ΑΚΤΩΡ ΒΡ Ελλάς ΒΙΒΕΧΡΩΜ Α.Ε., COCOMAT, Cosmote κινητές τηλεπικοινωνίες ΑΕ, ΔΕΛΤΑ συμμετοχών Α.Ε., Τράπεζα Κύπρου Ltd, εμπορικό και βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών κι άλλα.

Παράλληλα ένα παράδειγμα επιχείρησης που εφαρμόζει πρόγραμμα προγράμματα κοινωνικής ευθύνης είναι η τράπεζα Alpha Bank που συνδέθηκε στενά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και με την έννοια του μετέπειτα αθλητισμού όπως και ο ΟΤΕ που στηρίζει προγράμματα εκπαίδευσης . ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Μια ακόμη μέθοδος, είναι οι παραγωγικοί στόχοι και είναι αυτοί

που αναφέρονται στη βασική δραστηριότητα της επιχείρησης, δηλαδή στην παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών προς ικανοποίηση ορισμένων αναγκών των καταναλωτών, όπου βασικός στόχος της επιχείρησης, είναι ο εντοπισμός μιας συγκεκριμένης ανάγκης ενός τμήματος της αγοράς και η παραγωγή εκείνη του προϊόντος ή της υπηρεσίας που θα ικανοποιεί αυτή την ανάγκη.

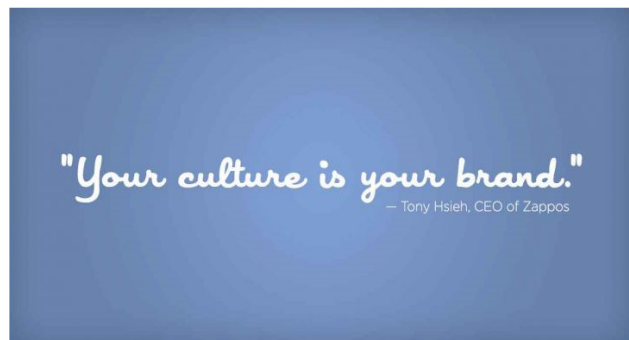
Ο στόχος αυτός μπορεί να αναφέρεται στα προϊόντα των διαφόρων σειρών της

επιχείρησης, όπου και κάθε προϊόν μιας σειράς μπορεί να διατηρηθεί ή να διαφοροποιηθεί, να καταργηθεί. Επιπλέον μπορεί να προστεθεί και ένα νέο προϊόν στη σειρά, για παράδειγμα μία ελληνική εταιρεία είναι η level leveR Ελλάς Α.Ε., η οποία έχει τη σειρά Skip για πλυντήριο που

περιλαμβάνει ,πρώτον σκόνη που μπαίνει στην ειδική θήκη απορρυπαντικού του πλυντηρίου, και δεύτερον σκόνη μικρο που μπαίνει μέσα στον κάδο, και τη συμπληρώνουμε σε υγρή μορφή, απορρυπαντικό για πλυντήριο. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [TO MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Ο στόχος μπορεί να έχει σχέση με την αγορά τους υπάρχοντες αγοραστές και το μερίδιο της αγοράς που έχει επιχειρήσει ακόμη και τη γεωγραφική εξάπλωση της,

άλλο ένα παράδειγμα είναι μία αλυσίδα σούπερ μάρκετ οποιαδήποτε, η οποία θέλει να κατακτήσει την αγορά της Λαμίας και ιδρύει και εκεί σούπερ μάρκετ.

Άλλη μέθοδος είναι η τεχνική των Δελφών, όπου είναι μία τεχνική που υποστηρίζει την ομαδική λήψη αποφάσεων, τα μέλη παρόλα αυτά τις ομάδας δεν συναντιούνται πρόσωπο με πρόσωπο όταν πρόκειται να λάβουν αποφάσεις, η τεχνική των Δελφών ακολουθεί κάποια στάδια από τα οποία είναι το ότι προσδιορίζεται το πρόβλημα και ζητείται από τα μέλη της ομάδας να δώσουν τις πιθανές λύσεις μέσα από μία σειρά καλά σχεδιασμένων ερωτηματολογίων, ότι κάθε μέλος συμπληρώνει ένα όνομα, το πρώτο ερωτηματολόγιο που του έχει σταλεί και τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια , συλλέγονται σε ένα κεντρικό μέρος, εκεί γίνεται επεξεργασία, και αναπαράγεται ένα ένα ερωτηματολόγιο με βάση τις απαντήσεις των μελών της ομάδας. Τον αριθμό των ερωτηματολογίων αποστέλλεται εκ νέου στα ίδια μέρη για να το συμπληρώσουν, και τέλος ,επαναλαμβάνονται τόσες φορές όσες χρειάζεται, για να υπάρξει ομοφωνία στο να λυθεί το πρόβλημα, παρόλα αυτά ενδέχεται και να μην υπάρξει ομοφωνία στο τέλος. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Με αυτή την τεχνική, κάθε μέλος εργάζεται ανεξάρτητα από τα άλλα, αποφεύγονται διάφορες αλληλεπιδράσεις, αφού δεν απαιτείται η φυσική παρουσία των μελών της ομάδας που συμμετέχουν στη διαδικασία.

Ένα παράδειγμα ελληνικής επιχείρησης, είναι της Cosmote Αθηνών, όπου σύμφωνα με το παράδειγμα αυτό, ο διευθυντής μάρκετινγκ στέλνει ένα ερωτηματολόγιο με το οποίο ζητά από τους διευθυντές του μάρκετινγκ των υποκαταστημάτων που υπάρχουν στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, το Ηράκλειο, τη Λάρισα και τα Ιωάννινα, να του απαντήσουν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να προωθηθεί στην αγορά της Ελλάδας ένα νέο προϊόν, έτσι αποφεύγονται τα έξοδα και ο σπάταλος χρόνος για να συγκεντρωθούν υποδιευθυντές των υποκαταστημάτων της Cosmote στην Αθήνα και βγαίνουν όλοι κερδισμένοι. Δηλαδή, ο διευθυντής του μάρκετινγκ της Cosmote επιτυγχάνει το στόχο του, που είναι η επιλογή του καλύτερου τρόπου για να προωθήσει ένα νέο προϊόν στην ελληνική αγορά, παραμένοντας έτσι και οι υπόλοιποι διευθυντές των υποκαταστημάτων στη βάση τους. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Άλλη τεχνική είναι η τμηματοποίηση και συγκεκριμένα τμηματοποίηση με βάση τους πελάτες. Τμηματοποίηση είναι η ομαδοποίηση των εξειδικευμένων ή συγγενών δραστηριοτήτων σε λειτουργικές και οργανωτικές μονάδες, προκειμένου να επιτευχθούν κατά τρόπο

αποτελεσματικό οι στόχοι της επιχείρησης με την ομαδοποίηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης σε τομείς, τμήματα και θέσεις εργασίας.

Η οργανωτική δομή της επιχείρησης μπορεί να επεκταθεί απεριόριστα, αντίστοιχα οι διευθύνσεις, τα τμήματα και οι θέσεις εργασίας, υπάρχουν από τη στιγμή που μία ομάδα δραστηριοτήτων βρεθεί κατά την εξουσία και την ευθύνη ενός στελέχους διοίκησης.

Η τμηματοποίηση με βάση τους πελάτες είναι η μέθοδος τμηματοποίησης που είναι κατάλληλη για την αντιμετώπιση των διαφοροποιημένων αναγκών των πελατών που έχει μία επιχείρηση, αυτή η τεχνική χρησιμοποιείται από επιχειρήσεις με μικρό αριθμό κατηγοριών πελατών ή από μικρές επιχειρήσεις που η παραγωγή των προϊόντων τους γίνεται για συγκεκριμένο πελατολόγιο.

Κάποια παραδείγματα ελληνικών επιχειρήσεων είναι μία βιοτεχνία που παράγει και διαθέτει τα γυναικεία έτοιμα ενδύματα τις καταναλώσεις για 40% στο Zara Hellas ΑΕ. 25% στο Λαμπρόπουλο αντίστοιχα 25% στις printer Α.Ε. και 10% στα λοιπά καταστήματα, όπου και είναι δυνατόν να γίνει η τμηματοποίηση σύμφωνα με αυτούς τους πελάτες, δηλαδή, με τις ανάγκες που έχουν αυτά τα καταστήματα, αφού καθένα από τα παραπάνω καταστήματα απευθύνονται και σε διαφορετικό κοινό καταναλωτών. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Άλλη τεχνική που έχει υλοποιηθεί σε ελληνικές επιχειρήσεις είναι η εταιρική κουλτούρα. Εταιρική κουλτούρα ονομάζεται ο συνδυασμός των εταιρειών που είναι δυναμικά συστήματα κοινών αξιών, πεποιθήσεων, φιλοσοφιών, εμπειριών, εθίμων και κανόνων συμπεριφοράς, που δίνει στην κάθε εταιρεία έναν διακριτό χαρακτήρα, και αποτελεί θεμελιώδες συστατικό στοιχείο τόσο για κάθε οργανωμένη κοινωνία και οργανισμό, όσο και για κάθε μεμονωμένο άτομο, προσδιορίζοντας ουσιαστικά το πώς ένα άτομο ή ένας οργανισμός σκέφτεται και δρα για την αντιμετώπιση μιας κατάστασης.

Βασική πηγή της εταιρικής κουλτούρας είναι ο ιδρυτής της εταιρείας Έλληνες ιδρυτές όπως ο Ιωάννης Πετρετάκης στην ΠετρετάκηςΤάκης Α.Ε. τομέας χημικών προϊόντων οι αδερφοί Μπουτάρης στην Μπουτάρης Α.Ε. με ποτά που δημιούργησαν εταιρείες κατ'εικόνα τους και αποτυπώνουν σε αυτές τις πεποιθήσεις και τις αξίες των ίδιων. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Αν και οι ιδρυτές του εν εταιρειών παίζουν αποφασιστικό ρόλο στη δημιουργία της εταιρικής κουλτούρας, έρχεται η εποχή όπου συνταξιοδοτούνται, πεθαίνουν, ή επιλέγουν να αφήσουν τις εταιρείες τους. Ο τρόπος για να συντηρηθούν οι αξίες, οι στάσεις και πεποιθήσεις στην εταιρική κουλτούρα, είναι

μόνο μέσα από τις ιστορίες που λένε τα μέλη της εταιρείας και έχουν νόημα για τα γεγονότα και τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στην εταιρεία και τονίζουν υποθέσεις αποφάσεις και πράξεις οι οποίες είναι σύμφωνες με την εταιρική κουλτούρα, και ένας δεύτερος τρόπος είναι οι ήρωες, με τον οποίο συντηρείται η εταιρική κουλτούρα και αναγνωρίζονται έτσι και

εξυμνούνται οι ήρωες της εταιρείας, δηλαδή τα άτομα που έχουν υπάρξει στην εταιρεία, τους οποίους οι συνάδελφοί τους θαυμάζουν για τα προσόντα τους και ότι έχουν πετύχει μέχρι ώρα μέσα σε αυτή την εταιρεία . ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [TO MANAGEMENT THE NEAS ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Η πιο σημαντική ίσως από όλες τις μεθόδους είναι η χαρισματική ηγεσία, με τη οποία οι Έλληνες θεωρούσαν παλιότερα πως οι άνθρωποι με χάρισμα είχαν θεϊκή Έμπνευση και ότι ήταν ικανοί για απίστευτα επιτεύγματα.

Ένας χαρισματικός ηγέτης είναι αυτός που είναι επιτυχημένος, που παροτρύνει τους άλλους να δώσουν τον καλύτερο εαυτό τους, που δείχνει το καλό παράδειγμα, που βοηθά να ξεκαθαρίσουν οι υφιστάμενοι τις σκέψεις τους πριν τις παρουσιάσουν στους άλλους, είναι αντικειμενικός, επιτρέπει στους άλλους να λαμβάνουν αποφάσεις και πρωτοβουλίες, δείχνει κατανόηση και είναι ειλικρινής, είναι αυστηρός, αλλά δίκαιος, ακούει με προσοχή, είναι προσιτός, κράτα τις υποσχέσεις του, δουλεύει σκληρότερα από οποιοδήποτε άλλο, είναι υπερήφανος για τα στελέχη που έχει, αναγνωρίζει την προσπάθειά του καθενός, δεν διορθώνει κάποιον μπροστά σε άλλους, δίνει και δεύτερη ευκαιρία όπου αυτό χρειάζεται, υλοποιεί τις αποφάσεις του, έχει υπομονή, είναι αισιόδοξος, αγαπά πάνω από όλα την εργασία του και πολλά άλλα.

Το να είναι κάποιος στρατηγικός και χαρισματικός ηγέτης, σημαίνει ότι έχει την ικανότητα να προβλέπει, να οραματίζεται, να είναι ευέλικτος, να εργάζεται με άλλους για να προωθεί αλλαγές οι οποίες θα δημιουργήσουν θετικό μέλλον για την επιχείρηση του ή την εταιρεία και να καταβάλλει εξαιρετική προσπάθεια, ώστε να πραγματοποιήσει τους στόχους της επιχείρησης του για το παρόν, αλλά και το μέλλον .

Η ηγεσία επιφέρει μετασχηματισμούς, δημιουργεί αντίληψη και αποδοχή του σκοπού και της αποστολής μιας ομάδας κάνοντας τους εργαζόμενους να βλέπουν πέρα από τις δικές τους ανάγκες και το ίδιο τον επιχειρηματία , για το καλό της ομάδας οι ηγέτες που επιφέρουν μετασχηματισμούς μπορεί να καταφέρουν να κάνουν τους οπαδούς τους να νιώθουν ότι είναι ζωτικό κομμάτι της εταιρείας και τους βοηθούν να συνειδητοποιήσουν πώς συνδέονται οι εργασίες τους με το όραμα της εταιρείας.

Παραδείγματα ελληνικών εταιρειών επιτυχημένων εξαιτίας των αποτελεσματικών ηγετών είναι ο όμιλος εταιρειών Μπουτάρη, η ΦΑΓΕ, η Intracom Aegean Airlines Interamerican, η Cretafarm και άλλες οι οποίες δεν θα έφταναν εκεί που έχουν φτάσει, αν δεν είχαν αυτά τα επιτυχημένα χαρισματικά

ηγετικά στελέχη. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [TO MANAGEMENT THE NEAS ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Άλλες μέθοδοι είναι, η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων μιας χώρας, όπως και η μείωση του κόστους εργασίας με ταυτόχρονη δημιουργία νέων αγορών. Ένας σημαντικός λόγος για να εισαχθεί μία επιχείρηση σε μία ξένη χώρα, είναι η εκμετάλλευση των φυσικών της πόρων για μία επιχείρηση που χρησιμοποιεί φυσικό προϊόν μιας χώρας. Επειδή η φυσική αυτή πορεία να χρησιμοποιηθούν τα υλικά χάνουν μεγάλο μέρος σε όγκο και σε βάρος, είναι πιο οικονομικό για την επιχείρηση ανάπτυξης μία παραγωγική δραστηριότητα στη χώρα που διαθέτει τους πόρους αυτούς και να εισάγει το τελικό καθαρό προϊόν.

Για παράδειγμα η Γαλλική εταιρεία PECHINEY που ίδρυσε το αλουμίνιο της Ελλάδος στα άσπρα σπίτια Βοιωτίας, επεξεργάζεται τον βωξίτη και εξάγει στη Γαλλία καθαρό αλουμίνιο σε μορφή χελώνας και στη συνέχεια εξάγει σε μας αεροσκάφη . ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [TO MANAGEMENT THE NEAS ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Παρομοίως, ένας άλλος λόγος που μία επιχείρηση επεκτείνει διεθνώς τη δραστηριότητά της, είναι η ανάγκη να μειώσει το κόστος εργασίας της, αυτό το εφαρμόζουν κυρίως επιχειρήσεις που φυσικά τα προϊόντα που δημιουργούνται κατά την παραγωγική τους διαδικασία είναι εντάσεως εργασίας, έτσι ονομάζονται., το να συμμετέχουν, δηλαδή, εργατικά χέρια για την παραγωγή του τελικού προϊόντος είναι μεγάλο.

Ένα παράδειγμα είναι για κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις ένδυσης και υπόδησης και σε όλες σε αυτές τις επιχειρήσεις υπάρχει μία συνεχή κινητικότητα στον τόπο και τη χώρα εγκατάστασης και μετεγκατάσταση σε μία συνεχή αναζήτηση φθηνών εργατικών χεριών όποτε, οι ελληνικές κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις ένδυσης έχουν εγκατασταθεί στη Βόρεια Ελλάδα σε χώρες που βρίσκονται στα βόρεια σύνορα μας, επειδή διαθέτουν φθηνά εργατικά χέρια, το ίδιο συμβαίνει και με πολλές υπηρεσίες. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [ΤΟ MANAGEMENT ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

Μία άλλη μέθοδος μετά την κρίση εφόσον οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις υπέστησαν μείωση του αριθμού των εργαζομένων τους, όπως και μεγάλες επιχειρήσεις αντίστοιχα, από τις οποίες πάρα πολλές εξαφανίστηκαν, οι μεγάλες επιχειρήσεις οδηγήθηκαν σε μικρότερα κατασκευαστικά κέντρα εμφανίζοντας έτσι τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως επίσης κάποιες έγιναν και περιβαλλοντικά ενεργειακά έργα, όπως είναι αυτά των αιολικών πάρκων, ενεργειακή υποδομή, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή και έργα διαχείρισης ανακύκλωσης αποβλήτων.

Αντίστοιχα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται κυρίως στον ιδιωτικό τομέα ,όπου μετά το κλείσιμο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, κανένας εξειδικευμένος μηχανισμός χρηματοδότησης στήριξης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν είναι ανεπηρέαστος από την χρηματοπιστωτική κατάσταση, και είναι αρκετά περιορισμένη η πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε δάνεια, πιστώσεις και χρηματοδοτικές πηγές.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον κύριο Παύλο Μυλωνά γενικό διευθυντή στρατηγικής και δραστηριότητας εξωτερικού Chief economist σε ανάλυση του για λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος τον Ιούλιο του 2013, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αναδεικνύονται αρκετά ευέλικτες, καθώς σε μία συγκυρία που τα έσοδά τους καταποντίστηκαν κατάφεραν να περιορίσουν το κόστος εργασίας σαν μέθοδο, ώστε να παραμείνει σταθερό το ποσοστό των Εσόδων.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον ίδιο, ο περιορισμός του κόστους πάνω από 50% την πενταετία 2007 έως 2011 επιτεύχθηκε κυρίως μέσω μείωσης του μέσου μισθού που συνέβαλε κατά 28% και δευτερευόντως μέσω μείωσης προσωπικού που συνέβαλε κατά 25% .

Από το 2010 έχουν προωθηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις σε συνδυασμό με τις πολιτικές λιτότητας που εφαρμόστηκαν αποσκοπούσαν στην εσωτερική υποτίμηση των αμοιβών των παραγωγικών συντελεστών και ιδίως της εργασίας, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και της συνεπακόλουθης μείωσης του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών.

Η σημαντική βελτίωση του ισοζυγίου που καταγράφεται τα τελευταία χρόνια,

οφείλεται κυρίως στη μείωση των εισαγωγών εξαιτίας της πτώσης του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών παρά στην αύξηση των εξαγωγών που αναμενόταν λόγω της μείωσης του κόστους εργασίας και κατ' επέκταση και του κόστους παραγωγής.

«Από το 2010 οι ελληνικές κυβερνήσεις εφαρμόζουν μία σειρά μεταρρυθμίσεων, όπως στο συνταξιοδοτικό σύστημα στο σύστημα υγείας, όμως το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις αγορές προϊόντων υπηρεσιών και εργασίας και τη δημόσια διοίκηση με στόχο η ελληνική οικονομία να καταστεί περισσότερο ανταγωνιστική. Ωστόσο μεταρρυθμίσεις που προωθήθηκαν τα τελευταία χρόνια δεν είχαν καν αναμενόμενα αποτελέσματα. Η αδυναμία επίτευξης των στόχων που συχνά έχουν τεθεί οδηγούν τις κυβερνήσεις στη λήψη νέων έκτακτων μέτρων.

Αντιμέτωπες με μία βαθιά οικονομική κρίση τουλάχιστον 11.000 ελληνικές εταιρείες έχουν βρει ασφαλές καταφύγιο σε γειτονικές χώρες των Βαλκανίων και ειδικότερα στη Βουλγαρία, το φτωχότερο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το euroactive σε αυτούς τους επιχειρηματίες για να γίνουν πιο κατανοητοί οι λόγοι που τους ώθησαν να αφήσουν τα πατρία εδάφη και να ξενιτευτούν επιχειρηματικά, κατά τη δεκαετία του 2000 περίπου 120 μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις συστάθηκαν επί βουλγάρικου εδάφους και κινούνται σε τομείς, όπως το λιανικό εμπόριο, τη μεταλλουργία, τη διανομή καυσίμων, τις κατασκευές και τα ακίνητα από το 2009 και μετά.

Οπότε και η ελληνική κρίση ενέσκηψε για τα καλά, αρκετές μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και μικρότερες, ειδικά εκείνες με εξαγωγικό προσανατολισμό, έχουν ήδη ανακαλύψει τη Βουλγαρία ως ένα ασφαλές καταφύγιο, κάτι το οποίο συνέβη πριν από δύο δεκαετίες, αλλά τώρα αποκτάει το χαρακτήρα κύματος εισόδου.

Η Βουλγαρική κεντρική τράπεζα BnB διαβεβαίωσε τον προηγούμενο μήνα τους επενδυτές ότι οι τέσσερις τράπεζες ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας σε μία χώρα που το 1990 κήρυξε στάση πληρωμών αμέσως μετά την πτώση του κομμουνισμού και βρέθηκε στα πρόθυρα της χρεοκοπίας .

Το 1996 μετά την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος της το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επέβαλε ένα σκληρό πρόγραμμα λιτότητας ενώ το λεβα (βουλγαρικό νόμισμα) εξακολουθεί να συνδέεται με το ευρώ.

Όλες αυτές οι κινήσεις βοήθησαν τη χώρα να εξέλθει από την κρίση και να γίνει ένα από τα πιο πειθαρχημένα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αξίζει να σημειωθεί πως το Δημόσιο Χρέος της Βουλγαρίας είναι μόλις το 28,8% του ακαθάριστου Εθνικού προϊόντος, όταν της Ελλάδας είναι κοντά στο 170% .» ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

<https://www.youtube.com/watch?v=nE7UpZOC8kE>

«Στην Ελλάδα της κρίσης μία τρομερή διέξοδος είναι το διαδίκτυο, οπότε και όλα τα προϊόντα . Δεν γνωρίζει κανείς στο διαδίκτυο ότι είσαι στην Ελλάδα της κρίσης, είναι επιχειρήσεις και (το διαδίκτυο) λειτουργεί ανεξάρτητα από το που ζεις, και πιστεύω ότι μία πολύ μεγάλη έξοδος είναι στην παγκόσμια αγορά» .

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ/ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σύμφωνα με τα παραπάνω κείμενα, διαγράμματα και πίνακες που παρουσιάσαμε με αριθμούς και ποσοστά, η ελληνική οικονομία στάθηκε αρκετά αδύναμη για μεγάλο χρονικό διάστημα στην οικονομική κρίση που εμφανίστηκε στην Ελλάδα, και αν και αρκετοί επιχειρηματίες κατάφεραν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες μέχρι και σήμερα, η αναβλητικότητα των Ελλήνων μας κάνει να μην έχουμε αναπτύξει τις επιχειρήσεις που θα έπρεπε να υπάρχουν για τη χώρα μας και σύμφωνα με τα δεδομένα της χώρας μας.

Συμπερασματικά, στατιστικά, το έλλειμμα του προϋπολογισμού ήταν 15,4% και το δημόσιο χρέος ανήλθε σε διακόσια 99,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Μέσα σε 7 χρόνια μετανάστευσαν, συνολικά, 610.037 Έλληνικός πληθυσμός. Η οικονομική κρίση είχε ως επίπτωση στη μείωση ρευστότητας, τα υψηλά επιτόκια δανεισμού, τη μείωση επενδυτικής δραστηριότητας, την αύξηση αβεβαιότητας για το μέλλον, την αύξηση των ποσοστών ανεργίας, τη μείωση της λαϊκής εμπιστοσύνης έναντι των τραπεζών, την αύξηση της φορολογίας και της μείωσης των μισθών και των συντάξεων, τον περιορισμό στις κρατικές δαπάνες, το ρευστό οικονομικό περιβάλλον και τον περιορισμό της καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Χρονικά, η Ελλάδα από το 2001 που εντάχθηκε και στην Ζώνη του ευρώ έως και το 2005 βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για το έλλειμμα κάτω από το 3% του συμφώνου και στη συνέχεια, από τα τέλη του 2009 και τις αρχές του 2010, εξαιτίας του συνδυασμού διεθνών και τοπικών παραγόντων, η ελληνική οικονομία αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα, καθώς είχε και το δεύτερο ετήσιο έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού, όπως και το δεύτερο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 2008, σύμφωνα με στοιχεία της eurostat, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ελλάδος ήταν ίσο με το 94% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2009, αντίστοιχα, είχε τη δεύτερη χαμηλότερη κατάταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με το δείκτη οικονομικής ελευθερίας. Το δημόσιο έλλειμμα του 2009 έφτασε στο 15,4% του ΑΕΠ.

Κατά τη διάρκεια του 1995 έως 2005 η Ελλάδα ήταν η χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό ωρών εργασίας με μέσο όρο 1900 ώρες ανά έτος. Οι καθαρές συνολικές επενδύσεις το 2008 υποχώρησαν στο 8% περίπου του ΑΕΠ, που σήμανε τη συρρίκνωση των εισοδημάτων και την αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα.

Το 2010, αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η διαμόρφωση ενός πακέτου δανειακής στήριξης του ελληνικού δημοσίου, με την εμπλοκή του Διεθνούς νομισματικού ταμείου σύμφωνα με όλους. Το κλίμα γενικότερων εκτιμήσεων για την κατάσταση της οικονομίας της Ελλάδας στο τέλος του 2008 και τις αρχές του 2009 αποτυπώνεται στο επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης 2008-2011 που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 30/1 του 2009 με εξαιρετικά αισιόδοξες προβλέψεις. Μέχρι το 2011 το έλλειμμα του ΑΕΠ θα μειωνόταν στο 2,6%.

Στη συνέχεια για να αποφύγει η κυβέρνηση το ενδεχόμενο της χρεοκοπίας έλαβε κάποια μέτρα, αν και δεν κατάφερε να βελτιώσει τη θέση της, η Ελλάδα στις Διεθνείς αγορές και στη συνέχεια, επιπλέον ,προχώρησε στην υπογραφή του μνημονίου, που δεν ήταν μόνο ένα, με το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, για να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης προς τη χώρα μας.

Στη συνέχεια των κειμένων μας, παρουσιάζουμε και μέσω πινάκων, τα είδη του εμπορίου, και συγκεκριμένα, την ετήσια μεταβολή δείκτη κύκλου εργασιών, τις ετήσιες μεταβολές δείκτη όγκου, τον δείκτη απασχολούμενων ατόμων, την εξέλιξη δείκτη κύκλου εργασιών, τις υπηρεσίες υγεία των φαρμάκων και τις δαπάνες υγείας στην περίοδο της κρίσης, την τρέχουσα συνολική δαπάνη υγείας και τρέχουσα δημόσια δαπάνη υγείας σε δισεκατομμύρια ευρώ, πώληση των φαρμακευτικών προϊόντων στην Ελλάδα, τις οδικές εμπορευματικές μεταφορές, τις επιβατικές μεταφορές, τις αεροπορικές, τον δείκτη κύκλου εργασιών σε αυτές, τον κλάδο της γεωργίας και της κτηνοτροφίας και τους δείκτες τιμών εισροών και εκροών τους .

Εν κατακλείδι, συμπερασματικά ανακαλύπτουμε, ότι μέσα από όλες αυτές τις διαταραχές που παρουσιάστηκαν στον ελληνικό πληθυσμό μετά την οικονομική κρίση και στην επιχειρηματικότητα, υπήρξαν οι άνθρωποι που ενδιαφέρθηκαν στο να γίνουν καλοί και σωστοί επιχειρηματίες, ως προς τον εαυτό τους και τους εργαζόμενους τους. Οι καλοί εργαζόμενοι, αντίστοιχα, που νοιάστηκαν για την επιχείρηση στην οποία εργάζονται και, έτσι, συνεχίστηκαν οι επιχειρήσεις της ελληνικής κοινωνίας. Οι επιχειρήσεις που φάνηκαν αποτελεσματικές, έδωσαν έμφαση στις πωλήσεις με ενεργητικό τρόπο, είχαν οργανώσει σχεδιασμό, προγραμματισμό και έλεγχο προσαρμογής στις νέες συνθήκες, υπήρχε αρκετό ενδιαφέρον εργασίας από άτομο διαφορετικής εμβέλειας, όπως ήταν ο πρώην τεχνικός ειδικός που έγινε επιχειρηματίας, η γυναίκες ως επιχειρηματίες και η γυναίκα σύζυγος του επιχειρηματία, αντίστοιχα, που αποφάσισαν να συμβάλλουν στην εξέλιξη των επιχειρήσεων, ο σύμβουλος οργάνωσης, που ήταν πολύ χρήσιμος για κάθε επιχείρηση και ο πωλητής που γίνεται ο σωστός σύμβουλος εξυπηρέτησης πελατών.

Έχοντας όλες τις βάσεις για μία σωστή επιχείρηση, ξεφεύγουμε έτσι από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ελληνική επιχειρηματικότητα, οι Έλληνες επιχειρηματίες παρατηρούν οι ίδιοι στον εαυτό τους και διαπιστώνουν από ποιες παθογένειες πάσχουν, συνειδητοποιούν την ύπαρξή τους και κάνουν οτιδήποτε για να τις θεραπεύσουν, όχι μόνο για το παρόν αλλά και για το μέλλον της επιχείρησής τους.

Το πιο σημαντικό από όλα είναι, ότι χωρίς πελάτες επιχείρηση δεν υπάρχει, οπότε ο σωστός επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίζει όλα τα μέτρα που πρέπει να πάρει για την επιχείρηση του, ώστε να προσελκύει πελάτες. Η επιχείρηση χωρίς πελάτες δεν υπάρχει, και αφού η επιχείρηση δημιουργείται, ζει, και υπάρχει χάρη στις προτιμήσεις των πελατών, αν οι πελάτες, είτε αυτοί ανήκουν στην ίδια τη χώρα, είτε σε άλλες χώρες, αποφασίζουν ότι θέλουν να την κρατήσουν, τότε αυτή θα παραμείνει σταθερά αμετάβλητη και για όσο καιρό επιθυμούν οι ίδιοι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

Σπαρτιώτης Δημήτρης & Στουρνάρας Γιάννης, Τα θεμελιώδη Αίτια της Κατάρρευσης των Τραπεζών και των Χρηματοπιστωτικών Αγορών, Η εμπειρία 2007-2008, Αθήνα, 2010.

Κουφάρης Γεώργιος, 2010, « Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές ». Περιοδικό Χρήμα, Ιανουάριος - Φεβρουάριος 2010

Υπουργείο Οικονομικών, (2010) , «Οικονομικές εξελίξεις του 2009 και προοπτικές για το 2010» [Τελευταία ανάκτηση 10/08/2017]

Κούζης, Γ.(2016) Η Κρίση και τα Μνημόνια Ισοπεδώνουν την Εργασία, Κοινωνική Πολιτική, Επιστημονική Εταιρεία Κοινωνικής Πολιτικής

Παπαπέτρου Ε., (2014) «Η ελληνική αγορά εργασίας στα χρόνια της κρίσης, Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές»

Ρομπόλης Σ.,(2010) «Οικονομική κρίση, κρίση απασχόλησης και κρίση κοινωνικής Ασφάλισης» (Αθήνα)

Κορρές Γ. (2015). Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Ετήσια έκθεση, Μακρο-μεγέθη Δείκτες Ετήσιας Μεταβολής, ΕΛΣΤΑΤ(2015)
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT36/>

Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ΕΛΣΤΑΤ,2008-2015
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL15/>

Ετήσια έκθεση Απασχόληση 2015, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL21/2015>

Ετήσια έκθεση Εισαγωγές-Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών, 2015, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL30/2015>

Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν,2008-2015, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL84/>

Δημοσιονομικά στοιχεία - Ετήσια, 2015, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL03/2015>

Τριμηνιαίοι Δείκτες Απασχόλησης (Απασχολούμενων Ατόμων, Ωρών Εργασίας, Μισθών), ΕΛΣΤΑΤ (2008-2015)

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT03/->

Κατά Κεφαλή Μεγέθη: ΑΕΠ και Εθνικό Εισόδημα/2015, ΕΛΣΤΑΤ

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL33/->

Η Ελληνική οικονομία, ΕΛΣΤΑΤ, 2015

<https://www.statistics.gr/el/the-greek-economy>

Η Ελληνική οικονομία, ΕΛΣΤΑΤ, 2012

<https://www.statistics.gr/el/the-greek-economy>

Η Ελληνική οικονομία, ΕΛΣΤΑΤ, 2008

<https://www.statistics.gr/el/the-greek-economy>

Εμπορευματικές Συναλλαγές της Ελλάδας, Εξωτερικό εμπόριο/Ιανουαρίου 2015, ΕΛΣΤΑΤ

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFC02/2015-M01>

Ετήσιες χρονοσειρές Έρευνας Εργατικού Δυναμικού από το 1981 / 2020, ΕΛΣΤΑΤ

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO03/->

Τριμηνιαία έκθεση Εργατικού δυναμικού (2008-2015), ΕΛΣΤΑΤ

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO01/->

Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική, Ενδιάμεση Έκθεση, 2009.

«Απασχόληση από τον σημαντικό κλάδο της βιομηχανίας». Προβλέψεις για την απασχόληση, Στατιστικό Γραφείο Εργασίας των ΗΠΑ, 4 Σεπτεμβρίου 2019.

Ετήσια Έκθεση για τον Τομέα Τροφίμων-Ποτών (01/02/2012), IOBE
http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=16

Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. Facts & Figures 2013, IOBE
http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=70

Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. Facts & Figures 2014, IOBE
http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=105

Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών. Facts & Figures 2015, IOBE
http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=124

Λιανικό Εμπόριο (Δείκτης Κύκλου Εργασιών και Δείκτης Όγκου), ΕΛΣΤΑΤ (2008-2013)
[https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT39/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT39/)

Χονδρικό Εμπόριο (Δείκτης Κύκλου Εργασιών), ΕΛΣΤΑΤ (2008-2013)
[https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT42/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT42/)

Λιανικό Εμπόριο (Δείκτης Απασχολουμένων Ατόμων), ΕΛΣΤΑΤ (2008-2013)
[https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT12/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT12/)

Τριμηνιαίες εκθέσεις στις Μεταφορές - Δείκτες Κύκλου Εργασιών, ΕΛΣΤΑΤ
[https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT48/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT48/)

Οδικές Εμπορευματικές Μεταφορές - Ετήσια, 2015, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SME16/2015>

Ετήσια Έκθεση Αγοράς Φαρμάκου 2012, IOBE
http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=14

Η φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και στοιχεία 2013, IOBE
http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=74

Ετήσιοι Δείκτες Τιμών Εισροών-Εκροών στη Γεωργία-Κτηνοτροφία, 2008-2013, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/DKT30/->

Ετήσια Γεωργική Στατιστική Έρευνα 2014, ΕΛΣΤΑΤ
<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG06/2014>

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

<https://www.youtube.com/watch?v=nE7UpZOC8kE>

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ [TO MANAGEMENT THE NEAS ΕΠΟΧΗΣ _Κ.ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ
Α.Μ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ 4^Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ROSILI

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ _ΟΙ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΤΙΣ ΘΕΡΑΠΕΥΣΕΤΕ _ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ.ΡΕΓΚΟΥΚΟΣ _ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΘ.ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright©Πανεπιστήμιο Πατρών. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Ανδρέουλος Βασίλης

Ανδριακοπούλου Μαρία

2021